

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Analysis)

กับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และทั้งนี้ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น ๔ ตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๔.๑ องค์ประกอบเกี่ยวกับการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๔.๒ สภาพทั่วไปในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๔.๓ รูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๔.๔ องค์ความรู้จากการวิจัย

๔.๑ องค์ประกอบเกี่ยวกับการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ใน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า

จากการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๑๓ รูป/คน เพื่อหาระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์และประชาชนทั่วไปต่อการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านต่างๆ คือ ๑. ด้านการพัฒนาศาสนสถาน ๒. ด้านการพัฒนาบุคคลหรือบุคลากรภายในวัด ๓. ด้านการพัฒนากิจกรรมภายในวัด ๔. ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ได้ผลการศึกษาดังนี้

๔.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งในส่วนของเพศ อายุ การศึกษา ขั้นสูงสุด และภูมิลำเนา ได้ปรากฏผลดังรายละเอียดของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ผู้ชาย	๑๒๙	๔๑.๒๑
ผู้หญิง	๑๘๔	๕๘.๗๙
รวม	๓๑๓	๑๐๐.๐๐
อายุ		
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๑๐๗	๓๔.๑๙
๒๑ – ๔๐ ปี	๑๑๓	๓๖.๑๐
๔๑ – ๖๐ ปี	๔๕	๑๔.๓๘
๖๑ ปีขึ้นไป	๔๘	๑๕.๓๔
รวม	๓๑๓	๑๐๐.๐๐
การศึกษาขั้นสูงสุด		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๑๘๓	๕๘.๔๗
ปริญญาตรี	๕๗	๑๘.๒๑
สูงกว่าปริญญาตรี	๗๓	๒๓.๓๒
รวม	๓๑๓	๑๐๐.๐๐
ภูมิลำเนา		
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	๑๗๘	๕๖.๘๗
จังหวัดอื่นๆ	๑๓๕	๔๓.๑๓
รวม	๓๑๓	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๗๙ รองลงมาคือเพศชาย จำนวน ๑๒๙ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๒๑ ตามลำดับ

ด้านอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๒๑ – ๔๐ ปี จำนวน ๑๑๓ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๑๐ รองลงมาคือมีอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี จำนวน ๑๐๗ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๑๙ ถัดมาคือมีอายุมากกว่า ๖๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๔๘ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๓๔ สุดท้ายคือมีอายุระหว่าง ๔๑ – ๖๐ ปี จำนวน ๔๕ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๓๘ ตามลำดับ

ด้านการศึกษาชั้นสูงสุด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๑๘๓ รูป/คน จำนวน ๕๘.๔๗ รองลงมาคือระดับปริญญาตรี จำนวน ๗๓ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๓๒ สุดท้ายคือระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๕๗ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๒๑ ตามลำดับ

ด้านภูมิลำเนา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๑๗๘ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๘๗ รองลงมาคืออาศัยอยู่ในจังหวัดอื่นๆ จำนวน ๑๓๕ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๑๓ ตามลำดับ

๔.๑.๒ ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์และประชาชนทั่วไปที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์และประชาชนทั่วไปที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมใน ๔ ด้าน คือ ๑. ด้านการพัฒนาศาสนสถาน ๒. ด้านการพัฒนาบุคคลหรือบุคลากรภายในวัด ๓. ด้านการพัฒนากิจกรรมภายในวัด และ ๔. ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ดังรายละเอียดที่แสดงตัวอย่างค่าเฉลี่ย (Mean = $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = S.D.) ในตารางที่ ๔.๒ – ๔.๖ ตามลำดับดังนี้

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์และประชาชนทั่วไปที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม

(n = ๓๑๓)

รูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ด้านการพัฒนาศาสนสถาน	๓.๙๕	๐.๓๕๗	มาก
๒. ด้านการพัฒนาบุคคลหรือบุคลากรภายในวัด	๓.๘๒	๐.๔๓๙	มาก
๓. ด้านการพัฒนากิจกรรมภายในวัด	๓.๘๓	๐.๓๓๙	มาก
๔. ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม	๓.๘๒	๐.๓๕๘	มาก
รวม	๓.๘๕	๐.๓๒๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า พระสงฆ์และประชาชนทั่วไปมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๘๕, S.D. = ๐.๓๒๔) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านการพัฒนาศาสนสถาน ($\bar{X}$ = ๓.๙๕, S.D. = ๐.๓๕๗) ด้านการพัฒนากิจกรรมภายในวัด ($\bar{X}$ = ๓.๘๓, S.D. = ๐.๓๓๙) ด้านการพัฒนาบุคคลหรือบุคลากรภายในวัด ($\bar{X}$ = ๓.๘๒, S.D. = ๐.๔๓๙) และด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}$ = ๓.๘๒, S.D. = ๐.๓๕๘)

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์และประชาชนทั่วไปที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการพัฒนาศาสนสถาน

(n = ๓๑๓)

รูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ศาสนสถาน มีความเรียบร้อย สวยงาม มีคุณค่า น่าชื่นชม	๔.๒๓	๐.๔๗๗	มาก
๒. มีการพัฒนา และปรับปรุงศาสนสถานแบบ ประหยัดเรียบง่าย	๓.๙๘	๐.๔๓๕	มาก
๓. การสร้างศาสนสถานมีความสอดคล้องต่อ ศิลปกรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่น	๓.๘๗	๐.๔๖๖	มาก
๔. ศาสนสถานมีความมั่นคง แข็งแรง และเหมาะสม กับประโยชน์ใช้สอย	๓.๙๓	๐.๔๒๙	มาก
๕. มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงศาสนสถานสร้างสิ่ง ใหม่ๆ ทันสมัย กับโลกยุคใหม่	๓.๘๒	๐.๔๙๖	มาก
๖. มีการอนุรักษ์ศาสนสถานที่เก่าแก่ให้คงไว้ เพื่อเป็น อนุสรณ์สถานของวัดและท้องถิ่น	๓.๘๘	๐.๔๖๖	มาก
๗. มีการจัดทำแผนผังภายในวัด โดยมีการจัดศาสน สถานอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย	๓.๙๒	๐.๔๙๔	มาก
๘. ศาสนสถานลานวัดโดยรวม สะอาด ปราศจากขยะ มูลฝอย และสิ่งปฏิกูล	๓.๙๔	๐.๕๘๖	มาก
รวม	๓.๙๕	๐.๓๕๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า พระสงฆ์และประชาชนทั่วไปมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการพัฒนาศาสนสถานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๕$, S.D. = ๐.๓๕๗) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ สามารถเรียงลำดับได้ดังนี้

๑) ศาสนสถาน มีความเรียบร้อย สวยงาม มีคุณค่า น่าชื่นชม ($\bar{X} = ๔.๒๓$, S.D. = ๐.๔๗๗)

๒) มีการพัฒนา และปรับปรุงศาสนสถานแบบประหยัดเรียบง่าย ($\bar{X} = ๓.๙๘$, S.D. = ๐.๔๓๕)

๓) ศาสนสถานลานวัดโดยรวม สะอาด ปราศจากขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล ($\bar{X} = ๓.๙๔$, S.D. = ๐.๕๘๖)

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์และประชาชนทั่วไปที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการพัฒนาบุคคลหรือบุคลากรภายในวัด

(n = ๓๑๓)

รูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ส่งเสริมการศึกษาพระภิกษุสามเณร ศิษย์วัด ให้มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม	๓.๙๖	๐.๕๒๖	มาก
๒. บุคลากรภายในวัดประกอบพิธีกรรมต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง ตามหลักศาสนพิธี	๓.๙๒	๐.๕๒๕	มาก
๓. พระภิกษุสามเณรมีความสามารถในการแสดงธรรม และสนทนาธรรม ได้เข้ายุคสมัย และเข้าใจง่าย	๓.๘๑	๐.๕๖๔	มาก
๔. พระภิกษุสามเณรมีกิริยามารยาทที่เรียบร้อย ปฏิบัติได้เหมาะสม	๓.๗๙	๐.๕๒๑	มาก
๕. เจ้าหน้าที่ของวัดให้ข้อมูลต่างๆ และความรู้โดยทั่วไปของวัดได้	๓.๗๙	๐.๕๑๗	มาก
๖. มีเจ้าหน้าที่ของวัด ช่วยอำนวยความสะดวกต่างๆ ตามสมควร	๓.๘๐	๐.๕๑๘	มาก
๗. เจ้าหน้าที่ทำความสะอาด มีจำนวนมากเพียงพอ และหมั่นทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ	๓.๗๔	๐.๕๔๙	มาก
๘. บุคลากรในวัดแต่งกายสะอาด มีมารยาทดี มีน้ำใจไมตรีในการต้อนรับผู้ที่มาวัด	๓.๗๖	๐.๕๓๖	มาก
รวม	๓.๘๒	๐.๔๓๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า พระสงฆ์และประชาชนทั่วไปไม่มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา **ในด้านการพัฒนาบุคคลหรือบุคลากรภายในวัดอยู่ในระดับมาก** ($\bar{X}$ = ๓.๘๒, S.D. = ๐.๔๓๙) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

๑) ข้อที่ ๑. ส่งเสริมการศึกษาพระภิกษุสามเณร ศิษย์วัด ให้มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ($\bar{X}$ = ๓.๙๖, S.D. = ๐.๕๒๖)

๒) ข้อที่ ๒. บุคลากรภายในวัดประกอบพิธีกรรมต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง ตามหลักศาสนพิธี ($\bar{X}$ = ๓.๙๒, S.D. = ๐.๕๒๕)

๓) ข้อที่ ๓. พระภิกษุสามเณรมีความสามารถในการแสดงธรรมและสนทนาธรรม ได้เข้ายุคสมัย และเข้าใจง่าย ($\bar{X}$ = ๓.๘๑, S.D. = ๐.๕๖๔)

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์และประชาชนทั่วไปที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการพัฒนากิจกรรมภายในวัด

(n = ๓๑๓)

รูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ดอกไม้รูปเทียน มีความสด สะอาด และมีบริการอย่างเพียงพอ สะดวกในการเปลี่ยนบูชา	๓.๙๒	๐.๔๓๙	มาก
๒. มีการเปิดเสียงธรรมในวัด เช่นธรรมบรรยาย เพลงธรรมะ บทสวดทำนองสรภัญญะ ฯลฯ เพื่อความสนใจ	๓.๘๐	๐.๔๗๐	มาก
๓. มีการจัดทำบุญตักบาตร เวียนเทียน และแสดงธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	๓.๘๖	๐.๔๓๕	มาก
๔. สถานที่ไหว้พระมีความสะดวกในการเข้าถึง และมีบริเวณในการกราบไหว้ที่เพียงพอ	๓.๘๖	๐.๔๕๕	มาก
๕. มีการจัดสถานที่รับศรัทธา เช่น ที่ถวายสังฆทาน เต็ม น้ำมนต์เกียง ตักบาตรพระประจำวัน ฯลฯ ได้ดี และเหมาะสม	๓.๘๕	๐.๔๕๐	มาก
๖. มีสถานบริการบุญ เช่น ที่รับบริจาคเพื่อออกใบอนุโมทนาบัตร และผู้รับบริจาคต่างๆ	๓.๘๑	๐.๔๔๘	มาก
๗. จัดการอบรมปฏิบัติธรรมแก่นักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไป ในรูปแบบต่างๆ เช่น ปฏิบัติกรรมฐาน การเข้าค่ายคุณธรรม จัดนิทรรศการทางพระพุทธศาสนา ฯลฯ	๓.๗๙	๐.๔๗๒	มาก
๘. มีกิจกรรมอื่นๆ เช่น ให้อาหารปลา ล่องเรือ ชมสวนผลไม้ คู่วิถีชีวิตชุมชน ฯลฯ	๓.๗๓	๐.๕๑๙	มาก
รวม	๓.๘๒	๐.๔๓๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า พระสงฆ์และประชาชนทั่วไปมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการพัฒนา กิจกรรมภายในวัด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๘๒, S.D. = ๐.๔๓๙) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

๑) ข้อที่ ๑. ดอกไม้รูปเทียน มีความสด สะอาด และมีบริการอย่างเพียงพอ สะดวกในการเปลี่ยนบูชา ($\bar{X}$ = ๓.๙๒, S.D. = ๐.๔๓๙)

๒) ข้อที่ ๓. มีการจัดทำบุญตักบาตร เวียนเทียน และแสดงธรรม ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = ๓.๘๖$, S.D. = ๐.๔๓๕)

๓) ข้อที่ ๔. สถานที่ไหว้พระมีความสะดวกในการเข้าถึง และมีบริเวณในการกราบไหว้ที่เพียงพอ ($\bar{X} = ๓.๘๖$, S.D. = ๐.๔๕๕)

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์และประชาชนทั่วไปที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

(n = ๓๑๓)

รูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ในบริเวณวัดมีการปลูกไม้ดอก ไม้ประดับเพื่อความสงบ ร่มรื่น และสวยงาม	๓.๙๑	๐.๔๑๔	มาก
๒. ภาพโดยรวมของวัด มีทัศนียภาพที่สวยงาม มีบรรยากาศที่สดชื่น น่ารื่นรมย์	๓.๙๒	๐.๔๖๐	มาก
๓. มีการจัดตั้งถังรับขยะไว้ตามจุดต่างๆ ของวัดอย่างเพียงพอ เพื่อความสะดวกในการรักษาความสะอาดในบริเวณวัด	๓.๗๓	๐.๕๑๖	มาก
๔. จัดระเบียบที่วางรองเท้าไว้ชัดเจน และทำความสะอาดที่เดินเท้าเปล่า ให้สะอาดเสมอ	๓.๗๒	๐.๕๔๕	มาก
๕. มีการจัดสถานที่นั่งพักผ่อนหย่อนใจอย่างเพียงพอต่อจำนวนประชาชนที่มาวัด	๓.๘๙	๐.๔๒๘	มาก
๖. ที่จอดรถ มีบริเวณที่จอดรถ ที่เพียงพอ สะดวก และมีความปลอดภัยต่อทรัพย์สิน	๓.๘๔	๐.๕๐๐	มาก
๗. มีห้องน้ำสะอาด เพียงพอ มีการแยกชาย หญิง ไว้ชัดเจน เป็นสัดส่วน	๓.๘๐	๐.๔๘๑	มาก
๘. มีการจัดระเบียบร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก ร้านอาหาร เป็นระเบียบเรียบร้อย ขายสินค้าในราคาที่เป็นธรรม และถูกสุขลักษณะ	๓.๗๖	๐.๕๒๒	มาก
รวม	๓.๘๒	๐.๓๕๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า พระสงฆ์และประชาชนทั่วไปมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๘๒, S.D. = ๐.๓๕๘) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

๑) ข้อที่ ๒. ภาพโดยรวมของวัด มีทัศนียภาพที่สวยงาม มีบรรยากาศที่สดชื่น น่ารื่นรมย์ ($\bar{X}$ = ๓.๙๒, S.D. = ๐.๔๖๐)

๒) ข้อที่ ๑. ในบริเวณวัดมีการปลูกไม้ดอก ไม้ประดับเพื่อความสงบ ร่มรื่น และสวยงาม ($\bar{X}$ = ๓.๙๑, S.D. = ๐.๔๑๔)

๓) ข้อที่ ๕. มีการจัดสถานที่นั่งพักผ่อนหย่อนใจอย่างเพียงพอต่อจำนวนประชาชนที่มาวัด ($\bar{X}$ = ๓.๘๙, S.D. = ๐.๔๒๘)

๔.๑.๓ วิเคราะห์ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รายละเอียดดังตารางที่ ๔.๗ – ๔.๑๐

ตารางที่ ๔.๗ ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการพัฒนาศาสนสถาน

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑) วัดควรอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ ให้คงอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ มั่นคง แข็งแรง และสวยงาม	๑๒ รูป/คน
๒) วัดควรมีการวางแผนในการพัฒนาวัด ศาสนสถาน ศาสนวัตถุ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และมีแผนปฏิบัติการประจำปี	๑๑ รูป/คน
๓) วัดควรอนุรักษ์ความเป็นไทย รักษาศิลปะ วัฒนธรรม ท้องถิ่น	๗ รูป/คน

จากตารางที่ ๔.๗ ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการพัฒนาศาสนสถาน พบว่า พระสงฆ์และประชาชนทั่วไปมีความคิดเห็นดังนี้ วัดควรอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ ให้คงอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ มั่นคง แข็งแรง และสวยงาม จำนวน ๑๒ รูป/คน วัดควรมีการวางแผนในการพัฒนาวัด ศาสนสถาน ศาสนวัตถุ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และมีแผนปฏิบัติการประจำปี จำนวน ๑๑ รูป/คน และวัดควรอนุรักษ์ความเป็นไทย รักษาศิลปะ วัฒนธรรม ท้องถิ่น จำนวน ๗ รูป/คน ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๘ ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการพัฒนาบุคคลหรือบุคลากรภายในวัด

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑) ควรส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรและบุคลากรภายในวัดได้พัฒนาทักษะทางด้านภาษาอังกฤษและภาษาอาเซียน	๘ รูป/คน
๒) ควรพัฒนาความรู้ความสามารถของพระภิกษุสามเณรและบุคลากรภายในวัดให้เพิ่มมากขึ้น เช่น การแนะนำประวัติความเป็นมาและความสำคัญของวัด และโบราณสถาน เป็นต้น	๖ รูป/คน
๓) ควรพัฒนาบุคลิกภาพ และการต้อนรับของบุคลากรภายในวัดให้ดี มีมาตรฐาน และแสดงออกถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทย และท้องถิ่นนั้นๆ	๓ รูป/คน

จากตารางที่ ๔.๘ ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการพัฒนาบุคคลหรือบุคลากรภายในวัด พบว่า พระสงฆ์และประชาชนทั่วไปแสดงความเห็นดังนี้ ควรส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรและบุคลากรภายในวัดได้พัฒนาทักษะทางด้านภาษาอังกฤษและภาษาอาเซียน จำนวน ๘ รูป/คน ควรพัฒนาความรู้ความสามารถของพระภิกษุสามเณรและบุคลากรภายในวัดให้เพิ่มมากขึ้น เช่น การแนะนำประวัติความเป็นมาและความสำคัญของวัด และโบราณสถาน เป็นต้น จำนวน ๖ รูป/คน และควรพัฒนาบุคลิกภาพ และการต้อนรับของบุคลากรภายในวัดให้ดี มีมาตรฐาน และแสดงออกถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทย และท้องถิ่นนั้นๆ จำนวน ๓ รูป/คนตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๙ ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการพัฒนากิจกรรมภายในวัด

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑) ควรเน้นกิจกรรมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย	๑๒ รูป/คน
๒) ควรเน้นกิจกรรมทางด้านพระพุทธศาสนามากกว่าพุทธพาณิชย์	๑๒ รูป/คน
๓) ควรเน้นการสร้างศาสนทายาทมากกว่าการสร้างศาสนสถาน	๑๐ รูป/คน
๔) ควรเน้นกิจกรรมที่เสริมปัญญาให้แก่ประชาชน	๙ รูป/คน
๕) ควรเน้นกิจกรรมที่มีส่วนร่วมของภาคประชาชนและชุมชน	๗ รูป/คน

จากตารางที่ ๔.๙ ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการพัฒนากิจกรรมภายในวัดพบว่า พระสงฆ์และประชาชนทั่วไปแสดง ดังนี้ ควรเน้นกิจกรรมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย จำนวน ๑๒ รูป/คน ควรเน้นกิจกรรมทางด้านพระพุทธศาสนามากกว่าพุทธพาณิชย์ จำนวน ๑๒ รูป/คน ควรเน้นการสร้างศาสนทายาทมากกว่าการสร้างศาสนสถาน จำนวน ๑๐ รูป/คน ควรเน้นกิจกรรมที่เสริมปัญญาให้แก่ประชาชน จำนวน ๙ รูป/คน และควรเน้นกิจกรรมที่มีส่วนร่วมของภาคประชาชนและชุมชน จำนวน ๗ รูป/คน ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๐ ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑) ควรเน้นความร่มรื่นและสวยงามภายในวัด	๑๕ รูป/คน
๒) ควรเน้นความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย สงบ	๑๓ รูป/คน
๓) ควรพัฒนาห้องน้ำให้ได้มาตรฐาน และมีจำนวนเพียงพอต่อจำนวนของนักท่องเที่ยว	๑๐ รูป/คน
๔) ควรมีป้ายประชาสัมพันธ์กิจกรรม สถานที่ อย่างชัดเจน	๘ รูป/คน

จากตารางที่ ๔.๑๐ ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม พบว่า พระสงฆ์และประชาชนทั่วไปแสดงความเห็น ดังนี้ ควรเน้นความร่มรื่นและสวยงามภายในวัด จำนวน ๑๕ รูป/คน ควรเน้นความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย สงบ จำนวน ๑๓ รูป/คน ควรพัฒนาห้องน้ำให้ได้มาตรฐาน และมีจำนวนเพียงพอต่อจำนวนของนักท่องเที่ยว จำนวน ๑๐ รูป/คน และควรมีป้ายประชาสัมพันธ์กิจกรรม สถานที่ อย่างชัดเจน จำนวน ๘ รูป/คน ตามลำดับ

๔.๑.๔ สรุปวิเคราะห์องค์ประกอบเกี่ยวกับการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๑๓ รูป เพื่อหาระดับรูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านต่างๆ คือ ๑. ด้านการพัฒนาศาสนสถาน ๒. ด้านการพัฒนาบุคคลหรือบุคลากรภายในวัด ๓. ด้านการพัฒนากิจกรรมภายในวัด ๔. ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ได้ผลการศึกษาดังนี้

๑) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๗๕ มีอายุระหว่าง ๒๑ – ๔๐ ปี จำนวน ๑๑๓ รูป/คน มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๑๘๓ รูป/คน จำนวน ๕๘.๔๗ และอาศัยอยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๑๗๘ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๘๗

๒) ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์และประชาชนทั่วไปที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พบว่า พระสงฆ์และประชาชนทั่วไปมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๕$, S.D. = ๐.๓๒๔) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านการพัฒนาศาสนสถาน ($\bar{X} = ๓.๙๕$, S.D. = ๐.๓๕๗) ด้านการพัฒนากิจกรรมภายในวัด ($\bar{X} = ๓.๘๓$, S.D. = ๐.๓๓๙) ด้านการพัฒนาบุคคลหรือบุคลากรภายในวัด ($\bar{X} = ๓.๘๒$, S.D. = ๐.๔๓๙) และด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = ๓.๘๒$, S.D. = ๐.๓๕๘)

พระสงฆ์และประชาชนทั่วไปมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการพัฒนาศาสนสถานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๕$, S.D. = ๐.๓๕๗) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ สามารถเรียงลำดับได้ดังนี้

๑) ศาสนสถาน มีความเรียบร้อย สวยงาม มีคุณค่าน่าชื่นชม ($\bar{X} = ๔.๒๓$, S.D. = ๐.๔๗๗)

๒) มีการพัฒนา และปรับปรุงศาสนสถานแบบประหยัดเรียบง่าย ($\bar{X} = ๓.๙๘$, S.D. = ๐.๔๓๕)

๓) ศาสนสถานลานวัดโดยรวม สะอาด ปราศจากขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล ($\bar{X} = ๓.๙๔$, S.D. = ๐.๕๘๖)

พระสงฆ์และประชาชนทั่วไปมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการพัฒนาบุคคลหรือบุคลากรภายในวัดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๒$, S.D. = ๐.๔๓๙) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

๑) ข้อที่ ๑. ส่งเสริมการศึกษาพระภิกษุสามเณร ศิษย์วัด ให้มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ($\bar{X} = ๓.๙๖$, S.D. = ๐.๕๒๖)

๒) ข้อที่ ๒. บุคลากรภายในวัดประกอบพิธีกรรมต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง ตามหลักศาสนพิธี ($\bar{X}$ = ๓.๙๒, S.D. = ๐.๕๒๕)

๓) ข้อที่ ๓. พระภิกษุสามเณรมีความสามารถในการแสดงธรรมและสนทนาธรรม ได้เข้าใจยุคสมัย และเข้าใจง่าย ($\bar{X}$ = ๓.๘๑, S.D. = ๐.๕๖๔)

พระสงฆ์และประชาชนทั่วไปมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา **ในด้านการพัฒนากิจกรรมภายในวัด อยู่ในระดับมาก** ($\bar{X}$ = ๓.๘๒, S.D. = ๐.๔๓๙) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

๑) ข้อที่ ๑. ดอกไม้รูปเทียน มีความสด สะอาด และมีบริการอย่างเพียงพอ สะดวกในการเปลี่ยนบูชา ($\bar{X}$ = ๓.๙๒, S.D. = ๐.๔๓๙)

๒) ข้อที่ ๓. มีการจัดทำบุญตักบาตร เวียนเทียน และแสดงธรรม ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X}$ = ๓.๘๖, S.D. = ๐.๔๓๕)

๓) ข้อที่ ๔. สถานที่ไหว้พระมีความสะดวกในการเข้าถึง และมีบริเวณในการกราบไหว้ที่เพียงพอ ($\bar{X}$ = ๓.๘๖, S.D. = ๐.๔๕๕)

พระสงฆ์และประชาชนทั่วไปมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา **ในด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก** ($\bar{X}$ = ๓.๘๒, S.D. = ๐.๓๕๘) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

๑) ข้อที่ ๒. ภาพโดยรวมของวัด มีทัศนียภาพที่สวยงาม มีบรรยากาศที่สดชื่น น่ารื่นรมย์ ($\bar{X}$ = ๓.๙๒, S.D. = ๐.๔๖๐)

๒) ข้อที่ ๑. ในบริเวณวัดมีการปลูกไม้ดอก ไม้ประดับเพื่อความสงบ ร่มรื่น และสวยงาม ($\bar{X}$ = ๓.๙๑, S.D. = ๐.๔๑๔)

๓) ข้อที่ ๕. มีการจัดสถานที่นั่งพักผ่อนหย่อนใจอย่างเพียงพอต่อจำนวนประชาชนที่มาวัด ($\bar{X}$ = ๓.๘๙, S.D. = ๐.๔๒๘)

๓) วิเคราะห์ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านการพัฒนาศาสนสถาน พบว่า พระสงฆ์และประชาชนทั่วไปมีความคิดเห็นดังนี้ วัดควรอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ ให้คงอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ มั่นคง แข็งแรง และสวยงาม จำนวน ๑๒ รูป/คน วัดควรมีการวางแผนในการพัฒนาวัด ศาสนสถาน ศาสนวัตถุ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และมีแผนปฏิบัติการประจำปี จำนวน ๑๑ รูป/คน และวัดควรอนุรักษ์ความเป็นไทย รักษาศิลปะ วัฒนธรรม ท้องถิ่น จำนวน ๗ รูป/คน ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา **ในด้านการพัฒนาบุคคลหรือบุคลากรภายในวัด** พบว่า พระสงฆ์และประชาชนทั่วไปแสดงความเห็นดังนี้ ควรส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรและบุคลากรภายในวัดได้พัฒนาทักษะทางด้านภาษาอังกฤษและภาษาอาเซียน จำนวน ๘ รูป/คน ควรพัฒนา

ความรู้ความสามารถของพระภิกษุสามเณรและบุคลากรภายในวัดให้เพิ่มมากขึ้น เช่น การแนะนำประวัติความเป็นมาและความสำคัญของวัด และโบราณสถาน เป็นต้น จำนวน ๖ รูป/คน และควรพัฒนาบุคลิกภาพ และการต้อนรับของบุคลากรภายในวัดให้ดีขึ้น มีมาตรฐาน และแสดงออกถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทย และท้องถิ่นนั้นๆ จำนวน ๓ รูป/คนตามลำดับ

ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา **ในด้านการพัฒนากิจกรรมภายในวัด** พบว่า พระสงฆ์และประชาชนทั่วไปแสดง ดังนี้ ควรเน้นกิจกรรมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย จำนวน ๑๒ รูป/คน ควรเน้นกิจกรรมทางด้านพระพุทธศาสนามากกว่าพุทธพาณิชย์ จำนวน ๑๒ รูป/คน ควรเน้นการสร้างศาสนทายาทมากกว่าการสร้างศาสนสถาน จำนวน ๑๐ รูป/คน ควรเน้นกิจกรรมที่เสริมปัญญาให้แก่ประชาชน จำนวน ๙ รูป/คน และควรเน้นกิจกรรมที่มีส่วนร่วมของภาคประชาชนและชุมชน จำนวน ๗ รูป/คน ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา **ในด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม** พบว่า พระสงฆ์และประชาชนทั่วไปแสดงความเห็น ดังนี้ ควรเน้นความร่มรื่นและสวยงามภายในวัด จำนวน ๑๕ รูป/คน ควรเน้นความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย สงบ จำนวน ๑๓ รูป/คน ควรพัฒนาห้องน้ำให้ได้มาตรฐาน และมีจำนวนเพียงพอต่อจำนวนของนักท่องเที่ยว จำนวน ๑๐ รูป/คน และควรมีป้ายประชาสัมพันธ์กิจกรรม สถานที่ อย่างชัดเจน จำนวน ๘ รูป/คน ตามลำดับ

๔.๒ สภาพทั่วไปในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับสภาพทั่วไปในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นั้น ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๒๐ รูป/คน ดังต่อไปนี้

- ๑) พระเทพรัตนนาค เจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- ๒) พระราชวินัยสุนทร เจ้าอาวาสวัดนิเวศน์ธรรมประวัติ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- ๓) พระครูสุทธิปัญญาโสภณ เจ้าอาวาสวัดท่าการ้อง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- ๔) พระพุทไธสวรรย์วรคุณ เจ้าอาวาสวัดพุทไธสวรรย์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- ๕) พระพิศาลวิหารกิจ เจ้าอาวาสวัดหน้าพระเมรุราชิการาม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- ๖) พระครูพิสุทธิบุญสาร เจ้าอาวาสวัดใหญ่ชัยมงคล อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๗) พระครูเกษมพัฒนาภรณ์ รองเจ้าคณะอำเภออุทัย อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๘) พระปลัดวิเชียร ขนกรโร เจ้าอาวาสวัดเชิงท่า อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๙) พระบุญเรือง อนรรักษ์โม รักษาการเจ้าอาวาสวัดสะแก อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑๐) พระราชธานินทรจารย์ เจ้าคณะอำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑๑) พระครูปริยัตยาธิคุณ เจ้าอาวาสวัดต้นเสด็จ เจ้าคณะอำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑๒) พระครูกิตติปัญญาวุฒน์ เจ้าอาวาสวัดนครหลวง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑๓) นายวิทยา ผิวผ่อง ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑๔) นางสมทรง พันธุ์เจริญวรกุล นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑๕) นายปรีชา ชันธไพรศรี รองนายกเทศมนตรีเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑๖) นางดารณี บุญนอก ปลัดอำเภอ รักษาการแทน นายอำเภอนครหลวง

๑๗) นายธัญเทพ หมั่นนุทธ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑๘) นายคณัสชนม์ ศรีเจริญ ปลัดอำเภอ รักษาการแทนนายอำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑๙) นายวีระชัย นาคมาศ นายอำเภอบางปะอิน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๒๐) นายปราโมทย์ ทรัพย์เย็น ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพระนครศรีอยุธยา

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ๕ ประเด็น คือ

๑) ความพร้อมของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในปัจจุบัน วัดมีความพร้อมในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหรือไม่ อย่างไร วัดมีจุดเด่น จุดด้อย อุปสรรคและโอกาสอย่างไรบ้าง

๒) สภาพการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในปัจจุบันเป็นอย่างไร

๓) แนวโน้มในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปัจจุบันเป็นอย่างไร

๔) ท่านมีแนวคิดหรือแนวนโยบายในการส่งเสริมให้วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการพัฒนาวัดไปในทิศทางใด เพื่อรองรับการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอนาคต

๕) ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีอะไรบ้าง

๔.๒.๑ สภาพทั่วไปของวัดในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า สภาพทั่วไปของวัดในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นั้นมีจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา และอุปสรรค ดังนี้

๔.๒.๑.๑ ด้านการพัฒนาศาสนสถาน

จุดแข็ง ได้แก่

๑) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีโบราณสถาน โบราณวัตถุ จำนวนมาก ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน^๑

๒) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนาน มีการอนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุให้อยู่ในสภาพที่ดี^๒

๓) วัดร่วมกับกรมศิลปากรและหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนในการพัฒนาศาสนสถานร่วมกัน^๓

๔) คณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีนโยบายและให้การอุปถัมภ์วัดในการพัฒนาศาสนสถานร่วมกัน

จุดอ่อน ได้แก่

๑) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นจำนวนมาก ขาดการควบคุมและส่งเสริมให้ได้รับการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน^๔

๒) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาขาดงบประมาณในการพัฒนาศาสนสถานเก่าและการก่อสร้างศาสนสถานใหม่ที่คงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่นตนเอง^๕

๓) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีพื้นที่ในการพัฒนาวัดน้อย ไม่สามารถขยายพื้นที่ได้^๖

^๑สัมภาษณ์ พระพุทไธศวรรย์วรคุณ, เจ้าอาวาสวัดพุทไธศวรรย์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๓ มกราคม ๒๕๕๘.

^๒สัมภาษณ์ พระครูปริยัตยาธิคุณ เจ้าอาวาสวัดตันสสะตือ เจ้าคณะอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๗.

^๓สัมภาษณ์ นายวีระชัย นาคมาศ, นายอำเภอบางปะอิน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^๔สัมภาษณ์ พระพิศาลวิหารกิจ, เจ้าอาวาสวัดหน้าพระเมรุราชิการาม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๗ มกราคม ๒๕๕๘.

^๕สัมภาษณ์ พระเทพรัตนกร, เจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๓ มกราคม ๒๕๕๘.

^๖สัมภาษณ์ พระราชธานินทรจารย์, เจ้าคณะอำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

อุปสรรค ได้แก่

- ๑) เกิดอุทกภัยเป็นประจำทุกปี^๗
 - ๒) เกิดปัญหาวัชพืชและสัตว์ทำลายโบราณสถาน^๘
 - ๓) ขาดผู้เชี่ยวชาญ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถาน โบราณวัตถุที่มีคุณภาพ^๙
- โอกาส ได้แก่
- ๑) ชุมชนให้ความร่วมมือในการพัฒนาวัดอย่างต่อเนื่อง^{๑๐}
 - ๒) ในปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาวัด^{๑๑}
 - ๓) กรมศิลปากรให้ความสำคัญและช่วยเหลือวัดในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุอย่างจริงจัง^{๑๒}

๔.๒.๑.๒ ด้านการพัฒนาบุคลากรและบุคคลภายในวัด

จุดแข็ง ได้แก่

- ๑) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีพระสงฆ์จำนวนมาก^{๑๓}
- ๒) คณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการแต่งตั้งพระสงฆ์ผู้มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการวัดและพัฒนาวัดไปแนวทางเดียวกัน^{๑๔}
- ๓) มีหน่วยงานราชการที่จัดอบรมถวายความรู้โครงการต่างๆ เกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ^{๑๕}
- ๔) มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการช่วยเหลืองานวัด^{๑๖}

^๗สัมภาษณ์ นายธัญเทพ หมั่นยุทธ, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒ ตุลาคม ๒๕๕๗.

^๘สัมภาษณ์ พระราชวินัยสุนทร, เจ้าอาวาสวัดนิเวศน์ธรรมประวัติ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๕ มกราคม ๒๕๕๘.

^๙สัมภาษณ์ พระครูเกษมพัฒนาภรณ์, รองเจ้าคณะอำเภออุทัย อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๑๐}สัมภาษณ์ นายคณัสชนม์ ศรีเจริญ, ปลัดอำเภอ รักษาราชการแทนนายอำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๑๑}สัมภาษณ์ พระครูสุทธิปัญญาโสภณ, เจ้าอาวาสวัดท่าการ้อง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๕ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๑๒}สัมภาษณ์ พระครูกิตติปัญญาวัฒน์, เจ้าอาวาสวัดนครหลวง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๑๓}สัมภาษณ์ นายปราโมทย์ ทรัพย์เย็น ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพระนครศรีอยุธยา, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

^{๑๔}สัมภาษณ์ พระพิศาลวิহারกิจ, เจ้าอาวาสวัดหน้าพระเมรุราชิการาม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๗ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๑๕}สัมภาษณ์ นายวิทยา ผิวผ่อง, ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๑๖}สัมภาษณ์ พระครูพิสุทธิบุญสาร, เจ้าอาวาสวัดใหญ่ชัยมงคล อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๓๐ มกราคม ๒๕๕๘.

จุดอ่อน ได้แก่

๑) พระสงฆ์และบุคลากรของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ยังขาดทักษะทางด้านภาษา และการอธิบายประวัติความเป็นมาของวัดที่ชัดเจนได้^{๑๗}

๒) พระสงฆ์และบุคลากรของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีความรู้ความสามารถยังมี น้อย ไม่เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น^{๑๘}

๓) พระสงฆ์และบุคลากรของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ยังขาดความพร้อมในการ แนะนำศาสนสถาน การดูแลศาสนสถานที่ถูกต้อง^{๑๙}

อุปสรรค ได้แก่

๑) ขาดการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลที่เพียงพอ วัดต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก ในการพัฒนาคุณภาพบุคลากรที่มีคุณภาพ^{๒๐}

๒) ขาดเอกสารอ้างอิงประวัติศาสตร์ที่ชัดเจนและถูกต้อง^{๒๑}

โอกาส ได้แก่

๑) คณะสงฆ์และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จัดโครงการอบรมถวายความรู้แก่ พระสงฆ์ด้านการพัฒนาวัดเป็นประจำทุกปี^{๒๒}

๒) มีปราชญ์ชาวบ้านและผู้ทรงคุณวุฒิในการอธิบายประวัติความเป็นมาของวัดและศาสน สถาน^{๒๓}

๓) มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสืบค้นประวัติความเป็นมา ความสำคัญ และวิธี ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ^{๒๔}

๔) ระบบเศรษฐกิจในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับดี^{๒๕}

^{๑๗} สัมภาษณ์ นางสมทรง พันธุ์เจริญวรกุล, นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอ พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๑๘} สัมภาษณ์ พระปลัดวิเชียร ขนกอโร, เจ้าอาวาสวัดเชิงท่า อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา, ๓๐ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๑๙} สัมภาษณ์ นายปรีชา ชันธไพรศรี, รองนายกเทศมนตรีเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา อำเภอ พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

^{๒๐} สัมภาษณ์ พระบุญเรือง อนุรฤกโม, รักษาการเจ้าอาวาสวัดสะแก อำเภออุทัย จังหวัด พระนครศรีอยุธยา, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๒๑} สัมภาษณ์ นางดารณี บุญนอก ปลัดอำเภอ รักษาการนายอำเภอ นายอำเภอ นครหลวง, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๒๒} สัมภาษณ์ พระราชวินัยสุนทร, เจ้าอาวาสวัดนิเวศน์ธรรมประวัติ อำเภอ บางปะอิน จังหวัด พระนครศรีอยุธยา, ๒๕ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๒๓} สัมภาษณ์ พระครูเกษมพัฒนาภรณ์, รองเจ้าคณะอำเภออุทัย อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา , ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นายคณิศชนม์ ศรีเจริญ, ปลัดอำเภอ รักษาการนายอำเภอท่าเรือ จังหวัด พระนครศรีอยุธยา, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระราชธานินทร์ทราจารย์, เจ้าคณะอำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

๔.๒.๑.๓ ด้านการพัฒนากิจกรรมภายในวัด

จุดแข็ง ได้แก่

๑) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ร่วมกับหน่วยงานราชการและชุมชนในการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีไทย^{๒๖}

๒) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา และการเผยแพร่หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาผ่านการท่องเที่ยว^{๒๗}

๓) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม^{๒๘}

๔) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการปฏิบัติธรรม^{๒๙}

๕) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชาติไทยของบรรพบุรุษและบุคคลสำคัญ^{๓๐}

จุดอ่อน ได้แก่

๑) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาส่วนใหญ่เน้นการท่องเที่ยวไหว้พระเพียงรูปแบบเดียว ขาดการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว^{๓๑}

๒) กิจกรรมที่วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจัดขึ้น เน้นประชาชนจากภายนอก ขาดการประชาสัมพันธ์และดึงดูดความสนใจของประชาชนในท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน^{๓๒}

๓) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาขาดกิจกรรมที่ให้ความรู้ ความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น^{๓๓}

อุปสรรค ได้แก่

๑) นักท่องเที่ยวมีหลายประเภท เน้นการท่องเที่ยวมากกว่าการปฏิบัติธรรม^{๓๔}

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระเทพรัตนกร, เจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๓ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๒๗} สัมภาษณ์ นายธัญเทพ หมื่นยุทธ, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒ ตุลาคม ๒๕๕๗.

^{๒๘} สัมภาษณ์ พระพุทไธศวรธรรมาภรณ์, เจ้าอาวาสวัดพุทไธศวรรย์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๓ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๒๙} สัมภาษณ์ พระราชธานินทรจารย, เจ้าคณะอำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๓๐} สัมภาษณ์ พระครูเกษมพัฒนาภรณ์, รองเจ้าคณะอำเภอกุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๓๑} สัมภาษณ์ พระครูปริยัตยาธิคุณ เจ้าอาวาสวัดตันสละติ อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๗.

^{๓๒} สัมภาษณ์ พระครูกิตติปัญญาวัง, เจ้าอาวาสวัดนครหลวง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๓๓} สัมภาษณ์ นายวิทยา ผิวผ่อง, ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๓๔} สัมภาษณ์ นางสมทรง พันธุ์เจริญวรกุล, นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

๒) ขาดการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลที่เพียงพอ^{๓๕}

๓) การเน้นกิจกรรมที่หวังผลประโยชน์และผลกำไรในเชิงธุรกิจ^{๓๖}
โอกาส ได้แก่

๑) ชุมชนบริเวณวัดให้ความร่วมมือในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง^{๓๗}

๒) จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีความหลากหลายทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม

๓๘

๓) จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ของประเทศ และของโลก มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก^{๓๙}

๔) จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายประเภท มีระบบสาธารณูปโภคครบถ้วน ระบบการคมนาคมสะดวก^{๔๐}

๔.๒.๑.๔ ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

จุดแข็ง ได้แก่

๑) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาร่วมกับศาสนาอื่นๆ ในการพัฒนาร่วมกัน^{๔๑}

๒) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรมศิลปากร และอื่นๆ ในการสนับสนุนกิจกรรมและการปรับปรุงภูมิทัศน์วัดให้สวยงาม สะอาด เป็นระเบียบ และส่งเสริมการท่องเที่ยว^{๔๒}

๓) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีจุดยุทธศาสตร์ที่ดีในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติธรรม เชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ และประวัติศาสตร์อันยาวนาน^{๔๓}

^{๓๕}สัมภาษณ์ นายปรีชา ชันธไพรศรี, รองนายกเทศมนตรีเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

^{๓๖}สัมภาษณ์ นางดารณี บุญนอก ปลัดอำเภอ รักษาการแทน นายอำเภอนครหลวง, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๓๗}สัมภาษณ์ นายธัญเทพ หมิ่นยุทธ, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒ ตุลาคม ๒๕๕๗.

^{๓๘}สัมภาษณ์ นายคณัสชนม์ ศรีเจริญ, ปลัดอำเภอ รักษาการแทนนายอำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๓๙}สัมภาษณ์ นายวีระชัย นาคมาค, นายอำเภอบางปะอิน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๔๐}สัมภาษณ์ นายปรามิทธิ์ ทรัพย์เย็น ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพระนครศรีอยุธยา, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

^{๔๑}สัมภาษณ์ พระเทพรัตนกร, เจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๓ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๔๒}สัมภาษณ์ พระราชวินัยสุนทร, เจ้าอาวาสวัดนิเวศน์ธรรมประวัติ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๕ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๔๓}สัมภาษณ์ พระพุทไธสวรรย์วรคุณ, เจ้าอาวาสวัดพุทไธสวรรย์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๓ มกราคม ๒๕๕๘.

จุดอ่อน ได้แก่

๑) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาไม่มั่งคั่งมากในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมน้อย ไม่ต่อเนื่อง

๔๔

๒) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาขาดการวางแผนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในระยะยาว ขาดแผนปฏิบัติการประจำปี^{๔๕}

๓) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาขาดการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง เน้นการก่อสร้างมากกว่าการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ความร่วมมือ และการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า^{๔๖}

อุปสรรค ได้แก่

๑) การคมนาคมไม่สะดวก เกิดปัญหาการติด^{๔๗}

๒) เกิดมลภาวะทางเสียงและควันพิษ^{๔๘}

๓) ปัญหาขยะมูลฝอยจากนักท่องเที่ยว^{๔๙}

๔) การทำลายโบราณสถาน โบราณวัตถุจากนักท่องเที่ยว^{๕๐}

โอกาส ได้แก่

๑) จังหวัดพระนครศรีอยุธยาตั้งอยู่ในยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม เช่น อยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร อยู่ใกล้แม่น้ำ อยู่ใกล้อุตสาหกรรม เป็นต้น^{๕๑}

๒) จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นเมืองมรดกโลก มีอุทยานประวัติศาสตร์ แหล่งการศึกษา ค้นคว้าที่ทันสมัย^{๕๒}

๓) จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีสภาพเศรษฐกิจที่ดี ประชาชนอยู่ดีกินดี^{๕๓}

^{๔๔}สัมภาษณ์ พระครูสุทธิปัญญาโสภณ, เจ้าอาวาสวัดท่าการ้อง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๕ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๔๕}สัมภาษณ์ พระครูกิตติปัญญาวัฒน์, เจ้าอาวาสวัดนครหลวง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๔๖}สัมภาษณ์ พระครูปริยัตยาธิคุณ เจ้าอาวาสวัดต้นเสด็จ เจ้าคณะอำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๗.

^{๔๗}สัมภาษณ์ นายคนัสสนม ศรีเจริญ, ปลัดอำเภอ รักษาการแทนนายอำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๔๘}สัมภาษณ์ นายวีระชัย นาคมาค, นายอำเภอบางปะอิน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๔๙}สัมภาษณ์ พระปลัดวิเชียร ขนกอโร, เจ้าอาวาสวัดเชิงท่า อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๓๐ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๕๐}สัมภาษณ์ พระครูสุทธิปัญญาโสภณ, เจ้าอาวาสวัดท่าการ้อง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๕ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๕๑}สัมภาษณ์ พระครูปริยัตยาธิคุณ เจ้าอาวาสวัดต้นเสด็จ เจ้าคณะอำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๗.

^{๕๒}สัมภาษณ์ พระบุญเรือง อนุรกโม, รักษาการเจ้าอาวาสวัดสะแก อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๕๓}สัมภาษณ์ นายปรีชา ชันธไพรศรี, รองนายกเทศมนตรีเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

๔) รัฐบาลให้การสนับสนุนงบประมาณด้านการท่องเที่ยว^{๕๔}

๔.๒.๒ สภาพการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในปัจจุบัน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า การท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปัจจุบันสถานที่ที่มีความเจริญเป็นอย่างมาก มีธุรกิจหลายอย่าง ซึ่งธุรกิจที่เกิดขึ้นหลายอย่างเกิดขึ้นเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในจังหวัด โดยเฉพาะในบริเวณรอบเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา และพื้นที่ในเกาะเมือง ตัวอย่าง เช่น มีโรงแรมขนาดใหญ่หลายแห่ง เช่น โรงแรมกรุงศรีริเวอร์ โรงแรมวรบุรี โรงแรมคลาสสิคคามิโอ มีตลาดขนาดใหญ่ เช่น ตลาดน้ำอโยธยา ตลาดน้ำวัดท่าการ้อง ตลาดนัดที่สถาบันราชภัฏ ตลาดนัดไทร่รุ่งหน้าวังจันทร์เกษม ตลาดไทร่รุ่งหน้าองค์การโทรศัพท์ ตลาดน้ำอโยธยา นอกจากนี้วัดหลายวัดยังพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีทั้งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว โบราณสถาน และแหล่งขายของฝาก เช่น วัดมหาธาตุ วัดใหญ่ชัยมงคล วิหารพระมงคลบพิตร วัดพนัญเชิง วัดท่าการ้อง วัดราชประดิษฐฐาน วัดตึก เป็นต้น ซึ่งแสดงว่าการท่องเที่ยวของจังหวัดในบริเวณเกาะเมืองอยุธยา ยังอยู่ในสถานที่ที่มีการขยายตัว แม้ว่าเศรษฐกิจปัจจุบันจะอยู่ในสภาพทรงตัว การค้าขาย การทำการเกษตร จะดูซบเซาไปบ้าง แต่ การท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ก็ยังมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับสภาพการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในปัจจุบัน เป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะเป็นได้จากกลุ่มของนักท่องเที่ยว คือ ๑) กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นชาวต่างชาติจะมาท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในแง่ศิลปะและวัฒนธรรมของประเทศไทย อาทิ ศิลปะ การก่อสร้างสถาปัตยกรรมต่าง ๆ ของวัด และองค์พระพุทธรูปที่มีรูปแบบ ทางสถาปัตยกรรม ๒) กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่นิยมเดินทางเป็นกลุ่มใหญ่หรือเดินทางเป็นครอบครัวเพื่อไปกราบไหว้พระพุทธรูปที่สำคัญต่าง ๆ ในวัด เพื่อกราบขอพรตามความเชื่อของแต่ละบุคคล บางกลุ่มก็นิยมที่จะไหว้พระให้ได้ จำนวนวัดที่เป็นเลขมงคล เช่น ไหว้พระ ๙ วัด เป็นต้น^{๕๕}

ปัจจุบันสภาพการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นับว่าอยู่ในระยะที่ไม่ค่อยจะดีนัก เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจอยู่ในระยะชะลอตัว ชาวนาขายข้าวในราคาต่ำ คนไทยว่างงานมากขึ้น สภาพการใช้จ่ายจึงลดลง ทำให้ส่งผลถึงการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาด้วย เท่าที่สังเกตดูเห็นว่า จำนวนนักท่องเที่ยวลดลง ในวันธรรมดาแทบจะไม่มีคนมาเที่ยวเลย เห็นมีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติบ้างกลุ่มเท่านั้นมาเที่ยว ส่วนวันเสาร์ – อาทิตย์ อาจมีคนเยอะขึ้นบ้าง แต่โดยมากก็มักมาเที่ยวไหว้พระ และทำบุญที่มาซื้อของที่ระลึกมาก ๆ ด้วยราคาสูง ๆ ดูจะไม่มีเลยดังนั้นสภาพการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงนับว่าอยู่ในระยะทรงตัวซึ่งถ้าใครคิดจะลงทุนด้านการท่องเที่ยว ควรพิจารณาให้ดี เพราะนับว่ามีความเสี่ยงมาก^{๕๖}

การท่องเที่ยวปัจจุบันในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นที่นิยมของคนทั่วไปโดยเฉพาะวัดต่าง ๆ ในอยุธยา เป็นที่นิยมของคนต่างชาติ ชาวไทย จะมีคนหนาแน่นมากในช่วงเทศกาลต่างๆ

^{๕๔}สัมภาษณ์ นายปรโมทย์ ทรัพย์เย็น ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพระนครศรีอยุธยา, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

^{๕๕}สัมภาษณ์ พระเทพรัตนกร, เจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๓ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๕๖}สัมภาษณ์ พระราชวินัยสุนทร, เจ้าอาวาสวัดนิเวศธรรมประวัติ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๕ มกราคม ๒๕๕๘.

วันหยุด วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วัดต่าง ๆ จะมีคนมาเที่ยวกันมากเป็นพิเศษ มีสถานที่พักผ่อน ความร่มรื่น สะอาด บางที่มีตลาดน้ำด้วย เพื่อช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยว มีร้านอาหารอร่อยมากมายให้นักท่องเที่ยวเลือกชิม เช่น โรตีสาน ก๋วยเตี๋ยวเรือ อาหารโบราณ และร้านอาหารทำอยู่ริมแม่น้ำ การเดินทางไปแต่ละที่ก็สะดวกมีวัดอยู่ติดกันหลายที่ สามารถเที่ยวได้เรื่อย ๆ หรือจะนั่งรถตุ๊ก ตุ๊ก หรือขี่จักรยานชมวิวยุโรปได้^{๕๗}

สภาพการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สภาพการท่องเที่ยวในปัจจุบันนี้ยังมีที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลาย ๆ ที่ด้วยกัน เช่นวัดพระราม พระวิหารมณฑลพิตร วัดมหาธาตุ วัดราชบูรณะ วัดไชยวัฒนาราม วัดธรรมิกราช เป็นต้น เราควรฟื้นฟูสัณฐาน ก็จะมีนักท่องเที่ยวมากกว่านี้ เพราะโบราณสถานแต่ละแห่งในกรุงศรีอยุธยา เรายังคงความเป็นเอกลักษณ์ รูปแบบทางสถาปัตยกรรม ไม่ว่าจะเป็นองค์พระเจดีย์ เรามีนวัตกรรมที่หาพบยาก วัดวาอาราม จำนวนมากเป็นหลักฐานสะท้อนให้เป็นความเจริญทางวัฒนธรรมของอยุธยาบ้านเราได้^{๕๘}

สภาพการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวทั้งที่เป็นคนไทยและชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวมากมาย เพราะในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากมาย ไม่ว่าจะเป็นวัดที่สำคัญภายในจังหวัด ตลาดน้ำ หรือแหล่งโบราณสถานต่างๆ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ล้วนเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา^{๕๙}

จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีสภาพการท่องเที่ยวเป็นที่น่าสนใจแห่งหนึ่งในประเทศไทย เพราะเป็นเมืองหลวงเก่า มรดกโลก ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวอาจแบ่งได้ ดังนี้ คือ วัด โบราณสถาน ตลาด เสนียดคล้องช้าง สภาพการท่องเที่ยวโดยทั่วไปนักท่องเที่ยวจะมาเที่ยว คือ การไหว้พระในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองที่ชาวไทยนับถือรวมถึงชาวต่างชาติ เช่น จีน ไต้หวันฮ่องกง สิงคโปร์ ถ้าวัดใดมีพระที่เป็นที่รู้จักหรือนับถือแล้ววัดนั้นก็จะมีคนมากราบไหว้มาก ทำให้วัดนั้นมีความเจริญในทุกด้าน สภาพความเป็นอยู่รอบด้านก็จะดีขึ้นตามไปด้วย ส่วนบางวัดที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยว อยากมาเที่ยวชม เช่น ความสวยงามของโบสถ์ วิหาร ศาลา สถานที่หรือบริเวณภายในวัด จัดได้สวยงาม มีสวนธรรมชาติ ร่มรื่น ก็จะมีนักท่องเที่ยวแวะเยี่ยมชมอย่างมากมายหรือบางวัดสร้างวัดมุงมุงคลต่างๆ ที่เป็นที่น่าสนใจ นักท่องเที่ยวก็จะมากราบขอพรกันมากมาย^{๖๐}

ส่วนสถานที่อื่นๆ เป็นผลพลอยได้จากการมาวัด เช่น ตลาดเก่า ตลาดน้ำ เป็นต้น สภาพการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในปัจจุบันประชาชนจากทั่วสารทิศนิยมท่องเที่ยวไหว้พระในจังหวัดต่างๆ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวัดที่ประชาชนทั่วไปรู้จักและนิยมมาไหว้พระที่จังหวัด

^{๕๗}สัมภาษณ์ พระพุทไธศวรรย์วรคุณ, เจ้าอาวาสวัดพุทไธศวรรย์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๓ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๕๘}สัมภาษณ์ พระครูสุทธิปัญญาโสภณ, เจ้าอาวาสวัดท่าการ้อง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๕ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๕๙}สัมภาษณ์ พระพิศาลวิหารกิจ, เจ้าอาวาสวัดหน้าพระเมรุราชิการาม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๗ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๖๐}สัมภาษณ์ พระครูพิสุทธิบุญสาร, เจ้าอาวาสวัดใหญ่ชัยมงคล อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๓๐ มกราคม ๒๕๕๘.

พระนครศรีอยุธยา โดยเฉพาะทัวร์ไหว้พระ ๙ วัด จากที่ได้ปฏิบัติกิจกรรมไหว้พระ ๙ วัด มาแล้ว ได้เห็นภูมิทัศน์ในวัดต่าง ๆ แต่ละวัดจะจัดสถานที่เพื่อดึงดูดประชาชนให้มาท่องเที่ยวในวัด^{๖๑}

สภาพการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในขณะนี้ พบว่า ประชาชนมาท่องเที่ยว มากมากรถติด มีสถานที่ท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น มีสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากขึ้น ประชาชนนิยมเที่ยว ชมวัดที่มีจุดขาย อย่างเช่น สิ่งที่เคยบูชา พระเกจิอาจารย์ดังเครื่องรางของขลัง^{๖๒}

ปัจจุบันจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญเพราะมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เช่น โบราณสถาน วัด ศูนย์ประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑ์ แหล่งหัตถกรรมพื้นบ้าน^{๖๓}

ปัจจุบันนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จะมีทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติโดยมักจะมาท่องเที่ยวตามวัดและโบราณสถาน ส่วนการท่องเที่ยวแบบอื่นๆ ยังมีน้อย และมักใช้เวลาเช้าถึงเย็น ส่วนในเวลากลางคืนนักท่องเที่ยวมักจะไม่ค่อยออกมาเที่ยว หรือมาค้างคืน จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีแม่น้ำล้อมรอบแต่การท่องเที่ยวทางน้ำยังไม่ค่อยได้รับการตอบรับเท่าที่ควร เรือที่พาล่องที่ราคาค่อนข้างสูง และยังไม่มีความมาตรฐานในการจัดการเรื่องราคากับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และนักท่องเที่ยวชาวไทย ส่วนใหญ่จะเป็นแบบเรือจ้างเหมามากกว่า ไม่มีเรือบริการแบบที่ไม่ต้องเหมา ควรหาจุดขึ้น-ลง เรือแบบจังหวัดอื่น แบบวนมาเป็นรอบๆ ที่ใครมาก็ขึ้นได้ทุกคน หรือออกแบบเป็นรอบๆ^{๖๔}

การท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้น ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยที่มาพักผ่อนแบบเช้าไปเย็นกลับ โดยมีเป้าหมายหลักของการมาท่องเที่ยวคือ กิจกรรมไหว้พระ ทำบุญ และรับประทานอาหารจากแม่น้ำ คือ กุ้งแม่น้ำ ปลาแม่น้ำ รวมทั้ง ขนมชื่อดังของอยุธยา อย่างโรตีสายไหมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมีนักท่องเที่ยวหนาแน่นมากในช่วงวันหยุด เสาร์ – อาทิตย์ และวันหยุดพิเศษต่าง ๆ ตามเทศกาล และจะหนาแน่นตามจุดท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น วิหารหลวงพ่อพระมงคลบพิตร วัดพนัญเชิง วัดใหญ่ชัยมงคล ตลาดน้ำอโยธยา วังช้างและเพนียด และร้านอาหารที่ตั้ง ๆ อีกหลายร้าน ซึ่งปริมาณนักท่องเที่ยวและรถจะมากจนเกิดปัญหาการจราจรติดขัดไปทั่ว เนื่องจากถนนไม่สามารถรองรับปริมาณรถจำนวนมากได้ อีกทั้งปัญหาเรื่องความสะดวกของสถานที่ท่องเที่ยวยังคงมีความสกปรกสูง^{๖๕}

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นจังหวัดท่องเที่ยวที่ใกล้กรุงเทพฯ ที่สุดที่มีบรรยากาศเหมาะสำหรับการท่องเที่ยวที่สุดในประเทศไทย ด้วยสภาพแวดล้อมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จะมีทั้งสถานที่ท่องเที่ยว ในเชิงประวัติศาสตร์แล้ว ยังมีวัดวาอารามเก่าแก่ เหมาะแก่การท่องเที่ยวในด้านการ

^{๖๑}สัมภาษณ์ พระปลัดวิเชียร ขนกอโร, เจ้าอาวาสวัดเชิงท่า อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๓๐ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๖๒}สัมภาษณ์ พระบุญเรือง อนุรฤกโม, รักษาการเจ้าอาวาสวัดสะแก อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๖๓}สัมภาษณ์ พระราชานันทราจารย์, เจ้าคณะอำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๖๔}สัมภาษณ์ พระครูเกษมพัฒนาภรณ์, รองเจ้าคณะอำเภอบางบาล อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๖๕}สัมภาษณ์ พระครูปริยัตยาธิคุณ, เจ้าอาวาสวัดต้นสือ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๗.

พัฒนาจิตใจพร้อมกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อความเป็นสิริมงคลให้กับชีวิต จึงไม่ต้องแปลงใจเลยว่าทำไมเมืองอยุธยากรุงเก่าจึงได้ขึ้นทำเนียบเป็นมรดกโลก ที่บรรดานักท่องเที่ยวจากทั่วสารทิศหมายปองที่จะมาเยือนสักครั้งหนึ่งในชีวิต และถ้ายังเป็นช่วงเทศกาลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจะเนืองแน่นไปด้วยนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และต่างชาติ โดยเฉพาะวัดที่สำคัญจะเนืองแน่นไปด้วยนักท่องเที่ยว ทำให้บริเวณรอบเกาะเมืองการจราจรติดขัด รถเคลื่อนตัวได้ช้าส่วนสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญไม่แพ้กัน คือ ตลาดน้ำอโยธยา เป็นตลาดน้ำขนาดใหญ่ใจกลางเมือง มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมและจับจ่ายซื้อของสามารถสร้างรายได้ให้ชุมชนในบริเวณดังกล่าวได้จำนวนมาก^{๖๖}

สภาพการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวจากหลายประเทศมาท่องเที่ยวตามวัดต่าง ๆ มากขึ้น แต่ความสะดวกในเรื่องการจราจรยังไม่ค่อยสะดวกเท่าที่สภาพการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติมาเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นจำนวนมาก และส่วนใหญ่ก็นิยมกันไปปิดทอง ไหว้พระตามวัดที่สำคัญในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเพราะจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้ชื่อว่าเป็นเมืองมรดกโลก เป็นจังหวัดสำคัญทางประวัติศาสตร์ของไทยและโลก^{๖๗}

สภาพภูมิทัศน์

- มีความพร้อมหลาย ๆ ด้าน เช่น วัดมีโอกาสให้ชาวไทยและชาวต่างชาติ เข้าไปเที่ยวชมหรือสักการบูชา ที่พัก ร้านอาหาร ทั้งรถชมรอบเกาะเมือง ล่องเรือชมทิวทัศน์รอบเกาะเมือง เป็นต้น
- เป็นเมืองประวัติศาสตร์และมรดกโลก
- ดึงจุดเด่นของวัดที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น พระพุทธรูป โบสถ์และวิหาร เป็นต้น
- มีภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ปลาตะเพียนสาน หวีโชน การทำเครื่องดนตรีไทย การต่อเรือจำลอง เป็นต้น

- แหล่งของกินของฝาก และของที่ระลึก

- อยุธยามหามงคล นมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ๘๐ แห่ง และไว้พระ ๙ วัด

สภาพการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในช่วงนี้ดีมาก ผู้คนนิยมไปไหว้พระ ๙ วัด ทำให้แต่ละวัดมีการพัฒนาให้วัดของเขามีการปรับปรุงภูมิทัศน์ เพื่อดึงดูดให้พุทธศาสนิกชนเข้าไปไหว้พระ เพื่อจะมีปัจจัยและทุนทรัพย์มาพัฒนาวัดและบูรณะปฏิสังขรณ์โบราณสถานสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในวัด เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของพุทธศาสนิกชน^{๖๘}

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นเมืองประวัติศาสตร์ของชาติไทย มีโบราณสถาน โบราณวัตถุ วัด เป็นแหล่งมรดกโลก จึงทำให้เป็นที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากในจังหวัดหนึ่งของประเทศไทย และปัจจุบันนอกจากวัดแล้วยังมีแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ อีกมากมาย ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น ตลาดน้ำอโยธยา ตลาดแก้งไค้ ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร ปางช้าง พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเจ้าสาม

^{๖๖}สัมภาษณ์ พระครูกิตติปัญญาวุฒน์, เจ้าอาวาสวัดนครหลวง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๖๗}สัมภาษณ์ นายวิทยา ผิวผ่อง, ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๖๘}สัมภาษณ์ นางสมทรง พันธุ์เจริญวรกุล, นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

พระยา เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีร้านอาหารอีกมากมาย มีการล่องเรือรอบเกาะเมือง ซึ่งทำให้มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ^{๖๙}

สภาพการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในปัจจุบันมีลักษณะดังนี้^{๗๐}

๑.๑ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ส่วนใหญ่เป็นโบราณสถาน เช่น พระราชวังหลวง วังจันทเกษม และวัดสุโขทัย อันเก่าแก่มากมาย

๑.๒ สภาพการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม ล้อมรอบด้วยแม่น้ำ มีแม่น้ำไหลผ่าน ๔ สาย คือ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำลพบุรี และแม่น้ำน้อย มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว

๑.๓ มีลักษณะเป็นเมืองประวัติศาสตร์ และศาสนา สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับคนไทยและชาวต่างประเทศ

สภาพการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาปัจจุบัน เน้นวัดคู่ความสะดวกสบาย ให้แก่นักท่องเที่ยวเป็นส่วนใหญ่โดยลี้มนี่จะอนุรักษ์สภาพที่แท้จริง และวัฒนธรรมอันดีงามในสมัยเก่า ลงไปมาก กลิ่นไอบรรยากาศสมัยกรุงศรีอยุธยา หายไปจากสภาพปัจจุบันมาก การบูรณะโบราณสถาน การดูแลให้สภาพยังคงความเป็นกรุงศรีอยุธยา น้อยลงไปทุกที การออกกฎระเบียบของนักท่องเที่ยวของชุมชนที่อยู่รอบ ๆ บริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่ขาดระเบียบวินัย เน้นแต่เรื่องผลประโยชน์เป็นหลัก ทำให้สภาพการท่องเที่ยวไม่มีการพัฒนาเหมือนจังหวัดท่องเที่ยวเที่ยวอื่น ๆ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หลากหลายมากกว่าในหลาย ๆ จังหวัดในประเทศไทย^{๗๑}

ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวขยายตัวสูงขึ้น มีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จึงปรับเปลี่ยนไปตามสภาพของเศรษฐกิจที่เป็นอยู่สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัด เริ่มมีการพัฒนาตั้งแต่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติขึ้น ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ -๒๕๕๙ เพื่อสร้างศักยภาพในการท่องเที่ยวให้มีความพร้อมมีการแข่งขันและสร้างรายได้คู่กับการพัฒนา ทั้งนี้เนื่องจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีความได้เปรียบเรื่องความสะดวกสบาย มีระยะทางใกล้กับกรุงเทพฯ ตลอดจนภาครัฐและภาคเอกชนได้ร่วมมือกันจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น เที่ยวเมืองไทย ใช้ของไทย อนุรักษ์ความเป็นไทย ซึ่งได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวชาวไทยค่อนข้างมาก จึงส่งผลต่อการเดินทางเข้าพักในพื้นที่ในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ภาพรวมการเดินทางท่องเที่ยว ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีอัตราการเจริญเติบโตค่อนข้างน้อย โดยผู้ที่มาท่องเที่ยวเป็นชาวไทยเพิ่มขึ้น ส่วนชาวต่างชาติลดลง ทั้งนี้อาจจะมีผลกระทบมาจากการเมือง

^{๖๙}สัมภาษณ์ นายปรีชา ชันธไพรศรี, รองนายกเทศมนตรีเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

^{๗๐}สัมภาษณ์ นางดารณี บุญนอก ปลัดอำเภอ รักษาการแทน นายอำเภอนครหลวง, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๗๑}สัมภาษณ์ นายธัญเทพ หมื่นยุทธ, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒ ตุลาคม ๒๕๕๗.

ของไทย แต่ในทางกลับกันชาวไทยยังมีการเดินทางท่องเที่ยวตลอดทั้งปีโดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น กิจกรรมไหว้พระ ๙ วัด กิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี^{๗๒}

ปัจจุบันเนื่องจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นจังหวัดหนึ่งที่สำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติให้เข้ามาท่องเที่ยว เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญหลายแห่งต่อประวัติศาสตร์ชาติไทย และขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น วัดและโบราณสถาน และการได้รับรองจากองค์การยูเนสโก ให้เป็นนครประวัติศาสตร์ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงทำให้ภาครัฐมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามากขึ้นมีการปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวให้มีความสมบูรณ์และสามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นทุกปีนอกจากนี้ ยังมีการส่งเสริมเทศกาลท่องเที่ยว ในแต่ละเทศกาล เช่น วันเข้าพรรษา วันสงกรานต์ เป็นต้น รวมถึงสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ ที่แสดงถึงวิถีชีวิตของชาวอยุธยา ในรูปของตลาดน้ำ ตลาดย้อนยุค ตลาดร้อยปี เป็นการกระตุ้นการท่องเที่ยวของจังหวัดแต่ในบางครั้งการเข้ามาของนักท่องเที่ยว เนื่องจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวบางครั้งตัวนักท่องเที่ยวเองอาจจะยังไม่ได้รับข้อมูลที่เพียงพอหรือรู้จักการท่องเที่ยวอยุธยาเพียงด้านเดียว หรือได้รับข้อมูลไม่ถูกต้องนัก ทำให้บ่อยครั้งนักท่องเที่ยวอาจถูกเอาเปรียบจากผู้แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน ในส่วนนี้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการท่องเที่ยวควรนำไปพัฒนาพร้อม ๆ กับการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วย^{๗๓}

จากข้อมูลที่เผยแพร่ตามสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ภาพรวมของการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีอัตราการเติบโตคิดเป็นร้อยละ ๓.๔๘ โดยผู้เยี่ยมชมชาวไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ ๓.๕๒ และชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นร้อยละ ๓.๔๐ โดยในปีที่ผ่านมานักท่องเที่ยวพักค้างมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ชาวไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๓.๘๒ และชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๓.๑๒ การที่อัตราการเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยวยังคงขยายตัวในทิศทางบวก เนื่องจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน การเข้าพักแรมของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะพักโรงแรมมีสัดส่วนร้อยละ ๕๘.๒๘ และชาวไทยนิยมพักโรงแรมมากขึ้น รองลงมาเป็นบ้านญาติหรือเพื่อน ร้อยละ ๓๒.๖๓ ระยะเวลาพักเฉลี่ย ๒.๐๖ วัน และนักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันประมาณ ๑,๖๐๔.๙๘ บาท ซึ่งเป็นอัตราที่เพิ่มขึ้น ๑.๑๖ มีรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยารวมทั้งสิ้น ๒,๕๕๘.๔๙ ล้านบาท ส่วนนักท่องเที่ยวมีความใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันประมาณ ๙๘๔.๓๐ บาท ดังนั้น ผู้เยี่ยมชม มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันประมาณ ๑,๒๒๐.๒๔ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒.๑๘ โดยเพิ่มขึ้นในหมวดของค่าที่พักและค่าอาหารและค่าเครื่องดื่มเป็นส่วนใหญ่สำหรับสถานการณ์การพักแรม พบว่ามีจำนวนที่พักทั้งสิ้น ๓๐ แห่ง ลดลงร้อยละ ๖.๒๕ แต่จำนวนห้องพัก มีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๕.๐๖ และเพิ่มมากที่สุดจะเป็นที่พักระดับ ๕๐๐ - ๑,๐๐๐ บาท โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๖.๔๗ มีอัตราเข้าพักเฉลี่ยร้อยละ

^{๗๒} สัมภาษณ์ นายคณิศชนม์ ศรีเจริญ, ปลัดอำเภอ รักษาการแทนนายอำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๗๓} สัมภาษณ์ นายวีระชัย นาคมาศ, นายอำเภอบางปะอิน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

๖๓.๐๓ มีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑.๓๘ สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้าพักในพื้นที่แยกเป็นรายสัญชาติ ได้แก่ ญี่ปุ่น เนเธอร์แลนด์ เยอรมัน ฝรั่งเศส และอเมริกาตามลำดับ^{๗๔}

ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวขยายตัวสูงขึ้น มีบทบาทและความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวจึงปรับเปลี่ยนไปตามสภาพเศรษฐกิจที่เป็นอยู่สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เริ่มมีการพัฒนาตั้งแต่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ เพื่อสร้างศักยภาพในการท่องเที่ยวให้มีความพร้อม การแข่งขัน และการสร้างรายได้กระจายรายได้คู่กับการพัฒนา ซึ่งจังหวัดก็ต้องจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดรองรับการท่องเที่ยวเช่นกัน ซึ่งจะเห็นได้จากนักท่องเที่ยวจะมีแนวโน้มสนใจการท่องเที่ยวให้ความใส่ใจเป็นพิเศษ เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จากข้อมูลภาพรวมการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภายหลังจัดทำแผนยุทธศาสตร์แล้วมีความเติบโตขึ้นคิดเป็นร้อยละ ๓.๔๘ โดยผู้ที่มาท่องเที่ยวคิดเป็นชาวไทย ร้อยละ ๓.๕๒ และต่างชาติคิดเป็นร้อยละ ๓.๔๐ ทั้งนี้เนื่องจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีความได้เปรียบทางด้านความสะดวกสบาย มีระยะทางใกล้กับกรุงเทพฯ ตลอดจนภาครัฐและภาคเอกชน ได้ร่วมมือกันจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในหลายกิจกรรม เช่น เที่ยวเมืองไทยใกล้กรุงเทพมหานคร โดยมีการจัดกิจกรรมต่างๆ มากมาย มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ทำให้ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และต่างชาติในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ภาพรวมการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีอัตราการเจริญเติบโตค่อนข้างน้อย คิดเป็นร้อยละ ๗.๘๓ โดยผู้ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ส่วนใหญ่จะเป็นชาวไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๒.๖๔ แต่ในทางกลับกันชาวไทยยังคงมีการเดินทางท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องตลอดปี โดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทางศาสนา เช่น กิจกรรมไหว้พระ ๙ วัน กิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี

และปัจจุบันการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ส่วนสำคัญของจังหวัดที่สามารถดึงดูดให้ทั้งชาวไทยและต่างชาติมาเที่ยวชมวัดและโบราณสถาน และโบราณวัตถุมากขึ้น ทำให้ทางจังหวัดให้ความสนใจเป็นพิเศษ เช่นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการท่องเที่ยววัฒนธรรม ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวจากภาครัฐ และเอกชน จัดกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เช่น เทศกาลวันเข้าพรรษา เทศกาลวันสงกรานต์ เป็นต้น ทำให้ได้รับความสนใจเป็นจำนวนมากจากนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นจำนวนมาก ระยะทางในการเดินทางก็ไม่ได้ไกลจากกรุงเทพฯ ส่วนชาวต่างชาติก็มีที่พักสะอาด ค่าใช้จ่ายไม่แพงมากเกินไปนอกจากภาครัฐแล้ว ภาคเอกชน ก็สนับสนุนในด้านอื่น เช่น การจัดแสดงวิถีชีวิตของไทยในสมัยเก่าและใหม่ของชาวอยุธยา การเข้ามาของนักท่องเที่ยว อาจมาเที่ยวด้วยความสนใจ หรือได้ข้อมูลจากการประชาสัมพันธ์ บางครั้งข้อมูลที่ได้รับอาจจะไม่ตรงหรือคลาดเคลื่อน ทางจังหวัดควรจัดการอบรมหรือชี้แนะให้กับผู้นำทัวร์หรือไกด์ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นผลดีกับจังหวัดมากขึ้น นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวอยุธยาจะได้ไม่ถูกเอาเปรียบจากผู้แสวงหาผลประโยชน์

^{๗๔} สัมภาษณ์ นายปรโมทย์ ทรัพย์เย็น ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพระนครศรีอยุธยา, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

๔.๒.๓ แนวโน้มในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปัจจุบัน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า แนวโน้มที่จะพัฒนาวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น นับว่ามีแนวโน้มที่จะพัฒนาขึ้นมาก วัดหลายวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ทำแล้วประสบความสำเร็จ ตัวอย่าง วัดท่าการ้อง ซึ่งจากเดิมเป็นวัดเล็ก ๆ ที่ไม่มีใครรู้จัก แต่พอได้รับการพัฒนาจากเจ้าอาวาส เปิดโอกาส เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และรู้จักสร้างจุดขาย จุดเด่นให้น่าสนใจในสายตาประชาชนทั่วไป และมีการประชาสัมพันธ์ออกสื่อ ทั้งหนังสือพิมพ์วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต และประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ทำให้สุดท้ายวัดท่าการ้อง จึงเป็นที่รู้จักของทุกคนทั่วไป มีนักท่องเที่ยวสนใจเป็นอย่างมาก ทุกวันเสาร์ – อาทิตย์ จะพบว่าผู้คนมากมายมาเที่ยวที่วัดท่าการ้อง มาไหว้หลวงพ่ออี๋ มาดูห้องน้ำสะอาดติดแอร์ มาเที่ยวตลาดน้ำ มาเที่ยวชมถ่ายรูปกับสวนหย่อมที่ตกแต่งได้อย่างสวยงาม ซึ่งนับว่าเป็นวัดตัวอย่างในการพัฒนา^{๗๕}

จากกรณีวัดท่าการ้อง ทำให้วัดหลายวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ต่างพยายามที่จะพัฒนาตนเอง ซึ่งนับว่าแต่ละวัดก็มีแนวโน้มที่จะพัฒนาขึ้นมาก เพียงแต่ว่าเงินทุน งบประมาณ ของแต่ละวัดมีจำกัด จึงพัฒนาได้เพียงบางส่วน เช่น บางวัดก็ปรับปรุงที่จอดรถ บางวัดก็สร้างพระพุทธรูปสำคัญในอดีตที่เคยประดิษฐานที่วัดนั้น โดยจำลองสร้างขึ้นมาใหม่ ดังนั้นวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงมีแนวโน้มที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากขึ้น^{๗๖}

ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มที่จะพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปัจจุบันเป็นไปในทางที่ดี เพราะแต่ละวัดมีจุดเด่นที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ไปเที่ยวชมความงามสวยงาม และศิลปะ ทั้งยังได้รับการสนับสนุนจากส่วนราชการในเรื่องงบประมาณในการบูรณะ ซ่อมแซม เมื่อเกิดปัญหา เช่น น้ำท่วม ในช่วงเวลาที่ผ่านมา^{๗๗}

แนวโน้มที่จะพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น อยู่ในระดับเป็นไปได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากยังมีปัจจัยหลายประการที่ทำให้การพัฒนาอยู่ในระดับต่ำ อันได้แก่^{๗๘}

๑) บุคลากรในวัดมักเป็นผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นเจ้าอาวาส พระภิกษุในวัดหรือแม้แต่วรรณการวัด ก็ล้วนเป็นผู้สูงอายุ โดยเฉลี่ยมักมีอายุเกิน ๕๐ ปี ขึ้นไป ดังนั้นนโยบาย วิสัยทัศน์ มุมมองโลกทัศน์ ของบุคลากรเหล่านี้จึงมักเน้นหนักไปทางการอนุรักษ์มากกว่าการพัฒนา ล้วนพึงพอใจที่จะอยู่ในสภาพเดิม ๆ มากกว่าที่จะพัฒนา จึงยากที่จะแนะนำบุคลากรเหล่านี้

๒) สภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันอยู่ในสภาวะชะลอตัว ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาในเชิงท่องเที่ยว เพราะถ้าบุคคลมีรายรับน้อยลง รายจ่ายก็จะน้อยลงตามไป การท่องเที่ยวถือเป็นรายจ่ายฟุ่มเฟือย มีแต่คนที่ไม่มีเงินเหลือใช้เท่านั้นจึงคิดที่จะท่องเที่ยว ถ้ามีรายได้เพียงแต่พอเลี้ยงชีวิต

^{๗๕} สัมภาษณ์ พระเทพรัตนกร, เจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๓ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๗๖} สัมภาษณ์ พระราชวินัยสุนทร, เจ้าอาวาสวัดนิเวศน์ธรรมประวัติ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๕ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๗๗} สัมภาษณ์ พระพุทไธสวรรย์วรคุณ, เจ้าอาวาสวัดพุทไธสวรรย์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๓ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๗๘} สัมภาษณ์ พระครูสุทธิปัญญโสภณ, เจ้าอาวาสวัดท่าการ้อง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๕ มกราคม ๒๕๕๘.

ตัวเองแล้ว คนก็ไม่คิดที่จะท่องเที่ยวเช่นกัน สภาพเศรษฐกิจจึงมีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งปัจจุบันเศรษฐกิจไทยก็ขาดสภาพคล่อง การค้าขายก็ไม่ดี ต่างชาติมาเที่ยวน้อยลง ราคาข้าวอันเป็นรายได้หลักของชาวบ้านก็ตกต่ำ ขาดแคลนน้ำและทำนา ดังนั้นแนวโน้มที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวจะเป็นไปค่อนข้างยาก

การพัฒนาวัด ทางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการส่งเสริมให้มีสถานที่ท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ มากมายเพื่อตอบใจของนักท่องเที่ยวที่เข้ามา โดยบางวัดจะมีการปรับปรุงบริเวณวัดปรับเปลี่ยนสาธารณูปโภคภายในวัดให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น เช่น ที่จอดรถ ห้องน้ำ และสถานที่พักผ่อนภายในวัด^{๗๙}

แนวโน้มในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบันก็มีการบูรณะและพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวกันมากขึ้น ตามวัดต่าง ๆ ได้มีการบูรณะ พัฒนาขึ้นมากเพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ไปเยี่ยมชม^{๘๐} แนวโน้มในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คิดว่ามีความเป็นไปได้ที่จะพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพราะในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีวัดและแหล่งโบราณสถานอยู่มาก ถ้าได้รับการพัฒนา ก็จะเป็นการดีต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา^{๘๑} จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นไปได้ยากส่วนใหญจะเป็นพวกพุทธพาณิชย์มากกว่า

แนวโน้มในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปัจจุบันน่าจะเป็นไปได้ด้วยดี ถ้าวัดต่างๆ พัฒนาวัด เช่นวัดตึกเมื่อตอนประมาณ ๑ ปีที่ผ่านมาไม่มีใครรู้จักวัดเท่าไรต่อมามีประชาชนเข้ามาท่องเที่ยวที่วัดตึก มาทอดกฐิน มาไหว้พระ วัดตึกมีหนังสือแจกได้รับความรู้เกี่ยวกับพระเจ้าเสือ จริงๆ แล้วท่านคือ พระมหากษัตริย์ในสมัยกรุงศรีอยุธยา เมื่อประชาชนเข้ามาได้รู้ความรู้ก็จะบอกต่อ ๆ ถึงกันบริบทในวัดนั้น ๆ ในขณะที่วัดเก่าแก่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อีกหลายวัดไม่ได้ทำอะไรเลยกลับเสื่อมโทรมลง^{๘๒} วัดต้องเป็นสถานที่ที่สะอาด เพื่อส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเกิดความศรัทธา เลื่อมใส และอยากเข้ามาเที่ยวที่วัดเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาให้มีความพร้อมในทุกเรื่องไม่ว่าจะเป็นเรื่องสถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ^{๘๓} วัดต้องเป็นสถานที่ที่สะอาด เพื่อส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเกิดความ

^{๗๙}สัมภาษณ์ พระพิศาลวิหารกิจ, เจ้าอาวาสวัดหน้าพระเมรุราชิการาม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๗ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๘๐}สัมภาษณ์ นายวิทยา ผิวผ่อง, ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๘๑}สัมภาษณ์ นายปราโมทย์ ทรัพย์เย็น ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพระนครศรีอยุธยา, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

^{๘๒}สัมภาษณ์ พระครูเกษมพัฒนาภรณ์, รองเจ้าคณะอำเภออุทัย อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๘๓}สัมภาษณ์ พระครูปริยัตยาธิคุณ, เจ้าอาวาสวัดต้นเสด็จ เจ้าคณะอำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๗.

ศรัทธา เลื่อมใส และอยากเข้ามาเที่ยวที่วัดเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาวัดในจังหวัด พระนครศรีอยุธยาให้มีความพร้อมในทุกเรื่องไม่ว่าจะเป็นเรื่องสถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ^{๔๔}

การพัฒนาใช้ทิศทางที่แน่นอนและเหมาะสม เพราะแต่ละวัดพัฒนาตามวิสัยทัศน์ของเจ้าอาวาสแต่ละรูป และเน้นการพัฒนาที่ไม่เอื้อต่อโบราณสถานในวัด เช่น บูรณะโบสถ์ วิหาร โดยไม่ยึดสถาปัตยกรรมแบบเดิมมีการทาสี เเจาะช่องลม ช่องแสงเพิ่ม ทำให้สะท้อนถึงการขาดความรู้ ความเข้าใจ ของเจ้าอาวาสวัดนั้น ๆ ควรมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรให้ความรู้ ถึงวิธีการอนุรักษ์ ดูแล บำรุงรักษา โบราณสถานและโบราณวัตถุ รวมทั้งการดูแลความปลอดภัยภายในวัด เพราะบางวัดขาดการดูแลความปลอดภัย^{๔๕}

ในปัจจุบันวัดมีบทบาทอันสำคัญยิ่งต่อสังคมไทยมานานนับพันปี เพราะวัดเป็นศูนย์กลางของสังคมและพระสงฆ์ซึ่งเป็นตัวแทนของวัดเป็นผู้นำของจิตใจของประชาชนเป็นศูนย์รวมแห่งความเชื่อถือ การร่วมมือกัน เป็นที่ประกอบพิธีกรรม เป็นแหล่งหล่อหลอมวิถีชีวิตของชาวพุทธ วัดเป็นแหล่งรวมของศิลปกรรมอันล้ำค่าทั้งด้านสถาปัตยกรรม ปฎิมากรรมและจิตรกรรม ที่ศิลปินถ่ายทอดลักษณะเด่นของคำสอนทางพระพุทธศาสนาออกมาในงานศิลปะอย่างกลมกลืนน่าชื่นชมเป็นพุทธศิลป์ที่ให้คุณค่าทั้งด้านความงามและทั้งเป็นสื่อให้คนได้เข้าถึงธรรมปฏิบัติซึ่งช่วยกล่อมเกลาคิดใจมนุษย์ให้อ่อนโยนและสะอาดบริสุทธิ์ขึ้น พุทธศิลป์ที่ปรากฏในวัดจึงเป็นศิลปะแห่งอุดมคติที่ให้คุณค่า และความหมายเชิงจริยธรรมอย่างสูง^{๔๖} แนวโน้มในการพัฒนาวัด มีบางวัดพัฒนาวัดดี มีระบบ บางวัดก็ยังไม่ค่อยดี ควรดูแลบางวัดให้ดีกว่านี้ เพราะปีนี้เป็นปีประชาคมอาเซียนต้องมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวมากมาย^{๔๗}

การพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีแนวโน้มในปัจจุบันของไทยและต่างชาติมาท่องเที่ยววัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาบ่อยลง เนื่องจากความเป็นอยู่ และค่าครองชีพในปัจจุบันสูงขึ้น ของแพงมากขึ้น ทำให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติจะมาน้อยลง^{๔๘}

- ๑) จะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเพิ่มขึ้น
- ๒) การมีส่วนร่วมของภาครัฐ และเอกชน
- ๓) ในวัดควรมีการพัฒนา เรื่องความสะอาด การบริการ รมรื่น สวยงาม และปลอดภัย
- ๔) ดึงภูมิปัญญาท้องถิ่น การมีส่วนร่วม

^{๔๔}สัมภาษณ์ พระครูกิตติปัญญาวัฒน์, เจ้าอาวาสวัดนครหลวง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๔๕}สัมภาษณ์ นายคณิสสนม์ ศรีเจริญ, ปลัดอำเภอ รักษาการแทนนายอำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๔๖}สัมภาษณ์ นายวิระชัย นาคมาศ, นายอำเภอบางปะอิน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๔๗}สัมภาษณ์ นายปราโมทย์ ทรัพย์เย็น ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพระนครศรีอยุธยา, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

^{๔๘}สัมภาษณ์ พระราชวินัยสุนทร, เจ้าอาวาสวัดนิเวศน์ธรรมประวัติ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๕ มกราคม ๒๕๕๘.

โอกาสในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ตอนนี้ทางวัดได้ดำเนินการทำบ้างแล้ว ไม่ว่าจะเข้าวัดทำบุญ ฟังเทศน์ ฟังธรรม ถือน้ำสวดมนต์ ในโอกาสต่อไป
วัดที่ยังไม่ได้ดำเนินการจะต้องเริ่มพัฒนามากขึ้น

วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีเป็นจำนวนมากทั้งวัดเก่า วัดใหม่ วัดใหญ่ วัดเล็ก วัดทาง
ประวัติศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งเท่าที่สัมผัสแต่ละวัดก็มีการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกัน
มากขึ้น โดยได้สร้างและหาจุดเด่นของตนเองเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเที่ยวมากขึ้น
ทำบุญมากขึ้น เพื่อนำรายได้มาบริจาคเข้ามาพัฒนาวัด เช่น สร้างรายการจัดการด้านสาธารณูปโภค
มีที่จอดรถ มีป้ายบอกทาง ห้องน้ำสะอาด บรรยากาศรอบ ๆ รั้วรั้ว^{๘๙}

๑) วัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์

๒) พัฒนาวัดให้เป็นแหล่งศูนย์รวมกิจกรรมทางศาสนาอย่างต่อเนื่อง

๓) พัฒนาวัดให้เป็นเอกลักษณ์หนึ่งเดียว

๔) พัฒนาวัดโดยใช้สื่อสารมวลชนประสานสัมพันธ์สู่สายตาประชาชน

๕) พัฒนาวัดด้านการให้ความรู้และปฏิบัติธรรมเพื่อปลูกฝังคุณธรรม-จริยธรรม ในการ
จรรโลงพุทธศาสนา

๖) จัดหน่วยบริการต้อนรับกับผู้ที่เข้ามาในวัดให้เกิดความประทับใจจะทำให้ประชาชน
ศรัทธาและเข้าวัดทำบุญมากขึ้น^{๙๐}

แนวโน้มการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาใน
ปัจจุบัน ยังไม่ดีพอ เพราะความคิดของวัดและชุมชนบางพื้นที่เน้นเรื่องพัฒนาวัตถุและเอารายได้เป็น
ที่ตั้ง โดยไม่คิดพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากนัก จึงทำให้น่าเป็นห่วงในเรื่องแหล่ง
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างมาก^{๙๑}

ภายหลังเหตุการณ์อุทกภัยใหญ่ ครึ่งปีหลังของปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ส่งผลให้สถานการณ์การ
ท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาหดตัวลง ทั้งนี้สืบเนื่องจากถนนหลายสายถูกตัดขาด บ้านเรือน
แหล่งท่องเที่ยว วัดวาอาราม ถูกน้ำท่วมซังพังเสียหายต้องเร่งบูรณะซ่อมแซม ซึ่งเริ่มฟื้นตัวได้บ้างในปี
พ.ศ. ๒๕๕๕ การเดินทางที่สะดวกสบายและมีพื้นที่ใกล้กรุงเทพฯ รวมทั้งค่าใช้จ่ายไม่สูงนัก
นักท่องเที่ยวชาวไทยจึงเดินทางได้บ่อย การนำเสนอ การท่องเที่ยวที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองความ
ต้องการของนักท่องเที่ยว ภายใต้ภาพลักษณ์ “เที่ยวหลากหลายสไตล์ภาคกลาง” ประกอบด้วย ไหว้
พระ ๙ วัด ท่องเที่ยวย้อนยุคทั้งทางบกและทางน้ำในภาคกลางในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ กรมศาสนา ได้
ร่วมกับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดและวัดต่าง ๆ เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับ
การสนับสนุนให้มีการพัฒนาจิตใจ โดยผลักดันให้มีทุนทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทยในการพัฒนา
ศักยภาพการแข่งขันทางวัฒนธรรม คือวัด เพื่อสอดคล้องกับประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ประชาคม

^{๘๙}สัมภาษณ์ พระพุทไธศวรจริยวัตรคุณ, เจ้าอาวาสวัดพุทไธศวรรย์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา, ๒๓ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๙๐}สัมภาษณ์ พระครูสุทธิปัญญาโสภณ, เจ้าอาวาสวัดท่าการ้อง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา, ๒๕ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๙๑}สัมภาษณ์ พระพิศาลวิহারกิจ, เจ้าอาวาสวัดหน้าพระเมรุราชิการาม อำเภอพระนครศรีอยุธยา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๗ มกราคม ๒๕๕๘.

อาเซียน เพื่อให้ชาติอื่น ๆ ได้เห็นถึงวัฒนธรรมของชาติไทย เช่น การไหว้พระ ๙ วัด กิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี ซึ่งถึงเป็นกิจกรรมที่ส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวและการทำบุญไปพร้อม ๆ กัน^{๙๒}

เนื่องจากการกำลังก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในเดือนธันวาคม ๒๕๕๘ แนวโน้มในการพัฒนาในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว หรือแม้แต่การผลักดันให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ ขึ้นในประเทศ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้ให้แก่ประเทศจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ภาครัฐให้ความสำคัญในลำดับต้น ๆ ดังจะเห็นได้จากแคมเปญการท่องเที่ยวปี ๒๕๕๘ “การท่องเที่ยววิถีไทย ไม่ไปไม่รู้”^{๙๓} ดังนั้น ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเองก็มีการสนองนโยบายภาครัฐโดยการส่งเสริมและให้มีการผลักดันสถานที่ท่องเที่ยวใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น รวมถึงปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวเดิมให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น เห็นได้จากการบรรจุรายชื่อวัดที่สำคัญลงในแคมเปญ ไหว้พระ ๙ วัด หรือการส่งเสริมด้านสาธารณูปโภคที่มากขึ้นแก่นักท่องเที่ยว เช่น ที่จอดรถ ห้องน้ำ หรือแม้แต่การให้ข้อมูลการท่องเที่ยวผ่านระบบออนไลน์ การแนะนำเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ ๆ ในจังหวัด หรือแม้แต่การร่วมมือ กับ ชมรม. เกี่ยวกับทริปไหว้พระ ๙ วัด ในราคาวันเดียว ๑๙๙ บาท สุดคุ้มมาเป็นจุดขายสำหรับผู้ที่มีรายได้น้อย หรือสำหรับชาวต่างชาติก็มีทริปไหว้พระทางน้ำโดยรวมมือกับทางโรงแรมใหญ่ ๆ ในกรุงเทพฯ ล่องเรือดูวนมาที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาทุกวันเสาร์ – อาทิตย์ เป็นต้น เพื่อชมความงาม วิถีชีวิตของชาวอยุธยาที่อาศัยอยู่ริมน้ำ แล้วไหว้พระขอพร ทั้งนี้ความได้เปรียบของอยุธยาอยู่ที่แม่น้ำล้อมรอบ จึงเป็นความงดงามของวัด โบราณสถานที่สำคัญของอยุธยา^{๙๔}

ปัจจุบันได้มีแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กล่าวโดยสรุปก็คือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวโดยมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการความรู้หรือมีประสบการณ์ในวัฒนธรรมด้านต่างๆ ของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ กิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทนี้ จะอยู่ในรูปแบบที่ได้รับความรู้หรือประสบการณ์ด้านวัฒนธรรมจากแหล่งท่องเที่ยวในขณะเดียวกันก็มีความเพลิดเพลินรวมอยู่ด้วย เช่น การมีประสบการณ์ด้านอาหาร ดนตรี การละเล่น การต้อนรับที่เป็นวัฒนธรรมของแหล่งที่ไปเยือน เป็นต้น ซึ่งการท่องเที่ยวภายในวัดก็จัดอยู่ในการท่องเที่ยวประเภทนี้ด้วย เพราะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือการท่องเที่ยวที่มุ่งความสนใจพิเศษ โดยเฉพาะในเรื่องการศึกษาและการเข้าร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชุมชนอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ ศิลปวัฒนธรรม การชื่นชมในสุนทรียภาพของโบราณวัตถุสถาน คุณค่าทางวิทยาการและการศึกษา การเสริมสร้างมิตรภาพระหว่างผู้คน การเดินทางท่องเที่ยวเป็นโอกาสที่จะได้รับทราบถึงวิถีชีวิตของชุมชนในแต่ละท้องถิ่นที่แตกต่างกันได้ไปมาหาสู่หรือคบค้าสมาคมและได้แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งจะยังส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี ทำให้เกิดภาพพจน์ที่ดีของสังคม เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างผู้คนต่างภูมิภาคหรือต่างท้องถิ่น เป็นการลดช่องว่างระหว่างชาวเมืองกับชาวชนบท นอกจากนี้ในระดับต่างภาษาหรือต่างศาสนา ต่างวัฒนธรรม กระตุ้นให้เกิดความสวยงามและคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับคุณภาพชีวิต ทำให้ทั้งนักท่องเที่ยวและเจ้าของท้องถิ่น หันมาสนใจที่จะบำรุงรักษาวัฒนธรรม ประเพณี และปรับปรุงสภาพแวดล้อมของทั้งธรรมชาติและศิลปกรรมให้ดีขึ้นใน

^{๙๒}สัมภาษณ์ พระครูพิสุทธิบุญสาร, เจ้าอาวาสวัดใหญ่ชัยมงคล อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๓๐ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๙๓}สัมภาษณ์ พระปลัดวิเชียร ขนโกร, เจ้าอาวาสวัดเชิงท่า อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๓๐ มกราคม ๒๕๕๘.

ปัจจุบันนักท่องเที่ยวให้ความสนใจเดินทางไปท่องเที่ยวตามวัดสำคัญต่างๆ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นจำนวนมาก ดังนั้นแนวโน้มในการพัฒนาวัดจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดการด้านการท่องเที่ยว เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสมไม่ให้เกิดกระทบกับทรัพยากรภายในวัด โดยเฉพาะวัดในเกาะเมืองซึ่งมีโบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่เป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมเป็นมรดกของชุมชนเป็นมรดกของชาติ^{๙๔}

ภายหลังเหตุการณ์อุทกภัยใหญ่ ครึ่งปีหลังของปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ส่งผลให้สถานการณ์การท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาหดตัวลง ทั้งนี้สืบเนื่องจากถนนหลายสายถูกตัดขาด บ้านเรือนแหล่งท่องเที่ยว วัดวาอาราม ถูกน้ำท่วมซังพังเสียหายต้องเร่งบูรณะซ่อมแซม ซึ่งเริ่มฟื้นตัวได้บ้างในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ การเดินทางที่สะดวกสบายและมีพื้นที่ใกล้กรุงเทพฯ รวมทั้งค่าใช้จ่ายไม่สูงนัก นักท่องเที่ยวชาวไทยจึงเดินทางได้บ่อย การนำเสนอ การท่องเที่ยวที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ภายใต้ภาพลักษณ์ “เที่ยวหลายหลายสไตล์ภาคกลาง” ประกอบด้วย ไหว้พระ ๙ วัด ท่องเที่ยวย้อนยุคทั้งทางบกและทางน้ำในภาคกลางกรมการศาสนา ได้ร่วมกับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดและวัดต่างๆ เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว เส้นทางแสวงบุญในมิติทางศาสนา ควบคู่ไปกับการสนับสนุนให้มีการพัฒนาจิตใจโดยผลักดันให้มีทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันบนรากฐานของวัฒนธรรม คือ “วัด” เพื่อสอดคล้องกับประเทศไทยกำลังจะก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเต็มรูปแบบ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ เพื่อให้มีพลังต้อนรับชาติอื่นๆ จึงเกิดทริปไหว้พระ ๙ วัด กับ ชสมก.^{๙๕}

และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการส่งเสริมให้มีสถานที่ท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ เพื่อสนองนโยบายของรัฐ จะเห็นได้จากการมีการปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยว รวมทั้งวัดต่าง ๆ ได้มีการปรับเปลี่ยนสาธารณูปโภคภายในวัดให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น เช่น ที่จอดรถ ห้องน้ำ และสถานที่นั่งพักผ่อน เนื่องจากไทยกำลังก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปลายปีนี้ ทางจังหวัดมีการส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับประเทศจึงจัดมีการท่องเที่ยวหลายลักษณะ และมีการประชาสัมพันธ์ผ่านทีวี ททบ. เช่น มีทริปไหว้พระ ๙ วัด ในวันเดียว ไหว้พระทางน้ำ เพื่อชมวิถีชีวิตที่อยูริมแม่น้ำให้เห็นความงดงามของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๔.๒.๔ แนวคิดหรือแนวนโยบายในพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า นโยบายที่ส่งเสริมให้วัดพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ควรมีนโยบายส่งเสริม ดังนี้

๑) ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แก่เจ้าอาวาส พระสงฆ์ในวัด รวมถึงกรรมการวัด เพื่อที่บุคลากรเหล่านี้จะได้มีข้อมูลในการประยุกต์ใช้ในการพัฒนาวัด เพราะถ้าขาดข้อมูลแล้ว การพัฒนาวัดคงจะพัฒนาอย่างไร้ทิศทาง ดังนั้น จึงควรให้ความรู้แก่บุคลากรในวัด โดย

^{๙๔}สัมภาษณ์ พระบุญเรือง อนรรักษ์โม, รักษาการเจ้าอาวาสวัดสะแก อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๙๕}สัมภาษณ์ พระราชธานินทรจารย์, เจ้าคณะอำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

อาจจัดอบรม จัดประชุมสัมมนา หรือลงไปให้ความรู้โดยตรงยังวัด เพื่อให้เจ้าอาวาสและบุคลากรในวัดได้มีความรู้ ความเข้าใจโดยตรงในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน^{๙๖}

๒) จัดงบประมาณสนับสนุนโดยส่วนราชการของจังหวัด หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด จัดงบประมาณสนับสนุนวัดที่ต้องการพัฒนาให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยใช้งบประมาณสนับสนุนจัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น สร้างถนน สร้างลานจอดรถ สร้างห้องน้ำ สร้างอาคารจำหน่ายสินค้า โดยจัดสรรงบประมาณเฉลี่ยอย่างทั่วถึง^{๙๗}

๓) จัดตั้งหน่วยงานเฉพาะที่คอยดูแลพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งอาจจะสังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา หรือจะสังกัดกรมศาสนาก็ได้^{๙๘}

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดนโยบายในการส่งเสริมให้วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในการพัฒนาวัดเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ในอนาคตคือ^{๙๙}

๑) เรื่องความสะดวกเป็นประเด็นที่ต้องพิจารณาเป็นพิเศษ เพราะเมื่อมีผู้มาเที่ยวมากก็ย่อมมีปัญหาในเรื่องการทิ้งขยะต้องมีที่ทิ้งขยะเพียงพอ โดยเฉพาะห้องสุขาต้องดูแลเป็นกรณีพิเศษ ยิ่งสะดวกมากก็จะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวพอใจ และชวนเพื่อน ๆ มาเที่ยวเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะห้องสุขาของคนพิการ และผู้สูงอายุจำเป็นอย่างยิ่ง ห้องสุขาไม่จำเป็นต้องติดเครื่องปรับอากาศเหมือนบางวัด ขอให้สะดวกและมีกลิ่นที่หอม ไม่มีกลิ่นเหม็น การติดเครื่องปรับอากาศเป็นที่เผยแพร่โรคติดต่อทางเดินหายใจโดยง่ายโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

๒) ปรับภูมิทัศน์ภายในบริเวณวัดให้สวยงาม และมีที่นั่งพักอย่างเพียงพอให้กับผู้มาเที่ยวชม มองดูมุมใดของวัดก็สวยงาม อยากนั่งพักก็มีมุมที่นั่งพักเย็นสบาย ถ้าไม่มีลมตามธรรมชาติ ก็หาพัดลมช่วย ไม้ดอก ไม้ประดับเป็นตัวช่วยสำคัญ

๓) มีเจ้าหน้าที่คอยดูแลเรื่องการจราจรภายในวัดเพื่อการจอดรถเป็นระบบ และการเข้าออก สะดวก

แนวคิดนโยบายในการส่งเสริมให้วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในการพัฒนาวัดเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ควรดำเนินการดังนี้^{๑๐๐}

๑) ให้เจ้าคณะจังหวัดเป็นแกนนำในการพัฒนา โดยประชุมเจ้าอาวาสของแต่ละวัดเพื่อสำรวจความพร้อมว่าวัดใดสามารถพัฒนาได้บ้าง วัดทำเป็นโครงการต่อเนื่องเพื่อการพัฒนาสนับสนุนงบประมาณ และให้ข้อมูลวิธีการจัดการพัฒนา

^{๙๖} สัมภาษณ์ พระเทพรัตนกร, เจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๓ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๙๗} สัมภาษณ์ พระราชวินัยสุนทร, เจ้าอาวาสวัดนิเวศน์ธรรมประวัติ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๕ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๙๘} สัมภาษณ์ พระพุทไธศวรวิทย์วรคุณ, เจ้าอาวาสวัดพุทไธศวรรย์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๓ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๙๙} สัมภาษณ์ พระครูสุทธิปัญญาโสภณ, เจ้าอาวาสวัดท่าการ้อง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๕ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๑๐๐} สัมภาษณ์ พระพิศาลวิหารกิจ, เจ้าอาวาสวัดหน้าพระเมรุราชิการาม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๗ มกราคม ๒๕๕๘.

๒) ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาต้องเป็นผู้สนับสนุนหลัก ประชาสัมพันธ์วัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวและวัดที่เพิ่งเปิดตัวเองเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยประชาสัมพันธ์ในทุก ๆ สื่อ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนมีความต้องการที่จะมาเที่ยววัด

๓) ผู้ว่าราชการจังหวัดต้องทำนโยบายพัฒนาระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานเพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่จะพัฒนาขึ้น เช่น จัดทำระบบถนนให้มีประสิทธิภาพ และกว้างขวางสะดวกในการเดินทาง จัดทำระบบระบายน้ำ ระบบไฟฟ้าและน้ำประปา เพื่อรองรับการขยายตัวของสถานที่ท่องเที่ยว พร้อมดูแลปรับแต่งภูมิทัศน์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นเมืองที่น่าอยู่ น่าดู น่ามอง^{๑๐๑}

๔) วัดควรมีการบริหารบุคลากร การเงิน การดูแลสถานที่ เพื่อเป็นการพัฒนาวัด รวมถึงการให้ข้อมูลวัด แก่นักท่องเที่ยวได้ การพัฒนาวัดแบบสร้างสรรค์ เป็นการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมและเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมได้

๕) ต้องการให้ทางจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของเราเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดี เจริญมีคนมาเยี่ยมเยียนกันมากๆ มีชื่อเสียงในทุก ๆ ด้าน เมื่อมาเที่ยวแล้วเกิดความสุขสบายใจ ปลอดภัย เกิดความประทับใจในการมาเยือนเพื่อจะได้กลับมาเที่ยวที่จังหวัดเราอีก^{๑๐๒}

การจัดการพื้นที่การใช้สอยของวัดตามบทบาทหน้าที่เป็น ๓ เขต คือ

เขตที่ ๑ พุทธาวาส เป็นพื้นที่ตั้งของศาสนสถานสำคัญ

เขตที่ ๒ สังฆาวาส เป็นที่พักอาศัยของพระภิกษุ สามเณร

เขตที่ ๓ ธรณีสงฆ์ เป็นพื้นที่ใช้บริการชุมชน หรือเขตสาธารณะเป็นพื้นที่ใช้เป็นสถานที่ตั้งอาคาร สิ่งก่อสร้าง และใช้ทำกิจกรรมที่ให้บริการแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยว

๑) ควรจัดทำข้อมูลและฐานข้อมูลของวัดที่ถูกต้องเผยแพร่ให้นักท่องเที่ยว บริษัทท่องเที่ยว

๒) ควรจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมของวัดในวันสำคัญหรือเทศกาลสำคัญต่าง ๆ

๓) ควรพัฒนาบุคลากรของวัดในด้านการท่องเที่ยว เช่น การจัดฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับคุุเทศก์ แก่พระสงฆ์หรือบุคลากรภายในวัด

๔) ควรพัฒนาจริยธรรมการท่องเที่ยวในวัดโดยยึดหลักกัลยาณมิตร ๗ เพื่อการประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ ทำตนให้เป็นที่รัก ทำตนให้เป็นที่น่าเคารพ นำเจริญใจชวนให้ระลึกถึง รู้จักพูดและให้คำแนะนำที่ดี อดทนต่อถ้อยคำตำหนิพร้อมที่จะรับฟังและนำไปปฏิบัติสามารถอธิบายเรื่องที่ยุ่งยากกลุ่มเล็กให้เข้าใจอย่างง่ายดาย ไม่ชักนำหรือชักจูงในทางเสื่อม^{๑๐๓}

นำพระนักพัฒนาเข้ามาบริหาร เช่น พระรุ่นเก่า รุ่นใหม่ แต่ต้องยึดในหลักธรรมของพระพุทธเจ้าเป็นที่ตั้ง^{๑๐๔}

^{๑๐๑}สัมภาษณ์ พระครูพิสุทธ์บุญสาร, เจ้าอาวาสวัดใหญ่ชัยมงคล อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๓๐ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๑๐๒}สัมภาษณ์ พระปลัดวิเชียร ขนุกโร, เจ้าอาวาสวัดเชิงท่า อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๓๐ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๑๐๓}สัมภาษณ์ พระบุญเรือง อนรรฤกโม, รักษาการเจ้าอาวาสวัดสะแก อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

แนวคิดและนโยบายในการส่งเสริมให้วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาพัฒนาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคตน่าจะมีการพัฒนาไปในแนวทางเดียวกัน

๑) อัตลักษณ์ของวัด

๒) เอกลักษณ์ของวัด

๓) สถานที่เคารพบูชา

๔) ไหว้พระ ๙ วัด

๕) นักท่องเที่ยวในอนาคตคาดว่าจะเที่ยวชมไหว้พระตามวัดต่างๆ กันมากขึ้น รวมทั้งชาวต่างชาติด้วย วัดอาจจะมีมัคคุเทศก์ให้คำอธิบายให้กับชาวต่างชาติก็น่าจะดี หรือจะทำป้ายอธิบายไว้ก็ได้

วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีการพัฒนาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว เช่นแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอยากเชิญให้ทุกคนมาท่องเที่ยวที่อยุธยา เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา^{๑๐๔}

วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีการพัฒนาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว เช่นแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอยากเชิญให้ทุกคนมาท่องเที่ยวที่อยุธยา เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอยากให้มีการเปิดไฟในเวลากลางคืนในวัด หรือตามโบราณสถานที่สำคัญและมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางน้ำด้วย^{๑๐๕}

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น กล่าวได้ว่า วัดในอยุธยาทุกวัดมีต้นทุนทางวัฒนธรรมสูงมาก มีทั้งประวัติศาสตร์ความเป็นมา บางวัดมีความสำคัญแต่ครั้งก่อนกรุงศรีอยุธยาจนกระทั่งถึงปัจจุบันและนอกจากประวัติความเป็นมาแล้ว ยังมีคุณค่าทางศิลปะผ่านทางสถาปัตยกรรมภาพเขียนจิตรกรรม จนกระทั่งข้าวของเครื่องใช้ในวัด เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นแหล่งวัฒนธรรมของวัดได้อย่างดี การพัฒนาจึงควรนำต้นทุนเหล่านี้มาใช้และบูรณาการให้เหมาะสม เช่น การบูรณะโบราณสถาน^{๑๐๖}

การบริหารจัดการควรมาจากความต้องการและความพร้อมของคนในชุมชน อาจทำในรูปแบบมีคณะกรรมการ แบ่งเป็นฝ่ายต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับหลักการให้บริการทางการท่องเที่ยว เมื่อมีคณะกรรมการแล้วก็จะสามารถร่วมมือพัฒนาในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เช่น การจัดศูนย์บริการการท่องเที่ยว พัฒนารายการหรือโปรแกรมให้นักท่องเที่ยวไปชุมชนเพื่อเสนอนักท่องเที่ยว จัดแบ่งหน้าที่การให้บริการตามความถนัดของแต่ละฝ่าย และต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ดีงามไว้พร้อม ๆ กับการรับผิดชอบดูแลสิ่งแวดล้อมในชุมชนด้วย^{๑๐๗}

^{๑๐๔}สัมภาษณ์ พระราชานันทราจารย์, เจ้าคณะอำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๑๐๕}สัมภาษณ์ พระครูปริยัตยาธิคุณ เจ้าอาวาสวัดตันสະตือ เจ้าคณะอำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๗.

^{๑๐๖}สัมภาษณ์ พระครูกิตติปัญญวัฒน์, เจ้าอาวาสวัดนครหลวง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๑๐๗}สัมภาษณ์ นายวิทยา ผิวผ่อง, ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

แนวคิดและนโยบาย ควรจัดรูปแบบของวัดให้ดูอย่าให้ดูเหมือนเป็นวัดทางพาณิชย์ มีเครื่องรางของขลังมากเกินไป น่าจะพัฒนาด้านคำสั่งสอนให้ความรู้ บรรยาการร่มรื่นอยากเข้าไปในวัด^{๑๐๘}

แนวคิดในการส่งเสริมให้วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา วัดเป็นที่ให้ความรู้ ความร่วมเย็น ทั้งกาย และใจ คนที่เข้าวัดส่วนใหญ่ต้องการที่จะไปทำบุญ ถ้าทุกคนได้ทั้งความรู้ ความร่วมเย็นทั้งกาย และใจทุกคนก็จะอยากที่จะเข้าวัด^{๑๐๙}

๑) ประชุมวางแผนตามนโยบายของวัด ร่วมกันหลายฝ่าย เช่น ภาครัฐ วัฒนธรรมจังหวัด อบจ. อบต. ฝ่ายสงฆ์ ฝ่ายฆราวาส หัวหน้าชุมชน และตัวแทนชุมชน เป็นต้น

๒) ดึงชุมชนให้มีส่วนร่วม ในด้านศิลปวัฒนธรรม เช่น จัดการแสดงพื้นบ้าน หรือ พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้าน

๓) จัดระเบียบในวัด ป้ายวัด ทางเข้า-ออก ร้ว ความร่มรื่น ความสะอาด และปลอดภัย^{๑๑๐}

๔) การสื่อสารเรื่องราว ภาษา โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ เช่น จัดให้มีอาสาสมัคร คอยต้อนรับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาในวัด

แนวคิดหรือแนวนโยบายในการส่งเสริมให้วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีการพัฒนาวัดไปในทิศทางเดียวกัน โดยการเรียกผู้นำของวัด คือเจ้าอาวาส แต่ละวัด มาประชุมร่วมกัน เพื่อจะได้ดำเนินการไปเหมือน ๆ กัน เพื่อรองรับการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอนาคตต่อไป^{๑๑๑}

๑) ในแต่ละวัดจะต้องมีจุดเด่นของวัดตนเองเป็นอย่างดี และนำจุดเด่นนั้นสร้างหรือพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ได้มากที่สุด

๒) วัดแต่ละวัดต้องรู้จักจุดเด่นของวัดตนเองเป็นอย่างดี และนำจุดเด่นนั้นมาสร้างหรือพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ได้มากที่สุด

๓) วัดแต่ละวัดต้องรักษาความสะอาด สร้างบรรยากาศให้ร่มรื่น มีที่จอดรถ ห้องน้ำสะอาด ซึ่งปัจจุบันวัดต่าง ๆ ทั่วไปนิยมทำห้องน้ำสะอาด บางแห่งติดแอร์ มีการประกวดแข่งขันกัน จึงทำให้นักท่องเที่ยวอยากเห็น อยากมาชม

๔) จัดระเบียบร้านค้าที่ขายอาหาร ขายของที่ระลึกในวัด ให้เป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นที่ เป็นทาง ไม่ใช่ใครจะตั้งตรงไหนก็ได้ ควรจัดให้เหมาะสม

๕) อยากให้วัดเป็นแหล่งความรู้อย่างแท้จริง เป็นที่พึ่งทางใจแก่คนทั่วไป โดยไม่มีธุรกิจ การท่องเที่ยว หรือผลตอบแทนมากเกินไป

^{๑๐๘}สัมภาษณ์ นางสาวสมทรง พันธุ์เจริญวรกุล, นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๑๐๙}สัมภาษณ์ นายปรีชา ชันธไพโรศรี, รองนายกเทศมนตรีเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

^{๑๑๐}สัมภาษณ์ นางดารณี บุญนอก ปลัดอำเภอ รักษาการแทน นายอำเภอนครหลวง, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๑๑๑}สัมภาษณ์ นายธัญเทพ หมิ่นยุทธ, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒ ตุลาคม ๒๕๕๗.

๖) อยากให้นำเงินที่นักท่องเที่ยวมาทำบุญบริจาคให้แก่วัดนั้น นำมาพัฒนาอย่างแท้จริง และโปร่งใส ไม่นำไปใช้ในทางที่ผิด

นโยบายในการส่งเสริมให้วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการพัฒนาวัด เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้

๑) วัดเป็นศูนย์รวมพัฒนาจิตใจประชาชนให้เกิดความศรัทธาทางพุทธศาสนา ด้ายการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง เมื่อเกิดความศรัทธาก็จะทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัดมากขึ้น

๒) สร้างความประทับใจให้กับประชาชนด้วยการต้อนรับเป็นอย่างดีเมื่อเกิดความประทับใจจะส่งผลให้ประชาชนเข้ามาร่วมทำบุญมากขึ้น

๓) วัดเป็นศูนย์รวมการศึกษาทางพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชนทุกระดับทั้งในวัดและนอกวัด

๔) สร้างเครือข่ายระหว่างวัด ชุมชน โรงเรียนทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อประสานสัมพันธ์ร่วมกันในการพัฒนาวัด

๕) เน้นจุดเด่นของวัดทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและหารายได้พัฒนาวัด^{๑๑๒}

วัดน่าจะเป็นตัวอย่างในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและให้ความรู้ สติปัญญาในด้านวัฒนธรรม และสอดแทรกด้านศาสนาเข้าไปด้วย อาจเริ่มให้ความรู้ตั้งแต่เด็ก เยาวชน จนถึงผู้ใหญ่ตามลำดับ ทั้งนี้ต้องการรวบรวมความคิดในฝ่ายต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน ชุมชนมาช่วยกันคิดและจัดทำแผนนโยบายในการดำเนินการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยกำหนดระยะเวลาให้ชัดเจน ว่าเท่าไร ทำในพื้นที่ไหน ก่อน – หลัง มีงบประมาณให้เท่าไร อนาคตจะเห็นว่าเราไปในทิศทางใด^{๑๑๓}

ในสังคมโลกปัจจุบัน การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ถือว่าเป็นแนวคิดใหม่สำหรับประเทศไทย ซึ่งปัจจุบันการท่องเที่ยวภายในวัด เป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มุ่งความสนใจพิเศษโดยเฉพาะเรื่องของการเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชุมชนอื่น ๆ ดังนั้นคิดว่าวัดจึงต้องมีการจัดการท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวให้เหมาะสม ไม่ให้กระทบกับทรัพยากรภายในวัด โดยเฉพาะวัดที่เป็นโบราณสถานและโบราณวัตถุ ที่เป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมเป็นมรดกของชาติ

โดยส่วนตัววัดที่เป็นสถานที่ที่เป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรม เป็นมรดกของชาติในเรื่องสาธารณูปโภค เช่น ลานจอดรถ ห้องน้ำสะอาดสำหรับนักท่องเที่ยว จัดทำแผนที่บอกทาง ป้ายอธิบายข้อมูลภายในวัด โดยสรุปแล้ว การพัฒนาวัดควรพัฒนาในสิ่งที่จำเป็น แต่ถ้าเราไม่ใส่ใจแล้วก็จะทำให้วัดหมดคุณค่า ไม่น่าเที่ยว ไม่น่าสนใจ^{๑๑๔}

^{๑๑๒}สัมภาษณ์ นายคณิสสนม์ ศรีเจริญ, ปลัดอำเภอ รักษาการแทนนายอำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๑๑๓}สัมภาษณ์ นายวีระชัย นาคมาด, นายอำเภอบางปะอิน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๑๑๔}สัมภาษณ์ นายปราโมทย์ ทรัพย์เย็น ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพระนครศรีอยุธยา, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

แนวโน้มการพัฒนาวัดหรือนโยบายสำหรับการท่องเที่ยวของวัด

๑) การพัฒนาวัดไปในทิศทางที่สร้างเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม และเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างแท้จริง

๒) การพัฒนาวัดบนพื้นฐานของการเรียนรู้ร่วมกัน รวมถึงการหยิบเอ่องค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์หรือเทคโนโลยีมาพัฒนาและส่งเสริมวัดในด้านที่ดี และดูแลทรัพยากรที่มีอยู่ของวัดให้คงอยู่ในสภาพที่ดี

๓) วัดต้องมีการบริหารจัดการทั้งด้านการเงิน ลุคలాกร การดูแลสถานที่หรือโบราณสถาน โบราณวัตถุที่มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ และมีการพัฒนาปรับปรุงเพื่อประโยชน์ของวัดอย่างแท้จริง รวมถึงความสะอาดสบายและความปลอดภัยต่อนักท่องเที่ยว

การให้ข้อมูลที่ถูกต้องกับนักท่องเที่ยว ตลอดจนการให้ความรู้ ความตระหนักถึงการบริการที่ดี ที่ผู้ที่เป็นผู้ดูแลจัดการวัดให้กับนักท่องเที่ยว^{๑๑๕}

การท่องเที่ยว เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวาง มีได้หมายเฉพาะเพียงการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความสนุกสนานบันเทิงเริงรมย์ดังที่ส่วนมากเข้าใจ แต่การเดินทางเพื่อการประชุมสัมมนา เพื่อการศึกษาความรู้ เพื่อการกีฬา เพื่อการติดต่อธุรกิจ ตลอดจนการเยี่ยมเยือนญาติพี่น้องก็นับว่าเป็นการท่องเที่ยวทั้งสิ้น จากความเจริญเติบโตของตลาดการท่องเที่ยว ที่มีอัตราเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จนกลายเป็นอุตสาหกรรมหลักที่ทำให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยาประกอบ

๑) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้ มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นพื้นฐานของความรับผิดชอบมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

๒) การท่องเที่ยวชมวัฒนธรรมและประเพณี หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยว เพื่อชมงานประเพณีต่างๆ ในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียศิลป์ เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพพิธีกรรมต่าง ๆ และได้รับความรู้ มีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

๓) การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิตและผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษมีความโดดเด่น เพื่อความเพลิดเพลินได้ความรู้ดูผลงานสร้างสรรค์และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว^{๑๑๖}

^{๑๑๕}สัมภาษณ์ พระครูเกษมพัฒนาภรณ์, รองเจ้าคณะอำเภอกอเขื่อน อำเภอกอเขื่อน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๑๑๖}สัมภาษณ์ พระครูปริยัตยาธิคุณ เจ้าอาวาสวัดตันตสະตือ เจ้าคณะอำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๗.

ในสังคมโลกปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ถือเป็นแนวคิดใหม่สำหรับประเทศไทย เเท่าที่ผ่านมามีประเทศไทยให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวในแง่ของเศรษฐกิจเท่านั้น สำหรับปัจจุบัน การพัฒนาการท่องเที่ยวได้เปลี่ยนไปเท่าที่เห็นจะมีจุดประสงค์ที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนา ชุมชนนั้นให้เกิดความยั่งยืนโดยมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวสอดคล้องและสัมพันธ์กับ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตในชุมชนในเชิงการเรียนรู้ และทดลองให้ได้มาซึ่ง ประสบการณ์ที่เป็นอยู่จริงในชุมชน ประโยชน์ที่ชาวบ้านในแต่ละชุมชนจะได้รับการพัฒนา เอื้อเพื่อ ประโยชน์ให้ชุมชนเกิดการอนุรักษ์ สร้างจิตสำนึก ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ของสังคม โดยเฉพาะเรื่อง ของการเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชุมชนอื่น ๆ การเชื่อมโยงในสุนทรียภาพของโบราณสถาน โบราณวัตถุ อันมีค่า ดังนั้นคิดว่าวัดจึงต้องการจัดการท่องเที่ยว เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวให้เหมาะสม ไม่ให้กระทบกับทรัพยากรภายในวัด โดยเฉพาะวัดที่มีโบราณสถาน โบราณวัตถุที่เป็นทรัพยากรทาง วัฒนธรรมเป็นมรดกของชุมชนและชาติ ซึ่งปัจจุบันการจัดการภายในวัดส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับนโยบาย ของเจ้าอาวาสของแต่ละวัด บางวัดให้ความสำคัญ บางวัดไม่ให้ความสำคัญ การจัดการของแต่ละวัด ขึ้นอยู่กับปริมาณนักท่องเที่ยว ถ้าวัดมีการวางแผนรองรับที่ดีจะมีการจัดระบบสาธารณูปโภคที่ดี เช่น ลานจอดรถ ห้องน้ำสะอาดสำหรับนักท่องเที่ยว จัดทำแผนที่บอกทาง ป้ายอธิบาย แต่วัดที่ไม่ค่อยมี นักท่องเที่ยวก็จะไม่ค่อยพัฒนาระบบสาธารณูปโภค ดังนั้นวัดต้องให้ความสนใจกระบวนการในการ วางแผน และการบริหารจัดการ ถ้าต้องการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งหลายวัดคิดว่าไม่ใช้หน้าที่ ของวัด แต่วัดก็ปฏิเสธหรือห้ามไม่ให้คนเข้าวัดปัจจุบันหลายวัดไม่มีการบริหารจัดการที่ดีที่สุดในที่สุด โบราณสถาน โบราณวัตถุก็จะถูกทำลายสูญหายหรือชำรุดทรุดโทรม หมดคุณค่าไปในที่สุด เพื่อ ส่งเสริมการท่องเที่ยวควรจะมีการวางแผนร่วมกันให้วัดที่เข้าร่วมกิจกรรมได้รับทราบนโยบายการ พัฒนาที่ดีไม่น้อยที่จะได้พัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้อง^{๒๓} และมีการบริหารบุคลากร ด้านการเงิน การ ดูแลสถานที่ให้ความโปร่งใส และมีการพัฒนาเพื่อประโยชน์ของวัด รวมทั้งให้ข้อมูลและความสะดวก แก่นักท่องเที่ยว การพัฒนาวัดในทางสร้างสรรค์ มีการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมและเป็นแหล่งเรียนรู้เชิง วัฒนธรรมด้วย วัดมีการรักษาทรัพยากรที่มีอยู่ในวัดให้คงสภาพที่ดี และจัดสร้างใหม่ให้สอดคล้องกับ สภาพทั่วไป

๔.๒.๕ ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ใน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาวัดเพื่อเป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีดังนี้

๑) ขาดแคลนงบประมาณในการพัฒนา เพราะว่าวัดจะได้รับเพียงเงินบริจาคในชุมชน ซึ่งคนที่เข้าวัดก็มักเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งมีจำนวนไม่มาก หากเราระดมทุนจากบุคคลเหล่านี้ ก็จะได้เงินไม่ มาก เมื่อวัดมีงบประมาณที่หาได้เองไม่จำกัดจำนวน ก็ยากที่จะพัฒนาวัดได้ เพราะการพัฒนา โดยเฉพาะการพัฒนาด้านอาคารสถานที่ จำเป็นจะต้องพัฒนาวัดให้สำเร็จ

๒) ขาดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพราะคำว่า วัฒนธรรมเป็นคำที่มีความหมายกว้างมาก วัดบางวัดคิดว่าเพียงแค่เปิดแผงให้แม่ค้าชาวบ้านมาเช่า แผงขาย ก็ถือเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแล้ว ซึ่งนับเป็นการเข้าใจผิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ควรเป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวัฒนธรรมอันดีงาม เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้ซื้อสินค้าที่เป็นผลงานของชุมชนโดยสินค้าต้องสะท้อนความเป็นตัวตน และความเป็นภูมิปัญญาไทย เป็นการท่องเที่ยวที่ได้ทั้งความสนุกสนานและความรู้ไปพร้อม ๆ กัน^{๑๑๗}

ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาวัดเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีดังนี้

๑) ปัญหาเรื่องบุคลากร วัดยังขาดบุคลากรที่เหมาะสมและเพียงพอในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวภายในวัด

๒) ปัญหาเรื่องงบประมาณ ทางวัดที่มีเงินบริจาคไม่เพียงพอในการใช้บริหารจัดการในเรื่องการให้บริการ หรือปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในวัด

๓) ปัญหาเรื่องการประชุมสัมมนา ในยุคที่การสื่อสารการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในปัจจุบันวัดต้องมีเจ้าหน้าที่จะต้องคอยปรับปรุงข้อมูลของวัดในอินเทอร์เน็ต ให้ทันสมัยและให้ผู้ดูข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตมาเที่ยวชมวัดต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น^{๑๑๘}

ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาวัดเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีดังนี้

๑) ปัญหาจากระบบบริหารจัดการ เนื่องจากวัดเป็นสถานที่ซึ่งการบริหารจัดการร่วมกันหลายฝ่ายทั้งพระสงฆ์ และฆราวาส ซึ่งมักมีความเห็นแตกต่างกันทั้งในความคิดเห็น การวางนโยบาย อีกทั้งยังมีเหตุผลในเรื่องผลประโยชน์มาเกี่ยวข้อง ทำให้มักจะตกลงกำหนดแนวทางในการพัฒนาได้ลำบาก ทำให้การบริหารจัดการไม่เป็นระบบและมักจะต้องเกิดปัญหาเล็กๆ น้อย ๆ อยู่เสมอ

๒) ปัญหาจากข้อจำกัดด้านสถานที่ วัดหลายวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีพื้นที่จำกัด โดยเฉพาะวัดในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา มีสถานที่คับแคบ ไม่สามารถขยายพื้นที่จำกัด โดยเฉพาะวัดในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา มีสถานที่คับแคบ ไม่สามารถขยายพื้นที่ออกไปได้ ทำให้จำกัดในการจอดรถ จำกัดในการขายนั่นที่ทำร้านค้า และแหล่งขายของ

๓) ปัญหาจากการขาดแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยว เพราะจุดขายของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมากมักจะเหมือนกัน คือ ใช้โบราณสถานเป็นจุดขาย ทำให้เมื่อมีวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น ผู้คนก็มักเริ่มเบื่อ เพราะไปที่ไหนก็มีแต่รถเก่า ๆ ของเก่า ๆ ไม่เป็นที่ดึงดูดในของนักท่องเที่ยว^{๑๑๙}

ด้านสิ่งแวดล้อม สิ่งแรกคือเรื่องขยะ ทางวัดต้องจัดหาที่รองรับขยะให้เพียงพอ งบประมาณที่สนับสนุนจากหน่วยงานไม่เพียงพอ ภาครัฐควรเข้ามาช่วยเหลือในการบูรณะโบราณสถาน โบราณวัตถุที่เสียหาย เสื่อมโทรม ควรมีการประชุมสัมมนาการท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ^{๑๑๙} ส่วนมากปัญหาของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของเราเป็นวัดที่เก่าแก่ มีโบราณสถาน โบราณวัตถุเยอะมาก เป็นอริสฐานเก่า ๆ ในการบูรณะก็ลำบากและอีกอย่างคือต้องใช้ต้นทุนในการบูรณะและพัฒนาสูงมากเป็นพิเศษ

^{๑๑๗} สัมภาษณ์ พระครูกิตติปัญญาวุฒิน, เจ้าอาวาสวัดนครหลวง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๑๑๘} สัมภาษณ์ พระเทพรัตนนาร, เจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๓ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๑๑๙} สัมภาษณ์ พระราชวินัยสุนทร, เจ้าอาวาสวัดนิเวศธรรมประวัติ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๕ มกราคม ๒๕๕๘.

อุปสรรค คือ บางอย่างก็ยากให้อยู่ดั้งเดิมเพราะสิ่งนี้เป็นสิ่งที่อยู่คู่มาช้านาน ควรจะอนุรักษ์ไว้^๕ ได้แก่ ปัญหาความเสื่อมโทรมของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโดยท้องถิ่น ปัญหาด้านการรักษเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ปัญหาด้านการสาธารณสุขและสวัสดิภาพของนักท่องเที่ยว ปัญหาด้านการจัดการท่องเที่ยว^๖ ขาดความร่วมมือจากสภาพชุมชน ภาครัฐ ขาดนักพัฒนา^๗ สิ่งแวดล้อมในชุมชน การคมนาคม ความปลอดภัย เวลาในการเปิด-ปิดวัด ประชาชนเร่ร่อนในวัด พ่อค้าแม่ค้าในวัด ท่าเลที่ตั้งของวัด รถโดยสารที่นำพาไปวัด ความสะอาดในวัด สุนัขในวัด สถานที่จอดรถในวัด สิ่งแวดล้อมของวัด บรรยากาศในวัดและที่พักผ่อน ห้องน้ำภายในวัด สาธารณูปโภคในวัด^๘ อยากให้คนในชุมชนที่อยู่ใกล้วัดช่วยกันส่งเสริมการท่องเที่ยววัดใกล้บ้าน เพื่อจะได้ให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวอยู่ชุกชุมมากขึ้น และอยากให้ปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวให้มากขึ้น ควรแก้ปัญหาเรื่องการจราจรในช่วงเทศกาลกินเจรถติดมาก^๙ อยากให้คนในชุมชนที่อยู่ใกล้วัดช่วยกันส่งเสริมการท่องเที่ยววัดใกล้บ้าน เพื่อจะได้ให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวอยู่ชุกชุมมากขึ้น และอยากให้ปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวให้มากขึ้น ควรแก้ปัญหาเรื่องการจราจรยิ่งในช่วงเทศกาลรถติดมาก การขายของกับชาวต่างชาติ พ่อค้าแม่ค้าชอบเอาเปรียบฉวยโอกาส การประชาสัมพันธ์ยังน้อย^{๑๐} การบริหารจัดการ แต่ละวัดขาดรูปแบบที่เหมาะสม ควรมีการหารือกับหน่วยงาน เช่น สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด กรมศิลปากร สำนักงานอุทยานประวัติศาสตร์ เพื่อกำหนดและหาแนวทางการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับวัด และโบราณสถาน โบราณวัตถุภายในวัด งบประมาณ ควรขอให้ทางภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือ โดยเฉพาะงบประมาณการบูรณะโบราณภาพจิตรกรรม ภาครัฐช่วยในการบูรณะได้ถูกต้อง^{๑๑}

ปัญหาสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ การฉวยโอกาสของผู้ประกอบการขึ้นราคา จะมีราคาระหว่างชาวไทยกับต่างชาติ ปัญหาด้านบุคลากร ได้แก่ จะเห็นว่าท้องถิ่นไม่มีความพร้อมในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ขาดมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ขาดความรู้ ความเข้าใจในวัฒนธรรมประเพณีนี้ ไม่สามารถให้ความรู้ที่แท้จริงได้เมื่อนักท่องเที่ยวสอบถาม ไม่สามารถพูดสื่อสารหรืออธิบายได้ ขาดการเป็นเจ้าของบ้านที่ดี ปัญหาการจัดการ ได้แก่ การจัดการจราจรในช่วงวันหยุด และช่วงเทศกาล รวมทั้งการจอดรถไม่มีระเบียบ ขาดข้อมูลในการประชาสัมพันธ์ รูปแบบการท่องเที่ยว และการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ขาดการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและองค์กรการท่องเที่ยวหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และปัญหาความซ้ำซ้อนของหน่วยงานที่กำกับดูแลแหล่งท่องเที่ยว^{๑๒} ปัญหาด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ ขาดการบริหารจัดการภายในวัดที่ดี ทั้งในเรื่อง ข้อมูลที่นักท่องเที่ยวจะได้รับการดูแลกำลังคน การซ้ำซ้อนของงาน การบริหารจัดการรายได้ การบริหารจัดการดูแลสถานที่ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ การเข้ามาของนักท่องเที่ยว ย่อมก่อให้เกิดปัญหาตามมาคือ เรื่องของขยะมูลฝอยอย่างแน่นอน ทำอย่างไรจึงจะมีทางสามารถกำจัดหรือจัดการขยะเหล่านี้ ความเสื่อมโทรมของสถานที่ท่องเที่ยว การขาดการเอาใจใส่ดูแลตลอดจนความมั่งคั่ง และไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง หรือการขาดวินัยของนักท่องเที่ยว ปัญหาความปลอดภัย ได้แก่ เนื่องจากวัดจำเป็นที่ที่นักท่องเที่ยวจะมาเยี่ยมชมทุกรูปแบบ จึงเป็นช่องทางหนึ่งให้พวกมิจฉาชีพ หรืออาชญากรรมเข้ามาใช้ประโยชน์ทำมาหากิน

^{๑๒} สัมภาษณ์ พระพุทโธศวรรย์วรคุณ, เจ้าอาวาสวัดพุทโธศวรรย์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๓ มกราคม ๒๕๕๘.

กับวัด หรือก่ออาชญากรรมขึ้นกับนักท่องเที่ยวหรือทรัพย์สินของบุคลากรของวัดได้ ปัญหาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัด ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงอยู่ในลำดับต้น ๆ ของประเทศ จึงมีนักท่องเที่ยวชาวไทย และต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการบริการสาธารณะจึงต้องมีความจำเป็นก่อสร้างสิ่งสาธารณูปโภคต่างๆ เพื่อรองรับและอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว และมุ่งสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ปัญหาด้านบุคลากร ได้แก่ การขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจ และเป็นผู้ที่มีความรักและหวงแหนสถานที่เหล่านั้นจริง ๆ ซึ่งยังหาได้ยาก ขาดบุคลากรในแบบมีคฤศณะที่ท้องถิ่นยังมีน้อยมาก ขาดทักษะด้านภาษาต่างประเทศที่สามารถให้ข้อมูลได้^{๑๒๑}

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีแหล่งท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ โดยเฉพาะกลุ่มแหล่งท่องเที่ยววัดในตัวเมืองอยุธยา ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ คือวัดต่างๆ เป็นจำนวนมาก วัดที่สำคัญ คือ วัดพระศรีสรรเพชญ์ วัดราชบูรณะ วัดมหาธาตุ วัดธรรมิกราช วัดหน้าพระเมรุราชิการาม วัดกษัตราธิราช วัดใหญ่ชัยมงคล และวัดที่มีชื่อเสียงตามคติความเชื่อ เช่น วัดพิชัยสงคราม วัดกล้วย เป็นต้น ดังนั้นการที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นจำนวนมากโดยเฉพาะในบางฤดูกาลดังกล่าวข้างต้น กอปรกับนโยบายของภาครัฐที่มุ่งเน้นให้จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ด้วยการใช้ทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวเป็นจุดขาย โดยไม่คำนึงถึงความพร้อมและขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวทางกายภาพและทางสังคมในแหล่งท่องเที่ยว พอจะประเมินปัญหา โดยการประมวลสรุปจำแนกได้เป็นประเด็นใหญ่ ๆ คือ

- ๑) ปัญหาความเสื่อมโทรมของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว
- ๒) ปัญหาด้านสาธารณูปโภคและสวัสดิภาพของนักท่องเที่ยว
- ๓) ปัญหาการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม
- ๔) ปัญหาด้านการจัดการท่องเที่ยว
- ๕) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโดยท้องถิ่น^{๑๒๒}

ดังนั้น การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ควรมีการจัดทำผังการใช้สอยพื้นที่ของวัด การจัดทำแผนพัฒนาวัด ทั้งในระยะสั้น และระยะยาว และการจัดทำแผนพัฒนาฟื้นฟูโบราณสถานหรือวัดร้าง การจัดการระบบสื่อความหมาย ได้แก่ การจัดทำและฐานข้อมูลของวัดในระบบสารสนเทศ และการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของวัดในวันสำคัญหรือเทศกาลสำคัญ และการจัดการบุคลากรการท่องเที่ยว ได้แก่ การพัฒนาบุคลากรของวัดในวันสำคัญหรือเทศกาลสำคัญ และการจัดการบุคลากรการท่องเที่ยว ได้แก่ การพัฒนาบุคลากรของวัดในด้านการท่องเที่ยว และการพัฒนาจริยธรรมการท่องเที่ยวในวัด รวมถึง การจัดการแหล่งเรียนรู้ คือ การจัดการด้านข้อมูล บุคลากร ทักษะและเทคนิควิธีในการถ่ายทอด การดูแลรักษา องค์ความรู้ที่จารีกอยู่ตามโบราณสถานและด้าน

^{๑๒๑}สัมภาษณ์ พระครูสุทธิปัญญาโสภณ, เจ้าอาวาสวัดท่าการ้อง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๕ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๑๒๒}สัมภาษณ์ พระพิศาลวิหารกิจ, เจ้าอาวาสวัดหน้าพระเมรุราชิการาม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๗ มกราคม ๒๕๕๘.

สถานที่ โดยเฉพาะพระสงฆ์ที่ดูแลรับผิดชอบต้องมีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องอนุรักษ์ วัดต้องใช้พุทธศิลป์ให้เกิดคุณค่าทางธรรมปฏิบัติแก่ผู้มาเที่ยวชมให้มากที่สุด

๔.๒.๖ สรุปวิเคราะห์สภาพทั่วไปในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวขยายตัวสูงขึ้น มีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จึงปรับเปลี่ยนไปตามสภาพของเศรษฐกิจที่เป็นอยู่สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัด เริ่มมีการพัฒนาตั้งแต่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติขึ้น ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ -๒๕๕๙ เพื่อสร้างศักยภาพในการท่องเที่ยวให้มีความพร้อมมีการแข่งขันและสร้างรายได้คู่กับการพัฒนา ทั้งนี้เนื่องจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีความได้เปรียบเรื่องความสะดวกสบาย มีระยะทางใกล้กับกรุงเทพฯ ตลอดจนภาครัฐและภาคเอกชนได้ร่วมมือกันจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น เที่ยวเมืองไทย ใช้ของไทย อนุรักษ์ความเป็นไทย ซึ่งได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวชาวไทยค่อนข้างมาก จึงส่งผลต่อการเดินทางเข้าพักในพื้นที่ในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ภาพรวมการเดินทางท่องเที่ยว ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีอัตราการเจริญเติบโตค่อนข้างน้อย โดยผู้ที่มาท่องเที่ยวเป็นชาวไทยเพิ่มขึ้น ส่วนชาวต่างชาติลดลง ทั้งนี้อาจจะมีผลกระทบมาจากการเมืองของไทย แต่ในทางกลับกันชาวไทยยังมีการเดินทางท่องเที่ยวตลอดทั้งปีโดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น กิจกรรมไหว้พระ ๙ วัด กิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี

การท่องเที่ยวปัจจุบันในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นที่นิยมของคนทั่วไปโดยเฉพาะวัดต่าง ๆ ในอยุธยา เป็นที่นิยมของคนต่างชาติ ชาวไทย จะมีคนหนาแน่นมากในช่วงเทศกาลต่าง ๆ วันหยุด วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วัดต่าง ๆ จะมีคนมาเที่ยวกันมากเป็นพิเศษ มีสถานที่พักผ่อน ความร่มรื่น สะอาด บางที่มีตลาดน้ำด้วย เพื่อช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยว มีร้านอาหารอร่อยมากมายให้นักท่องเที่ยวเลือกชิม เช่น โรตีสานโรตีสาน ก๋วยเตี๋ยวเรือ อาหารโบราณ และร้านอาหารทำอยู่ริมแม่น้ำ การเดินทางไปแต่ละที่ก็สะดวกมีวัดอยู่ติดกันหลายที่ สามารถเที่ยวได้เรื่อย ๆ หรือจะนั่งรถตุ๊ก ตุ๊ก หรือขี่จักรยานชมวิวยุโรปได้

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นจังหวัดท่องเที่ยวที่ใกล้กรุงเทพฯ ที่สุดที่มีบรรยากาศเหมาะสำหรับการท่องเที่ยวที่สุดในประเทศไทย ด้วยสภาพแวดล้อมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จะมีทั้งสถานที่ท่องเที่ยว ในเชิงประวัติศาสตร์แล้ว ยังมีวัดวาอารามเก่าแก่ เหมาะแก่การท่องเที่ยวในด้านการพัฒนาจิตใจพร้อมกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อความเป็นสิริมงคลให้กับชีวิต จึงไม่ต้องแปลกใจเลยว่าทำไมเมืองอยุธยากรุงเก่าจึงได้ขึ้นทำเนียบเป็นมรดกโลก ที่บรรดานักท่องเที่ยวจากทั่วสารทิศหมายปองที่จะมาเยือนสักครั้งหนึ่งในชีวิต และถ้ายังเป็นช่วงเทศกาลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจะเนืองแน่นไปด้วยนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และต่างชาติ โดยเฉพาะวัดที่สำคัญจะเนืองแน่นไปด้วยนักท่องเที่ยว ทำให้บริเวณรอบเกาะเมืองการจราจรติดขัด รถเคลื่อนตัวได้ช้าส่วนสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญไม่แพ้กัน คือ ตลาดน้ำอโยธยา เป็นตลาดน้ำขนาดใหญ่ใจกลางเมือง มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมและจับจ่ายซื้อของสามารถสร้างรายได้ให้ชุมชนในบริเวณดังกล่าวได้จำนวนมาก

สภาพภูมิทัศน์

- มีความพร้อมหลาย ๆ ด้าน เช่น วัดมีโอภาสให้ชาวไทยและชาวต่างชาติ เข้าไปเที่ยวชมหรือสักการบูชา ที่พัก ร้านอาหาร ทั้งรถชมรอบเกาะเมือง ล่องเรือชมทิวทัศน์รอบเกาะเมือง เป็นต้น

- เป็นเมืองประวัติศาสตร์และมรดกโลก
- ดึงจุดเด่นของวัดที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น พระพุทธรูป โบสถ์และวิหาร เป็นต้น
- มีภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ปลาตะเพียนสาน หวีโชน การทำเครื่องดนตรีไทย การต่อเรือจำลอง เป็นต้น

- แหล่งของกินของฝาก และของที่ระลึก
- อยุธยาห้ามงคล นมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ๘๐ แห่ง และไว้พระ ๙ วัด

จากข้อมูลที่เคยเผยแพร่ตามสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ภาพรวมของการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีอัตราการเติบโตคิดเป็นร้อยละ ๓.๔๘ โดยผู้เยี่ยมชมชาวไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ ๓.๕๒ และชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นร้อยละ ๓.๔๐ โดยในปีที่ผ่านมานักท่องเที่ยวพักค้างมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ชาวไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๓.๘๒ และชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๓.๑๒ การที่อัตราการเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยวยังคงขยายตัวในทิศทางบวก เนื่องจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน การเข้าพักแรมของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะพักโรงแรมมีสัดส่วนร้อยละ ๕๘.๒๘ และชาวไทยนิยมพักโรงแรมมากขึ้น รองลงมาเป็นบ้านญาติหรือเพื่อน ร้อยละ ๓๒.๖๓ ระยะเวลาพักเฉลี่ย ๒.๐๖ วัน และนักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันประมาณ ๑,๖๐๔.๙๘ บาท ซึ่งเป็นอัตราที่เพิ่มขึ้น ๑.๑๖ มีรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยารวมทั้งสิ้น ๒,๕๕๘.๔๙ ล้านบาท ส่วนนักท่องเที่ยวมีความใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันประมาณ ๙๘๔.๓๐ บาท ดังนั้น ผู้เยี่ยมชมมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันประมาณ ๑,๒๒๐.๒๔ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒.๑๘ โดยเพิ่มขึ้นในหมวดของค่าที่พักและค่าอาหารและค่าเครื่องดื่มเป็นส่วนใหญ่สำหรับสถานการณ์การพักแรม พบว่ามีจำนวนที่พักรวมทั้งสิ้น ๓๐ แห่ง ลดลงร้อยละ ๖.๒๕ แต่จำนวนห้องพัก มีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๕.๐๖ และเพิ่มมากที่สุดจะเป็นที่พักระดับ ๕๐๐ - ๑,๐๐๐ บาท โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๖.๔๗ มีอัตราเข้าพักเฉลี่ยร้อยละ ๖๓.๐๓ มีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑.๓๘ สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้าพักในพื้นที่แยกเป็นรายสัญชาติ ได้แก่ ญี่ปุ่น เนเธอร์แลนด์ เยอรมัน ฝรั่งเศส และอเมริกาตามลำดับ

ด้านการพัฒนาศาสนสถาน

จุดแข็ง ได้แก่ ๑) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีโบราณสถาน โบราณวัตถุ จำนวนมากที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ๒) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนาน มีการอนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุให้อยู่ในสภาพที่ดี ๓) วัดร่วมกับกรมศิลปากรและหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนในการพัฒนาศาสนสถานร่วมกัน ๔) คณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีนโยบายและให้การอุปถัมภ์วัดในการพัฒนาศาสนสถานร่วมกัน

จุดอ่อน ได้แก่ ๑) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นจำนวนมาก ขาดการควบคุมและส่งเสริมให้ได้รับการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน ๒) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาขาดงบประมาณในการพัฒนาศาสนสถานเก่าและการก่อสร้างศาสนสถานใหม่ที่คงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่นตนเอง ๓) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีพื้นที่ในการพัฒนางานวัดน้อย ไม่สามารถขยายพื้นที่ได้

อุปสรรค ได้แก่ ๑) เกิดอุทกภัยเป็นประจำทุกปี ๒) เกิดปัญหาวัชพืชและสัตว์ทำลายโบราณสถาน ๓) ขาดผู้เชี่ยวชาญ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถาน โบราณวัตถุที่มีคุณภาพ

โอกาส ได้แก่ ๑) ชุมชนให้ความร่วมมือในการพัฒนาวัดอย่างต่อเนื่อง ๒) ในปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาวัด ๓) กรมศิลปากรให้ความสำคัญและช่วยเหลือวัดในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุอย่างจริงจัง

ด้านการพัฒนาบุคลากรและบุคคลภายในวัด

จุดแข็ง ได้แก่ ๑) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีพระสงฆ์จำนวนมาก ๒) คณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการแต่งตั้งพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการวัดและพัฒนาวัดไปแนวทางเดียวกัน ๓) มีหน่วยงานราชการที่จัดอบรมถวายความรู้โครงการต่างๆ เกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ ๔) มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการช่วยเหลืองานวัด

จุดอ่อน ได้แก่ ๑) พระสงฆ์และบุคลากรของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ยังขาดทักษะทางด้านภาษาและการอธิบายประวัติความเป็นมาของวัดที่ชัดเจนได้ ๒) พระสงฆ์และบุคลากรของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีความรู้ความสามารถยังมีน้อย ไม่เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ๓) พระสงฆ์และบุคลากรของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ยังขาดความพร้อมในการแนะนำศาสนสถาน การดูแลศาสนสถานที่ถูกต้อง

อุปสรรค ได้แก่ ๑) ขาดการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลที่เพียงพอ วัดต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการพัฒนาคุณภาพบุคลากรที่มีคุณภาพ ๒) ขาดเอกสารอ้างอิงประวัติศาสตร์ที่ชัดเจนและถูกต้อง

โอกาส ได้แก่ ๑) คณะสงฆ์และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จัดโครงการอบรมถวายความรู้แก่พระสงฆ์ด้านการพัฒนาวัดเป็นประจำทุกปี ๒) มีปราชญ์ชาวบ้านและผู้ทรงคุณวุฒิในการอธิบายประวัติความเป็นมาของวัดและศาสนสถาน ๓) มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสืบค้นประวัติความเป็นมา ความสำคัญ และวิธีในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ ๔) ระบบเศรษฐกิจในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับดี

ด้านการพัฒนากิจกรรมภายในวัด

จุดแข็ง ได้แก่ ๑) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ร่วมกับหน่วยงานราชการและชุมชนในการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีไทย ๒) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา และการเผยแผ่หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา ผ่านการท่องเที่ยว ๓) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ๔) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการปฏิบัติธรรม ๕) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชาติไทยของบรรพบุรุษและบุคคลสำคัญ

จุดอ่อน ได้แก่ ๑) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ส่วนใหญ่เน้นการท่องเที่ยวไหว้พระเพียงรูปแบบเดียว ขาดการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ๒) กิจกรรมที่วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จัดขึ้น เน้นประชาชนจากภายนอก ขาดการประชาสัมพันธ์และดึงดูดความสนใจของประชาชนในท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน ๓) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ยังขาดกิจกรรมที่ให้ความรู้ความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

อุปสรรค ได้แก่ ๑) นักท่องเที่ยวมีหลายประเภท เน้นการท่องเที่ยวมากกว่าการปฏิบัติธรรม ๒) ขาดการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลที่เพียงพอ ๓) การเน้นกิจกรรมที่หวังผลประโยชน์และผลกำไรในเชิงธุรกิจ

โอกาส ได้แก่ ๑) ชุมชนบริเวณวัดให้ความร่วมมือในการพัฒนาวัดอย่างต่อเนื่อง ๒) จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีความหลากหลายทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ๓) จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ของประเทศ และของโลก มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ๔) จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายประเภท มีระบบสาธารณูปโภคครบถ้วน ระบบการคมนาคมสะดวก

ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

จุดแข็ง ได้แก่ ๑) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาร่วมกับศาสนาอื่นๆ ในการพัฒนาร่วมกัน ๒) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรมศิลปากร และอื่นๆ ในการสนับสนุนกิจกรรมและการปรับปรุงทัศนียภาพให้สวยงาม สะอาด เป็นระเบียบ และส่งเสริมการท่องเที่ยว ๓) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีจุดยุทธศาสตร์ที่ดีในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติธรรม เชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ และประวัติศาสตร์อันยาวนาน

จุดอ่อน ได้แก่ ๑) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีงบประมาณในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมน้อย ไม่ต่อเนื่อง ๒) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาขาดการวางแผนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในระยะยาว ขาดแผนปฏิบัติการประจำปี ๓) วัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาขาดการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง เน้นการก่อสร้างมากกว่าการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ความร่มรื่น และการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า

อุปสรรค ได้แก่ ๑) การคมนาคมไม่สะดวก เกิดปัญหาการติดขัด ๒) เกิดมลภาวะทางเสียง และควันพิษ ๓) ปัญหาขยะมูลฝอยจากนักท่องเที่ยว ๔) การทำลายโบราณสถาน โบราณวัตถุจากนักท่องเที่ยว

โอกาส ได้แก่ ๑) จังหวัดพระนครศรีอยุธยาตั้งอยู่ในยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม เช่น อยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร อยู่ใกล้แม่น้ำ อยู่ใกล้อุตสาหกรรม เป็นต้น ๒) จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นเมืองมรดกโลก มีอุทยานประวัติศาสตร์ แหล่งการศึกษาค้นคว้าที่ทันสมัย ๓) จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีสภาพเศรษฐกิจที่ดี ประชาชนอยู่ดีกินดี ๔) รัฐบาลให้การสนับสนุนงบประมาณด้านการท่องเที่ยว

๔.๓ รูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า

๔.๓.๑ รูปแบบในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่ารูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาวัด เป็นแหล่งท่องเที่ยว ควรดำเนินการดังนี้^{๑๒๓}

๑) แบ่งพื้นที่ใช้สอยในวัดให้ชัดเจน โดยจัดเป็นสัดส่วนมิให้ปะปนกันดังนี้

๑.๑ ส่วนสังฆาวาส เป็นส่วนที่พระสงฆ์ในวัดอยู่อาศัยบริเวณนี้ ควรสงบ ไม่พลุกพล่าน มีความเป็นส่วนตัว เหมาะสมแก่การอยู่อาศัย

๑.๒ ส่วนพุทธาวาส เป็นส่วนที่พระสงฆ์ใช้ประกอบศาสนกิจ ซึ่งมักประกอบด้วย พระอุโบสถ วิหาร พระเจดีย์ หรือศาสนสถานอื่น ๆ ในส่วนนี้ พระสงฆ์ต้องใช้พื้นที่เป็นครั้งคราว จึงควรจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เน้นให้ความรู้ มีป้ายความรู้ หรือแหล่งข้อมูลให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาชมความงดงามในอดีต และได้รับความรู้ไปพร้อม ๆ กัน

๑.๓ ส่วนจัดจำหน่ายสินค้า ควรจัดอย่างเป็นระเบียบ มีความสะอาด เน้นความสะอาด และที่สำคัญสินค้า และบริการที่วางจำหน่ายต้องเน้นความเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น อาหารพื้นบ้าน ส้มตำ ของที่ระลึกท้องถิ่น เช่น ปลาตะเพียน ตุ๊กตาชาววัง ดอกไม้ต้นโสน เป็นต้น

๑.๔ ส่วนอำนวยความสะดวก เช่น ลานจอดรถ ห้องน้ำต้องเน้นสะอาด และสะดวกที่สุด^๑ ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ควรดำเนินการดังนี้

๑) วัดต้องดูแลปูชนียสถานให้คงสภาพที่สมบูรณ์ สง่างาม น่าชม และกราบไหว้ได้ตลอด

๒) ปรับภูมิทัศน์ให้สวยงาม ร่มรื่น เมื่อเข้ามาภายในวัด มองดูมุมใดก็สวยงาม น่าชม เพื่อให้ผู้มาเที่ยวมีความสุข ทั้งทางกายและทางใจ

๓) ดูแลห้องสุขาให้สะอาดอยู่ตลอดเวลา มีห้องสุขาสำหรับผู้สูงอายุ และคนพิการอย่างเพียงพอ

๔) มีมุมที่นั่งพักผ่อน ควรมีพุทธพจน์หรือคติธรรมให้ผู้ที่นั่งพักได้อ่าน และเตือนความจำในคำสั่งสอนของพระพุทธองค์

๕) ปรับปรุงข้อมูลของวัดในอินเทอร์เน็ตให้ทันสมัย และจงใจแก่ผู้ทำข้อมูลของวัดทางอินเทอร์เน็ตได้^{๑๒๔}

รูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาวัด เป็นแหล่งท่องเที่ยว ควรดำเนินการดังนี้

^{๑๒๓}สัมภาษณ์ พระครูพิสุทธปัญญาสาร, เจ้าอาวาสวัดใหญ่ชัยมงคล อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๓๐ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๑๒๔}สัมภาษณ์ พระปลัดวิเชียร ขนุกโร, เจ้าอาวาสวัดเชิงท่า อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๓๐ มกราคม ๒๕๕๘.

๑) การจัดรูปแบบให้น่าสนใจ ไม่ใช่เข้าไปในวัดก็พบแต่ของเก่า พระพุทธรูปเก่า ๆ ซึ่งของแบบนั้นจะใช้ได้กับผู้ที่ชอบทางศิลปะแลทางโบราณวัตถุ ดังนั้น จึงควรมีจุดดึงดูดใจ เช่นมีวีดิทัศน์จัดไว้ตามมุม มีสื่อมัลติมีเดียที่น่าสนใจและดึงดูดใจ มีแผ่นป้ายให้ความรู้และน่าสนใจ

๒) จัดวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้สนใจ เช่น อาจจัดนำนักเรียนที่อยู่ในละแวกวัด นักเรียนที่มาเรียน พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มากเป็นมักคุเทศก์น้อย เพื่อให้ความรู้แก่ผู้สนใจ หรือใช้วิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นจิตอาสาให้ความรู้แก่ผู้ที่มาเที่ยวชมวัด

๓) จัดระบบบริหารจัดการ โดยร่วมกันระหว่างชุมชนวัด และองค์กรท้องถิ่น ร่วมมือกันเพื่อบริหารจัดการให้วัดเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เป็นศูนย์รวมของความร่วมมือกันในชุมชน โดยต้องมีการแบ่งผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน และประสานประโยชน์กันทุกฝ่าย เพราะถ้าระบบบริหารจัดการดีแล้ว วัดย่อมพัฒนาอย่างทั่วถึงเจริญทุกฝ่าย

๔) การจัด หรือแหล่งข้อมูลให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาชมความงดงามในอดีต และได้รับความรู้ไปพร้อม ๆ กัน

๔.๑ ส่วนจัดจำหน่ายสินค้า ควรจัดอย่างเป็นระเบียบ มีความสะดวก เน้นความสะอาด และที่สำคัญสินค้าและบริการที่วางจำหน่ายต้องเน้นความเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น อาหารพื้นบ้าน ส้มตำ ของที่ระลึกท้องถิ่น เช่น ปลาตะเพียน ตุ๊กตาชาววัง ดอกไม้ต้นโสน เป็นต้น

๔.๒ ส่วนอำนวยความสะดวก เช่น ลานจอดรถ ห้องน้ำต้องเน้นสะอาด และสะดวกที่สุด

๑๒๕

รูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสมในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๑) พัฒนาพระ พระในวัดทุกรูปควรมีความรู้ ความเข้าใจในวัดของตน เรียนรู้ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของวัด โบราณสถาน โบราณวัตถุที่วัดมีอะไรบ้าง เพื่อนำเสนอแก่นักท่องเที่ยวที่สนใจสอบถามได้

๒) พัฒนาความร่วมมือ วัดต้องสนใจหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกรมศิลปากรเพราะเป็นหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ สำนักงานพระพุทธศาสนา ให้เข้ามาดูแล

๓) พัฒนาความสะอาด ความสะอาดสำคัญในการท่องเที่ยว วัดที่มีความสกปรกไม่มีนักท่องเที่ยวอยากไปแน่นอน ห้องน้ำควรมีรองรับให้เพียงพอ

๔) พัฒนาชุมชน ในชุมชนช่วยวัด และวัดช่วยชุมชน ให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมโดยอาจนำของมาขายเป็นสินค้าพื้นบ้าน เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นได้^{๑๒๕}

- มีการประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนให้ได้รับความรู้ ความสำคัญในการเข้าวัด
- การบูรณะสิ่งปรักหักพังให้ดูดีอยู่เสมอ
- ดูแลความปลอดภัยของผู้มาเยือนในการเข้าเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความปลอดภัยมากที่สุด
- มีผู้ให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวัด มีคำอธิบายสิ่งต่างๆ ภายในวัด
- อำนวยความสะดวกในการจอดรถ

^{๑๒๕}สัมภาษณ์ พระบุญเรือง อนรรฤกโม, รักษาการเจ้าอาวาสวัดสะแก อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

- ควรมีตำรวจท่องเที่ยวมาคอยอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ^{๑๒๖}

เป็นวัดในรูปแบบพุทธพาณิชย์ มีการตั้งตู้รับบริจาคมากเกินไป ควรจัดตู้รับบริจาคในปริมาณที่พอดีและควรมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวร่วมกิจกรรม เพื่อให้เกิดความประทับใจและอยากกลับมาเที่ยวอีก^{๑๒๖}

- รมรณรงค์ชุมชนให้ร่วมมือในการพัฒนา
- พระเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เยาวชน
- สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกวัดต้องจัดให้สะอาด ร่มรื่น โดยเฉพาะความสะอาดของห้องน้ำ โบสถ์ วิหาร กุฏิ ศาลา ที่กราบพระ เป็นต้น^{๑๒๗}

- เป็นแหล่งความรู้
- มีภูมิปัญญาท้องถิ่น
- สถานที่สวยงาม
- บรรยากาศร่มรื่น
- มีความปลอดภัย
- มีกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ ของศาสนา^{๑๒๗}
- ความสะอาดภายในวัด และภายนอกวัด
- สถานที่หรือลานจอดรถนักท่องเที่ยว
- ห้องน้ำในการให้บริการนักท่องเที่ยว
- การอำนวยความสะดวกในการกราบไหว้ ขอพร^{๑๒๘}

จัดบุคลากรของวัดให้ศึกษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และสามารถอธิบายแนะนำนักท่องเที่ยวได้ มีการส่งเสริมการท่องเที่ยว และประชาสัมพันธ์ จัดกิจกรรมที่หลากหลายอย่างจริงจัง ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงาม^{๑๒๙}

รูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสมในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๑. พัฒนาพระ พระในวัดทุกรูปควรมีความรู้ ความเข้าใจในวัดของตน เรียนรู้ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของวัด โบราณสถาน โบราณวัตถุที่วัดมีอะไรบ้าง

๒. พัฒนาความร่วมมือ วัดต้องสนใจหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกรมศิลปากรเพราะเป็นหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ^{๑๓๐}

^{๑๒๖}สัมภาษณ์ พระราชธานินทรจารย, เจ้าคณะอำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๑๒๗}สัมภาษณ์ พระครูเกษมพัฒนาภรณ์, รองเจ้าคณะอำเภอกุทัย อำเภอกุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๑๒๘}สัมภาษณ์ พระครูปริยัตยาธิคุณ เจ้าอาวาสวัดตันสเสถียร เจ้าคณะอำเภท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๗.

^{๑๒๙}สัมภาษณ์ พระครูกิตติปัญญวัฒน์, เจ้าอาวาสวัดนครหลวง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๑๓๐}สัมภาษณ์ นายวิทยา ผิวผ่อง, ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

๓. พัฒนาความสะอาด ความสะอาดสำคัญในการท่องเที่ยว วัดที่มีความสกปรกไม่มีนักท่องเที่ยวอยากไปแน่นอน

๔. พัฒนาชุมชน ในชุมชนช่วยวัด และวัดช่วยชุมชน

รูปแบบที่เหมาะสมควรจัดสถานที่ ร่มรื่น นำปฏิบัติธรรม จัดสัดส่วนให้ถูกต้อง ทุกกรณี เช่น จัดที่ปลูกดอกไม้ ฐานเทียน ของไหว้ให้เหมาะสม มีที่จอดรถที่สะดวก ปลอดภัย มีคนดูแลความปลอดภัย ห้องน้ำสะอาดน่าเข้า ร้านค้าต่าง ๆ ต้องมีระเบียบเรียบร้อย^{๑๓๑}

รูปแบบที่เหมาะสมควรจัดสถานที่ปฏิบัติธรรมที่ดี ร่มรื่น นำปฏิบัติธรรม จัดสัดส่วนให้ถูกต้อง ทุกกรณี เช่น จัดที่ปลูกดอกไม้ ฐานเทียน ของไหว้ให้เหมาะสม มีที่จอดรถที่สะดวก ปลอดภัย มีคนดูแลความปลอดภัย ห้องน้ำสะอาดน่าเข้า ร้านค้าต่าง ๆ ต้องมีระเบียบเรียบร้อย^{๑๓๒}

รูปแบบในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพราะสมควรพัฒนาสิ่งก่อสร้างและด้านจิตใจไปพร้อมกัน และให้ความรู้กับผู้มาทำบุญด้านหลักพระพุทธศาสนา^{๑๓๓}

- แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการระเบียบในวัด
- การมีส่วนร่วมของชุมชน
- ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในวัด
- ปรับภูมิทัศน์ให้สวยงามทั้งภายในและภายนอกวัด
- ให้ความร่วมมือกับชาวบ้านและผู้นำชุมชน ให้ชาวบ้านช่วย
- จัดหาทุนทรัพย์ ปัจจัยเพื่อมาพัฒนาวัด
- ควรมีการจัดการที่ดี เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และต้องเตรียมวิธีป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวด้วย
- รู้จุดเด่น คุณสมบัติของวัด ถ้าเป็นวัดเก่าที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน ก็ต้องเน้นสร้างภาพลักษณ์ที่ดี เพื่อประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวได้รับความรู้
- มีศิลปกรรม จิตรกรรม ที่มีเอกลักษณ์
- มีผู้นำชุมชน หรือบุคคลที่มีชื่อเสียง องค์กรต่าง ๆ ให้การสนับสนุน
- สร้างรายได้ให้ชาวบ้านใกล้เคียง โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมท้องถิ่น อาชีพดั้งเดิมเข้าร่วมกับวัดเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้^{๑๓๔}

^{๑๓๑} สัมภาษณ์ นางสมทรง พันธุ์เจริญวรกุล, นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๑๓๒} สัมภาษณ์ นายปรีชา ชันธไพศรี, รองนายกเทศมนตรีเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

^{๑๓๓} สัมภาษณ์ นางดารณี บุญนอก ปลัดอำเภอ รักษาการแทน นายอำเภอนครหลวง, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๑๓๔} สัมภาษณ์ นายธัญเทพ หมิ่นยุทธ, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒ ตุลาคม ๒๕๕๗.

รูปแบบที่เหมาะสมควรจัดสถานที่ปฏิบัติธรรมที่ดี รมรื่น นำปฏิบัติธรรม จัดสัดส่วนให้ถูกต้อง ทุกกรณี เช่น จัดที่ปลูกดอกไม้ ธูปเทียน ของไหว้ให้เหมาะสม มีที่จอดรถที่สะดวก ปลอดภัย มีคนดูแลความปลอดภัยห้องน้ำสะอาดน่าเข้า ร้านค้าต่าง ๆ ต้องมีระเบียบเรียบร้อย

“อุทยานประวัติศาสตร์ น่านเทียว น่านอยู่ ก้าวสู่สากล” โดยมีเป้าหมายเพิ่มมูลค่าด้านการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โดยมี ๔ กลยุทธ์^{๑๓๕}

๑) ส่งเสริมการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ ด้านการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

๒) พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทาง และเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน

๓) พัฒนาคุณภาพการให้บริการของบุคลากรที่ให้บริการการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานสากล

๔) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ งานประเพณี และการประชาสัมพันธ์เชิงรุกด้านการท่องเที่ยว

- โดยอยู่ในพื้นฐานของการคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชาติ
- โดดเด่นเรื่องบริการ มีความปลอดภัยสูง
- เสริมสร้างการเรียนรู้คู่ชุมชน ให้ชุมชนมีส่วนร่วม
- อำนวยความสะดวกในทุกด้าน ทั้งด้านสถานที่ ข้อมูล และด้านบุคลากร
- มีการจัดระบบบริหารจัดการภายในที่ดีมีส่วนร่วมทุกฝ่าย
- ปรับเปลี่ยนในสิ่งที่ควรปรับเปลี่ยนเพื่อให้ทันกับกระแสโลก
- เข้าถึงง่ายและรู้สึกมีความสุขทุกครั้งที่ได้มา
- มีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีผลการพัฒนาวัดหรือปรับปรุงแหล่ง

ท่องเที่ยวอยู่เสมอ เพื่อให้ราบรื่นเรียบร้อย

- มีการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์จากภาครัฐเพื่อผลักดันการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่รูปแบบการพัฒนาวัด สามารถประมวลสรุปได้ดังนี้^{๑๓๖}

๑) รูปแบบการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวของวัด ได้แก่

๑.๑ การจัดทำผังการใช้สอยพื้นที่ของวัดตามบทบาทหน้าที่เป็น ๓ เขต

- เขตพุทธาวาส เป็นพื้นที่ตั้งของศาสนสถานสำคัญ
- เขตสังฆาวาส เป็นพื้นที่พักอาศัยของพระภิกษุ สามเณร
- เขตธรณีสงฆ์ เพื่อให้การบริการชุมชนหรือเขตสาธารณะ เป็นพื้นที่ที่ใช้เป็นสถานที่

ต้องของอาคาร สิ่งก่อสร้าง และกิจกรรมที่ให้บริการแก่ประชาชนทั่วไปและนักท่องเที่ยว

- ๑.๒ การจัดแผนพัฒนาวัดทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ในเรื่องต่อไปนี้

^{๑๓๕} สัมภาษณ์ นายคณิสสนม์ ศรีเจริญ, ปลัดอำเภอ รักษาการแทนนายอำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๑๓๖} สัมภาษณ์ นายวีระชัย นาคมาด, นายอำเภอบางปะอิน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

- การจัดทำแผนพัฒนาสิ่งก่อสร้างและการใช้ที่ดินในอนาคต
- การวางแผนการก่อสร้างสถาปัตยกรรมใหม่
- การวางแผนพัฒนาสิ่งบริการที่จัดสร้างใหม่
- การวางแผนจัดสภาพแวดล้อมของวัดใหม่
- การจัดระเบียบของที่ตั้งให้บริการและกิจกรรมอื่นๆ

๑.๓ การจัดทำแผนพัฒนาฟื้นฟูโบราณสถานหรือวัดร้างในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ได้ข้อสรุป ประเด็นแนวทางการฟื้นฟูวัดร้าง ดังนี้

- การสนับสนุนในการจัดสรรงบประมาณเพื่อการบูรณะปฏิสังขรณ์วัดร้าง
- ส่งเสริมสนับสนุนด้านการบูรณะปฏิสังขรณ์วัดที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์
- ให้คำแนะนำ ประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชน
- บริหารงานการจัดประชุมเชิงวิชาการแก่เจ้าอาวาสตามโครงการต่างๆ เพื่อให้เห็นถึง

ความสำคัญและคุณค่าของการพัฒนาฟื้นฟูวัดร้าง

จากยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของแผนพัฒนาสถิติจังหวัด วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลศักยภาพและประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัดเพื่อจัดทำผังสถิติทางการของข้อมูลสำคัญจำเป็นและเพียงพอต่อการตัดสินใจในระดับพื้นที่ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ โดยมี ๔ กลยุทธ์

๑) ส่งเสริมการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ ด้านการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

๒) พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทาง และเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน

๓) พัฒนาคุณภาพการให้บริการของบุคลากรที่ให้บริการการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานสากล

๔) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ งานประเพณี และการประชาสัมพันธ์เชิงรุกด้านการท่องเที่ยว

อนึ่งการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างยั่งยืนด้วยการให้ความรู้ สร้างความตระหนัก ความเข้าใจถึงความสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพที่ดี ด้วยการสร้างการรับรู้แก่ชุมชนและสร้างจิตสำนึกในการรักษาสภาพแวดล้อมตลอดจนจิตสำนึกในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวที่ดีอยู่เสมอ ^{๑๓๗}

- เสริมสร้างการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน
- อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ผู้มาเยี่ยมชมในทุกด้าน
- มีการจัดระบบบริหารจัดการภายในด้วยความร่วมมือกันเป็นอย่างดี

^{๑๓๗} สัมภาษณ์ นายปรามิทธิ์ ทรัพย์เย็น ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพระนครศรีอยุธยา, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

- แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว
- บุคลากรภายในวัดให้การต้อนรับผู้มาเยี่ยมชมด้วยมิตรไมตรี^{๒๔}

สำหรับโครงการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น พบว่า มีโครงการต่างๆ ดังนี้

โครงการซ่อมแซมโบราณสถานร่วมกับกรมศิลปากร มีวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ ๑. เพื่อบูรณะซ่อมแซมโบราณสถานให้มีความมั่นคง และแข็งแรง ๒. เพื่อให้โบราณสถานได้คงไว้ถึงเอกลักษณ์ของความเป็นไทยและมีวิธีการในการดำเนินการได้แก่ ๑. แต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินการเกี่ยวกับการซ่อมแซมโบราณสถานของวัด ๒. มีการประชุมร่วมกันระหว่างวัดและหน่วยงานกรมศิลปากรในการดำเนินงาน ๓. มีการดำเนินการตามที่ได้วางกรอบเอาไว้ ๔. มีการประเมินผลการดำเนินการซ่อมแซมในครั้งนี้^{๑๓๘}

โครงการปรับภูมิทัศน์บริเวณโบราณสถานให้มีความสวยงาม มีวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ ๑. เพื่อให้โบราณสถานภายในวัดมีความสวยงาม ๒. เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเกิดความประทับใจกับสิ่งที่พบ เช่น โบราณสถานที่สะอาด สวยงาม ร่มรื่น ปราศจากสิ่งปฏิกูล ขยะมูลฝอย และมีวิธีการดำเนินการได้แก่ ๑. แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ในการดูแลในการปรับภูมิทัศน์ภายในวัด ๒. นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการปรับภูมิทัศน์ของวัด ๓. กำกับและติดตามผลการดำเนินงานที่ได้ตั้งไว้ ๔. สรุปผลการดำเนินการเกี่ยวกับการปรับภูมิทัศน์^{๑๓๙}

โครงการอนุรักษ์ภาพจิตรกรรมฝาผนัง มีวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ ๑. อนุรักษ์ความเป็นไทยให้คงไว้ดังเดิม ๒. มีจิตรกรรมภาพฝาผนังพูดได้ โดยการนำเสนอผ่านมัลติมีเดียประจำวัด และมีวิธีการดำเนินการ ได้แก่ ๑. บูรณะซ่อมแซมสิ่งดั้งเดิมให้อยู่ในสภาพที่ดี เพื่อเป็นการศึกษาแหล่งเรียนรู้ ประวัติความเป็นมา ให้แก่นุชนรุ่นหลังได้ ๒. ก่อสร้างสิ่งใหม่แต่ให้คงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของความเป็นไทย และวิถีชีวิตของไทยไว้ ๓. แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ในการดูแล ๔. ประชุมปรึกษาหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแล ๕. กำกับและติดตามผลที่ได้ตั้งไว้ ๕. สรุปผลการดำเนินการแก่เจ้าอาวาส^{๑๔๐}

โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ ๑. ศึกษาแหล่งเรียนรู้ประวัติความเป็นมาของวัดในสมัยเก่าและใหม่ได้อย่างถ่องแท้ ๒. เด็กรุ่นใหม่เกิดความรักและหวงแหนวัฒนธรรมประจำชาติไทย ๓. คงเอกลักษณ์ของความเป็นไทยวิถีชีวิตของชุมชนนั้นให้คงเดิม ๔. เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสประวัติศาสตร์ของวัดต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง และมีวิธีการดำเนินการ ได้แก่ ๑. จัดทำเอกสารประกอบวัดให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมวัด

^{๑๓๘} สัมภาษณ์ พระเทพรัตนกร, เจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๓ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๑๓๙} สัมภาษณ์ พระราชวินัยสุนทร, เจ้าอาวาสวัดนิเวศน์ธรรมประวัติ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๕ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๑๔๐} สัมภาษณ์ พระพุทไธศวรวรญาณ, เจ้าอาวาสวัดพุทไธสวรรย์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๓ มกราคม ๒๕๕๘.

๒. จัดบุคลากรในการให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติวัด ความเป็นมาของวัด และเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมในชุมชนนั้น ๆ ^{๑๔๑}

โครงการสร้างวัดโดยแบ่งเขตพุทธวาส และสังฆาวาสโดยการแยกออกจากกันอย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดความสวยงาม มีวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ ๑. เพื่อแยกเขตพระภิกษุสงฆ์ สามเณร กับสิ่งปลูกสร้างภายในวัดอย่างชัดเจนไปอยู่เกี่ยวกับ ๒. เพื่อสะดวกแก่การเที่ยวชมภายในวัดของนักท่องเที่ยว ๓. เพื่อการทํากิจของสงฆ์ไม่เกิดความวุ่นวายเกิดขึ้น และมีวิธีการดำเนินการ ได้แก่ ๑. จัดทำป้ายบอกสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัดอย่างชัดเจน ๒. จัดบุคลากรให้ความสะดวกในการเที่ยวชมวัด ^{๑๔๒}

โครงการก่อสร้างศาลาปฏิบัติธรรมเพื่อรองรับพุทธศาสนิกชนที่สนใจ มีวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ ๑. เพื่อให้ประชาชนทั่วไปเข้ามาปฏิบัติธรรมภายในวัดมากขึ้น ๒. กลุ่มেলাจิตใจให้แก่ประชาชนทั่วไปให้หันเข้าวัดปฏิบัติธรรม และมีวิธีการดำเนินการ ได้แก่ ๑. วางแผนดำเนินการก่อสร้างศาลาปฏิบัติธรรม ๒. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดสร้างศาลาปฏิบัติธรรม ๓. ประชุมหารือเกี่ยวกับการก่อสร้างศาลาปฏิบัติธรรม ๔. กำกับดูแลและติดตามผลการดำเนินการจัดสร้างศาลาปฏิบัติธรรม ^{๑๔๓}

โครงการก่อสร้างลานธรรม ลานวิถีไทย โดยการจัดสิ่งปลูกสร้าง ขยะมูลฝอย ให้เกิดความสะอาด สวยงาม มีวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ ๑. เพื่อให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับทางวัด ๒. ช่วยกันอนุรักษ์ ดูแล รักษาความสะอาด สวยงาม จัดสิ่งสกปรก สิ่งปลูกสร้าง ขยะภายในวัด ๓. เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจกับการเข้ามาท่องเที่ยวในวัดนั้น ๆ และมีวิธีการดำเนินการ ได้แก่ ๑. แต่งตั้งคณะกรรมการในการดูแลความสะอาดภายในวัด ๒. ประชุมหารือร่วมกันระหว่างวัด ชุมชน หน่วยงานที่รับผิดชอบ ๓. กำกับและติดตามผลการดำเนินการ ^{๑๔๔}

โครงการส่งพระภิกษุ สามเณร และบุคลากรไปศึกษาต่อทางด้านภาษาในสถาบัน หน่วยงานที่จัด มีวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ ๑. เพื่อให้พระภิกษุ สามเณร และบุคลากร มีความรู้ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาอาเซียน ๒. เพื่อพัฒนาทักษะด้านภาษาบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ ๓. บุคลากรภายในวัดสามารถพูด อ่าน เขียน ได้อย่างคล่องแคล่ว และเข้าใจวัฒนธรรมอย่างแท้จริง ๔. เพื่อให้บุคลากรภายในวัดสามารถอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ภายในวัดด้วยภาษาของตนเอง และภาษาอื่น ๆ ได้เพิ่มมากขึ้น และมีวิธีการดำเนินการ ได้แก่ ๑. จัดส่งพระภิกษุ สามเณร

^{๑๔๑} สัมภาษณ์ พระครูสุทธิปัญญาโสภณ, เจ้าอาวาสวัดท่าการ้อง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๕ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๑๔๒} สัมภาษณ์ พระพิศาลวิหารกิจ, เจ้าอาวาสวัดหน้าพระเมรุราชิการาม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๗ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๑๔๓} สัมภาษณ์ พระครูพิสุทธิบุญสาร, เจ้าอาวาสวัดใหญ่ชัยมงคล อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๓๐ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๑๔๔} สัมภาษณ์ พระปลัดวิเชียร ขนุกโร, เจ้าอาวาสวัดเชิงท่า อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๓๐ มกราคม ๒๕๕๘.

และบุคลากร เข้าร่วมอบรมทางด้านภาษาในสถาบันที่จัดให้มีการอบรม ๒. จัดจัดทำงบประมาณในการสนับสนุนการศึกษาของพระภิกษุ สามเณร และบุคลากรในการเข้ารับการศึกษาคือ^{๑๔๕}

โครงการจัดอบรมให้ความรู้แก่พระภิกษุ สามเณร และบุคลากรภายในวัด ให้ความรู้เข้าใจด้านภาษา มีวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ ๑. เพื่อให้พระภิกษุ สามเณร และบุคลากรภายในวัดสามารถพูดอธิบายให้ความรู้เกี่ยวกับวัดได้อย่างถูกต้อง ๒. เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านภาษาแก่พระภิกษุ สามเณร และบุคลากรให้มีความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ๓. วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ของไทย และมีวิธีการดำเนินการ ได้แก่ ๑. จัดหาวิทยากรมาอบรมให้แก่พระภิกษุ สามเณร และบุคลากรภายในวัด ๒. จัดหาเอกสารมาให้พระภิกษุ สามเณร และบุคลากรภายในวัดได้ศึกษา^{๑๔๖}

โครงการศึกษาดูงานต่างประเทศเพื่อให้เกิดความชำนาญมากยิ่งขึ้นมีวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ ๑. เพื่อให้พระภิกษุ สามเณร และบุคลากร มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ๒. เพื่อให้ได้ประสบการณ์ตรงจากการเดินทางไปศึกษาดูงานต่างประเทศ ๓. เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น และมีวิธีการดำเนินการ ได้แก่ ๑. จัดทำงบประมาณในการไปศึกษาดูงานต่างประเทศ ๒. จัดทำเอกสารประกอบการศึกษาดูงาน^{๑๔๗}

โครงการมัคคุเทศก์น้อย มีวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ ๑. เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวก สบายในการเที่ยวชมภายในวัด ๒. สามารถอธิบายประวัติ ความเป็นมาของวัดให้กับนักท่องเที่ยวได้ทั้งชาวไทย และต่างชาติ ๓. เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว และมีวิธีการดำเนินการ ได้แก่ ๑. ให้เด็กรอบ ๆ วัดมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ให้ที่ดี ๒. สามารถอธิบายแหล่งสำคัญภายในวัดได้อย่างถูกต้อง ๓. สร้างรายได้ให้กับเด็กที่มาเป็นมัคคุเทศก์น้อยกับวัด^{๑๔๘}

โครงการเรียนรู้แลกเปลี่ยนภาษาและวัฒนธรรมมีวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ ๑. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับต่างชาติให้มาศึกษาประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของวัด ๒. ทำ MOU ร่วมกับหน่วยงานอื่น ๓. แลกเปลี่ยนกับหน่วยงานการศึกษาต่าง ๆ และมีวิธีการดำเนินการ ได้แก่ ๑. เชิญชาวต่างชาติมาให้ความรู้แก่พระภิกษุ สามเณรภายในวัด^{๑๔๙}

โครงการจัดทำหนังสือคู่มือ ประวัติวัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปกรรม มีวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ ๑. เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมวัด ๒. เพื่อความสะดวก สบายในการค้นหาเอกสารประกอบการทำงานด้านต่าง ๆ และมีวิธีการดำเนินการ

^{๑๔๕}สัมภาษณ์ พระบุญเรือง อนุรฤคโม, รักษาการเจ้าอาวาสวัดสะแก อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๑๔๖}สัมภาษณ์ พระราชานันทราจารย์, เจ้าคณะอำเภอบ้านแพรก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๑๔๗}สัมภาษณ์ พระครูเกษมพัฒนาภรณ์, รองเจ้าคณะอำเภอบางบาล อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๑๔๘}สัมภาษณ์ พระครูปริยัตยาธิคุณ เจ้าอาวาสวัดตันตสาลี เจ้าคณะอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๗.

^{๑๔๙}สัมภาษณ์ พระครูกิตติปัญญวัฒน์, เจ้าอาวาสวัดนครหลวง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

ได้แก่ ๑. จัดพิมพ์หนังสือ ประวัติวัด ความเป็นมาของวัดให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบ ๒. จัดทำสื่อเทคโนโลยีให้เป็นปัจจุบัน ไม่ล้าสมัย^{๑๕๐}

โครงการห้องนิทรรศการการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ ๑. ให้ความรู้แก่ผู้ที่สนใจเกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมาของวัด ๒. เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนนั้น ๆ ๓. เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาประวัติ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนรอบ ๆ วัด และมีวิธีการดำเนินการ ได้แก่ ๑. จัดห้องนิทรรศการพูดได้ ๒. จัดหาสิ่งที่เป็นจุดสำคัญของชุมชนมานำเสนอผ่านทางภาพและการดำเนินการ ๓. จัดให้มีมัคคุเทศก์ในการให้คำบรรยาย^{๑๕๑}

โครงการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมให้แก่พระภิกษุ สามเณร และบุคลากรภายในวัดให้ตั้งอยู่ในหลักธรรม มีวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ ๑. เพื่อถ่ายทอดความรู้ เกี่ยวกับหลักพระพุทธศาสนาให้แก่คนทั่วไปที่สนใจได้ และมีวิธีการดำเนินการ ได้แก่ ๑. นำพระที่มีความรู้ความสามารถให้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรม คำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา^{๑๕๒}

โครงการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดึงดูดความสนใจต่อการเรียนการสอนมีวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ ๑. จัดสภาพแวดล้อมให้ดึงดูดแก่ผู้ที่เข้ามาเรียนรู้หลักธรรมภายในวัด ๒. จัดแหล่งไว้ให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษา มีคติธรรม คำสอนที่น่าสนใจไว้หลาย ๆ ที่ และมีวิธีการดำเนินการ ได้แก่ ๑. จัดหาต้นไม้มาประดับให้สวยงามรอบ ๆ วัด ๒. จัดหาสื่อที่ทันสมัยมาให้ความรู้ ค้นคว้า^{๑๕๓}

โครงการสร้างสำนักปฏิบัติธรรม มีวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ ๑. สร้างศรัทธาในการศึกษาและปฏิบัติธรรม ๒. ให้ความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานของการเจริญสติปัฏฐาน ๓. สามารถนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และมีวิธีการดำเนินการ ได้แก่ ๑. จัดหางบประมาณในการจัดสร้างสำนักปฏิบัติธรรม ๒. แต่งตั้งคณะกรรมการร่วมในการจัดสร้างสำนักปฏิบัติธรรม^{๑๕๔}

โครงการอบรมพระวิปัสสนาจารย์ มีวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ ๑. เพื่อให้พระภิกษุผู้เข้ารับการอบรมได้รับการนิเทศและฝึกปฏิบัติ ๒. เพื่อให้พระภิกษุผู้เข้ารับการอบรมเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ ในวิธีปฏิบัติสมณะ – วิปัสสนาตามแนวสติปัฏฐาน ๔ ๓. เพื่อให้พระภิกษุผู้เข้ารับการอบรม ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นที่เพิ่มพูนความเคารพศรัทธาเป็นผู้นำของชุมชน ในด้านการปฏิบัติธรรม ๔. เพื่อก่อให้เกิดความสามัคคีในคณะพระภิกษุผู้เข้ารับการอบรมและพระสงฆ์ฆาธิการผู้

^{๑๕๐}สัมภาษณ์ นายวิทยา ผิวผ่อง, ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๑๕๑}สัมภาษณ์ นางสมทรง พันธุ์เจริญวรกุล, นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๑๕๒}สัมภาษณ์ นายปรีชา ชันธไพศรี, รองนายกเทศมนตรีเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

^{๑๕๓}สัมภาษณ์ นางดารณี บุญนอก ปลัดอำเภอ รักษาการแทน นายอำเภอนครหลวง, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๑๕๔}สัมภาษณ์ นายธัญเทพ หมิ่นยุทธ, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒ ตุลาคม ๒๕๕๗.

ร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ถวายการอุปถัมภ์บำรุง และมีวิธีการดำเนินการ ได้แก่ ๑. จัดหาพระมาบรยาย สลับกับภาคปฏิบัติ ๒. จัดฝึกอบรมแนวสติปัญญา^{๑๕๕}

โครงการบวชนกขัมมภาวนา มีวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ ๑. เพื่อพัฒนาจิตใจให้มี ความรู้เรื่องธรรมะ และมีทัศนคติที่ถูกต้อง ๒. เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติธรรมที่ถูกต้อง ๓. เพื่อเผยแพร่ หลักธรรมด้วยการวิปัสสนาปฏิบัติธรรม เพื่อความสุขของตนและสังคม ๔. เพื่อเป็นการอนุรักษ์ มรดกธรรมะเอาไว้ไม่ให้เสื่อมและสืบทอดพระพุทธศาสนาให้เจริญแพร่หลาย ๕. เพื่อส่งเสริมการมี สมาธิให้เกิดปัญญาในการดำเนินชีวิต และมีวิธีการดำเนินการ ได้แก่ ๑. โดยจัดกิจกรรมโดยให้ วิทยากรมาให้ความรู้ในเรื่องธรรม และฝึกนั่งสมาธิ ๒. การจัดกิจกรรมที่หลากหลาย^{๑๕๖}

โครงการบวชนสามเณรภาคฤดูร้อน มีวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ ๑. เพื่อเป็นการเฉลิม พระเกียรติ และถวายพระราชกุศล ๒. เพื่อส่งเสริมเยาวชนได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษ อบรม และ ปฏิบัติธรรมได้อย่างถูกต้อง ๓. สามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ อย่างเหมาะสมแก่วัย และความรู้ ๔. เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ที่ดีงามให้แก่เยาวชนของชาติ และมีวิธีการดำเนินการ ได้แก่ ๑. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานจัดงานบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ๒. เชิญชวนเยาวชนตามสถานศึกษาต่าง ๆ เข้าร่วมบรรพชาเป็นสามเณร^{๑๕๗}

โครงการประชุมสัมมนาปฏิบัติการด้านการอนุรักษ์โบราณสถาน และประวัติศาสตร์ ร่วมกับภาคเอกชน มีวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ ๑. เพื่อการอนุรักษ์โบราณสถานและ ประวัติศาสตร์ ๒. ส่งเสริมและสนับสนุนในการอนุรักษ์ในเชิงรุก และมีวิธีการดำเนินการ ได้แก่ ๑. ประชุมปรึกษาหารือในการอนุรักษ์โบราณสถานภายในวัดกับภาครัฐ และเอกชน ๒. จัดทำ โครงการการอนุรักษ์ ๓. จัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน^{๑๕๘}

โครงการจัดตั้งชมรมด้านการอนุรักษ์โบราณสถานและประวัติศาสตร์มีวัตถุประสงค์ของ โครงการ คือ ๑. การอนุรักษ์และพัฒนาโบราณสถาน ๒. เพื่อประชาสัมพันธ์ ๓. เพื่อปลูกจิตใจสำนึก ในการอนุรักษ์โบราณสถาน และมีวิธีการดำเนินการ ได้แก่ ๑. จัดตั้งชมรมด้านการอนุรักษ์ โบราณสถานและประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น ๒. การประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการอนุรักษ์ โบราณสถานและประวัติศาสตร์ของไทย^{๑๕๙}

โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์โบราณสถานและประวัติศาสตร์ มีวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ ๑. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ศาสนาอื่น ๆ ในการอนุรักษ์โบราณและ ประวัติศาสตร์ ๒. การนำหลักคำสอนของศาสนาอื่นมาปรับใช้กับศาสนาเราได้ และมีวิธีการ

^{๑๕๕}สัมภาษณ์ นายคณิสสนม ศรีเจริญ, ปลัดอำเภอ รักษาการแทนนายอำเภอท่าเรือ จังหวัด พระนครศรีอยุธยา, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๑๕๖}สัมภาษณ์ นายวีระชัย นาคมาด, นายอำเภอบางปะอิน อำเภอบางปะอิน จังหวัด พระนครศรีอยุธยา, ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๑๕๗}สัมภาษณ์ นายปราโมทย์ ทรัพย์เย็น ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพระนครศรีอยุธยา, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

^{๑๕๘}สัมภาษณ์ พระครูปริยัตยาธิคุณ เจ้าอาวาสวัดต้นเสด็จ เจ้าคณะอำเภอท่าเรือ จังหวัด พระนครศรีอยุธยา, ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๗.

^{๑๕๙}สัมภาษณ์ พระครูเกษมพัฒนาภรณ์, รองเจ้าคณะอำเภอกุทัย อำเภอกุทัย จังหวัด พระนครศรีอยุธยา, ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

ดำเนินการ ได้แก่ ๑. ประชุมหารือทุกศาสนาในการพัฒนาศาสนสถาน ๒. นำแนวปฏิบัติมีปรับใช้ในการอนุรักษ์โบราณสถาน^{๑๖๐}

โครงการแรลลี่สัญจรตามรอยประวัติศาสตร์ชาติไทย มีวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ ๑. เพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวด้านการปฏิบัติธรรมอย่างครบวงจรเพิ่มมากขึ้น ๒. เพื่อเป็นการเปิดแหล่งท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์อย่างครบวงจรเพิ่มมากขึ้น และมีวิธีการดำเนินการ ได้แก่ ๑. เชิญชวนให้นักท่องเที่ยวร่วมกิจกรรมแรลลี่สัญจรท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ชาติไทย ๒. ปลุกจิตสำนึกในการรักชาติไทย^{๑๖๑}

โครงการสร้างภาคีเครือข่ายระหว่างศาสนา มีวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ ๑. เพื่อให้ทุกศาสนามีแนวทางการพัฒนาศาสนสถานของศาสนาไปในทิศทางเดียวกัน ๒. สร้างกลุ่มเครือข่ายที่มั่นคงทุกศาสนาและมีวิธีการดำเนินการ ได้แก่ ๑. จัดประชุมเพื่อปรึกษาหารือระหว่างศาสนา ๒. จัดแผนผังการจัดการอนุรักษ์พัฒนาศาสนสถานในเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ๓. กำกับติดตามผลการดำเนินการ^{๑๖๒}

โครงการจัดตั้งกองทุนพัฒนาร่วมกันระหว่างศาสนา มีวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ ๑. เพื่อหาทุนในการพัฒนาวัด ๒. เพื่อการบูรณะซ่อมแซมสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ และมีวิธีการดำเนินการ ได้แก่ ๑. แต่งตั้งคณะกรรมการจัดตั้งกองทุนพัฒนาร่วมกันระหว่างศาสนา ๒. ประชุมปรึกษาหารือกับหลาย ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๓. หากิจกรรมในการจัดหาทุนในการพัฒนาวัด^{๑๖๓}

โครงการชุมชนสัมพันธ์พัฒนาวัด โบสถ์ มัสยิด มีวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ ๑. ความสัมพันธ์ร่วมกันทุกศาสนา ๒. พัฒนาศาสนสถานทุกศาสนาร่วมกัน ๓. ร่วมกันพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ และมีวิธีการดำเนินการ ได้แก่ ๑. แต่งตั้งคณะกรรมการชุมชนสัมพันธ์ของทุกศาสนา ๒. ปรึกษาหารือร่วมกันของทุกศาสนาในการพัฒนา^{๑๖๔}

โครงการปฏิรูปทัศนียภาพ มัสยิด โบสถ์ เพื่อการท่องเที่ยวเชิงรุก มีวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ ๑. เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงบูรณาการระหว่าง วัด บ้าน ชุมชน ศาสนาอื่น ๆ ๒. เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในการมาเยี่ยมเยือนสถานที่นั้น ๆ และมีวิธีการดำเนินการ ได้แก่ ๑. แต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินการปฏิรูปทัศนียภาพ ๒. ประชุมปรึกษาหารือกับหน่วยงานอื่น ๆ ๓. ขอกการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นในการปฏิรูปทัศนียภาพให้สวยงาม ร่มรื่น น่าอยู่ น่าเข้า^{๑๖๕}

^{๑๖๐}สัมภาษณ์ นายวิทยา ผิวผ่อง, ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๑๖๑}สัมภาษณ์ พระปลัดวิเชียร ขนุกโร, เจ้าอาวาสวัดเชิงท่า อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๓๐ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๑๖๒}สัมภาษณ์ นางสมทรง พันธุ์เจริญวรกุล, นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๑๖๓}สัมภาษณ์ พระพุทไธศวรรย์วรคุณ, เจ้าอาวาสวัดพุทไธศวรรย์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๓ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๑๖๔}สัมภาษณ์ นายคณิสสนม ศรีเจริญ, ปลัดอำเภอ รักษาการแทนนายอำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

^{๑๖๕}สัมภาษณ์ นายปราโมทย์ ทรัพย์เย็น ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพระนครศรีอยุธยา, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

โครงการไหว้พระสัจจธรรมสามศาสนา ระหว่าง วัด มัสยิด และโบสถ์คริสต์ มีวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ ๑. เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามากราบไหว้ เยี่ยมชมสถานที่ต่าง ๆ ๒. เพื่อการพัฒนาเชิงรุก ๓. การพัฒนาร่วมกันอย่างสันติสุข ๔. เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาอย่างครบถ้วน และมีวิธีการดำเนินการ ได้แก่ ๑. ประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ ๒. มีโครงการเสนอให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบ^{๑๖๖}

โครงการก่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่เชิงศาสนา มีวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ ๑. การสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่อย่างครบถ้วน ๒. เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเชิงบูรณาการ ๓. สร้างสิ่งใหม่ทดแทนสิ่งเก่าที่ชำรุด เสียหาย และมีวิธีการดำเนินการ ได้แก่ ๑. จัดหาแหล่งเงินทุนในการก่อสร้าง ๒. แต่งตั้งคณะกรรมการในการก่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ๓. ประชุมปรึกษาหารือกับหน่วยงานที่รับผิดชอบ ๔. กำกับดูแลติดตามผลการดำเนินงาน^{๑๖๗}

๔.๓.๒ สรุปวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) นั้น ผู้วิจัยได้เชิญผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๘ รูป/คน เพื่อมาสนทนาในประเด็นคำถามต่างๆ เพื่อรูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำหรับรายนามผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ประกอบด้วย

๑) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรพล สุยะพรหม ผู้อำนวยการหลักสูตรบรรพตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒) อาจารย์ ดร. พิเชฐ ทังโต ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓) พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา ดร. ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔) พระญาณไตรโลก รองเจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๕) พระครูโสภณปริยัตยานุกิจ วัดประยุรวงศาาวาสวรวิหาร

๖) พระครูใบฎีกาสอาดปัญญาธิโป เจ้าอาวาสวัดมณฑลประสิทธิ์ อำเภอมโนรมย์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๗) พระครูโสภาสกลญาณธรรม เจ้าอาวาสวัดสหกรณ์ธรรมนิมิต อำเภอมโนรมย์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๘) พระมหาประสาน อนุวตโธ เจ้าอาวาสวัดไพรพุทธรังสี อำเภอมโนรมย์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

^{๑๖๖} สัมภาษณ์ พระเทพรัตนกร, เจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๓ มกราคม ๒๕๕๘.

^{๑๖๗} สัมภาษณ์ พระพุทธโศภนธรรมคุณ, เจ้าอาวาสวัดพุทธโศภนธรรมคุณ อำเภอมโนรมย์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๓ มกราคม ๒๕๕๘.

**๑) รูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา ด้านการพัฒนาศาสนสถาน**

จากการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิในประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการพัฒนาศาสนสถาน พบว่า

ยุทธศาสตร์ ได้แก่ การอนุรักษ์โบราณสถาน และโบราณวัตถุให้มีความมั่นคง แข็งแรง และคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ความเป็นไทยอย่างแท้จริง^{๑๖๘}

เป้าหมาย ได้แก่ โบราณสถานและโบราณวัตถุภายในวัด มีความมั่นคง แข็งแรงและมีเอกลักษณ์ความเป็นไทย^{๑๖๙}

ตัวชี้วัด คือ จำนวนร้อยละของวัดที่มีโบราณสถาน โบราณวัตถุ มีความมั่นคง แข็งแรง และมีเอกลักษณ์ความเป็นไทย^{๑๗๐}

ผลผลิต ได้แก่

๑. โบราณสถาน และโบราณวัตถุที่ได้รับการบูรณะปฏิสังขรณ์ให้มีความมั่นคง แข็งแรง และพร้อมใช้งานจำนวนเพิ่มมากขึ้น^{๑๗๑}

๒. ศาสนสถานที่สร้างใหม่มีเอกลักษณ์ความเป็นไทย และวิถีชีวิตชุมชนเพิ่มมากขึ้น^{๑๗๒}

กลยุทธ์ ได้แก่

๑. บูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานเก่าให้มีความมั่นคง แข็งแรง **ตัวชี้วัด** คือ จำนวนร้อยละของโบราณสถาน และโบราณวัตถุที่ได้รับการปฏิสังขรณ์มีความมั่นคง แข็งแรง และพร้อมใช้งาน^{๑๗๓}

๒. ก่อสร้างศาสนสถานใหม่ที่คงเอกลักษณ์ความเป็นไทย และวิถีชีวิตชุมชนอย่างชัดเจน **ตัวชี้วัด** คือ จำนวนร้อยละของศาสนสถานที่ยังใหม่มีเอกลักษณ์ความเป็นไทย และวิถีชีวิตของชุมชนอย่างชัดเจน^{๑๗๔}

^{๑๖๘}สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรพล สุษะพรหม, ผู้อำนวยการหลักสูตรบรรพตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๑๖๙}สนทนากลุ่มเฉพาะ อาจารย์ ดร. พิเชฐ ทังโต, ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๑๗๐}สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา ดร., ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๑๗๑}สนทนากลุ่มเฉพาะ พระญาณไตรโลก รองเจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๑๗๒}สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูโสภณปริยัตยานุกิจ วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร, ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๑๗๓}สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูใบฎีกาสอาดปัญญาทิพย์ เจ้าอาวาสวัดมณฑลประสิทธิ์ อำเภอมั่นนอย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๑๗๔}สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูโสภาสกลญาณธรรม เจ้าอาวาสวัดสหกรณ์ธรรมนิมิต อำเภอมั่นนอย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘.

กรอบแผนงานและโครงการ^{๑๗๕}

แผนงานที่ ๑. การบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานเก่าให้มีความมั่นคง แข็งแรง

โครงการที่ ๑. โครงการซ่อมแซมโบราณสถานร่วมกับกรมศิลปากร

โครงการที่ ๒. โครงการปฏิสังขรณ์บริเวณโบราณสถานให้มีความสวยงาม

โครงการที่ ๓. โครงการอนุรักษ์ภาพจิตรกรรมฝาผนัง

โครงการที่ ๔. โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม

แผนงานที่ ๒. การก่อสร้างศาสนสถานใหม่ที่คงเอกลักษณ์ความเป็นไทย และวิถีชีวิต

ชุมชน

โครงการที่ ๑. การสร้างวัดโดยแบ่งเขตพุทธาวาส และสังฆาวาสโดยการแยกออกจากกัน
อย่างชัดเจนเพื่อให้เกิดความสวยงาม

โครงการที่ ๒. การนำภูมิปัญญาในชุมชนมาสร้างศาสนสถานของวัดให้เกิดความสวยงาม

โครงการที่ ๓. การก่อสร้างจิตรกรรมฝาผนังโดยใช้วัสดุในท้องถิ่น

โครงการที่ ๔. การก่อสร้างสถาปัตยกรรมเพื่อรองรับพุทธศาสนิกชนที่สนใจ

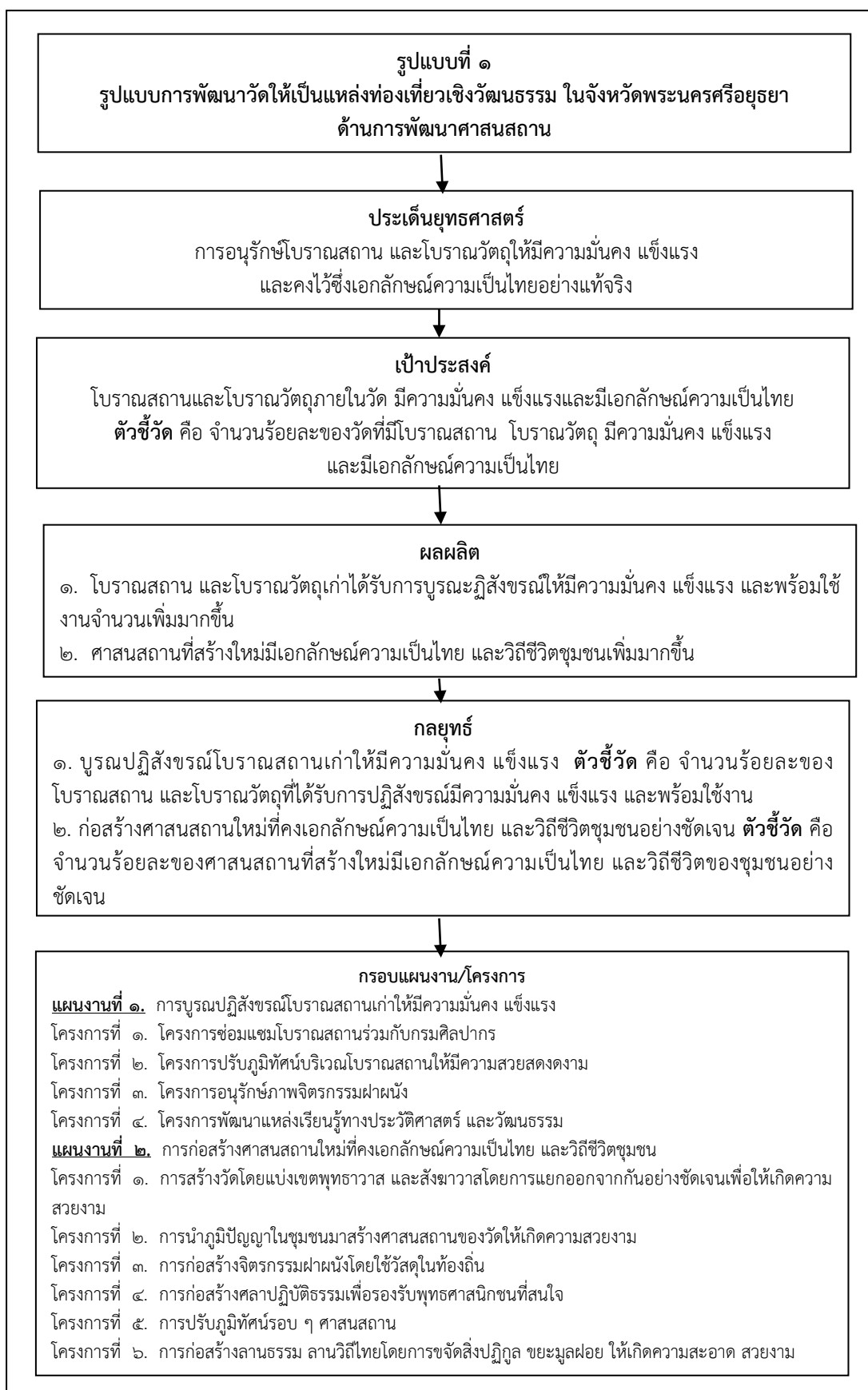
โครงการที่ ๕. การปฏิสังขรณ์รอบ ๆ ศาสนสถาน

โครงการที่ ๖. การก่อสร้างลานธรรม ลานวิถีไทยโดยการขจัดสิ่งปฏิกูล ขยะมูลฝอย
ให้เกิดความสะอาด สวยงาม

โครงการที่ ๗. การสร้างห้องน้ำที่เป็นเอกลักษณ์ให้สะอาด ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ
โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

โครงการที่ ๘. การก่อสร้างศาสนสถานที่เน้นความพอเพียงและประโยชน์ใช้สอย
ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

^{๑๗๕} สทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาประสาน อนุวตฺโต เจ้าอาวาสวัดไพรพุทธรังสี อำเภอยุทัย จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา, ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘.

แผนภาพที่ ๔.๑ รูปแบบที่ ๑ รูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา ด้านการพัฒนาศาสนสถาน

๒) รูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการพัฒนาบุคลากรและบุคคลภายในวัด

จากการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิในประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการพัฒนาบุคลากรและบุคคลภายในวัด พบว่า

ยุทธศาสตร์ ได้แก่ การพัฒนาทักษะทางด้านภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๗๖}

เป้าหมาย ได้แก่ บุคลากรภายในวัดสามารถพูดภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาอาเซียนได้อย่างคล่องแคล่ว และเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างแท้จริง^{๑๗๗}

ตัวชี้วัด คือ

๑. จำนวนร้อยละของบุคลากรภายในวัดที่สามารถพูดภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาอาเซียนได้อย่างคล่องแคล่ว^{๑๗๘}

๒. จำนวนร้อยละของบุคลากรภายในวัดที่สามารถอธิบายประวัติความเป็นมา ความสำคัญของท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยวได้^{๑๗๙}

ผลผลิต ได้แก่

๑. บุคลากรภายในวัดสามารถอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ภายในวัดด้วยภาษาของตนเองและภาษาอื่นๆ ได้เพิ่มมากขึ้น^{๑๘๐}

กลยุทธ์ ได้แก่

๑. การพัฒนาทักษะทางด้านภาษาแก่บุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ จำนวนร้อยละของภาษาที่บุคลากรสามารถพูดได้^{๑๘๑}

๒. วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น จำนวนร้อยละของวัดที่เป็นแหล่งเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น^{๑๘๒}

^{๑๗๖}สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรพล สุษะพรหม, ผู้อำนวยการหลักสูตรบรรชีดศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๑๗๗}สนทนากลุ่มเฉพาะ อาจารย์ ดร. พิเชฐ ทังโต, ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๑๗๘}สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา ดร., ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๑๗๙}สนทนากลุ่มเฉพาะ พระญาณไตรโลก รองเจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๑๘๐}สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูโสภณปริยัตยานุกิจ วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร, ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๑๘๑}สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูใบฎีกาสอาดปัญญาทิโป เจ้าอาวาสวัดมณฑลประสิทธิ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๑๘๒}สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูโสภาสกลญาณธรรม เจ้าอาวาสวัดสหกรณ์ธรรมนิมิต อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘.

กรอบแผนงานและโครงการ^{๑๘๓}

แผนงานที่ ๑. การพัฒนาทักษะทางด้านภาษา

โครงการที่ ๑. การส่งพระภิกษุ สามเณร และบุคลากรไปศึกษาต่อทางด้านภาษาในสถาบัน หรือหน่วยงานที่จัด

โครงการที่ ๒. การจัดอบรมให้ความรู้แก่พระภิกษุ สามเณร และบุคลากรภายในวัด ให้มีความเข้าใจด้านภาษา

โครงการที่ ๓. การศึกษาดูงานต่างประเทศเพื่อให้เกิดความชำนาญมากยิ่งขึ้น

โครงการที่ ๔. โครงการมีคฤศก์น้อย

โครงการที่ ๕. โครงการเรียนรู้แลกเปลี่ยนภาษาและวัฒนธรรม

แผนงานที่ ๒. วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น

โครงการที่ ๑. การจัดทำหนังสือคู่มือ ประวัติวัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปกรรม

โครงการที่ ๒. ห้องนิทรรศการการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

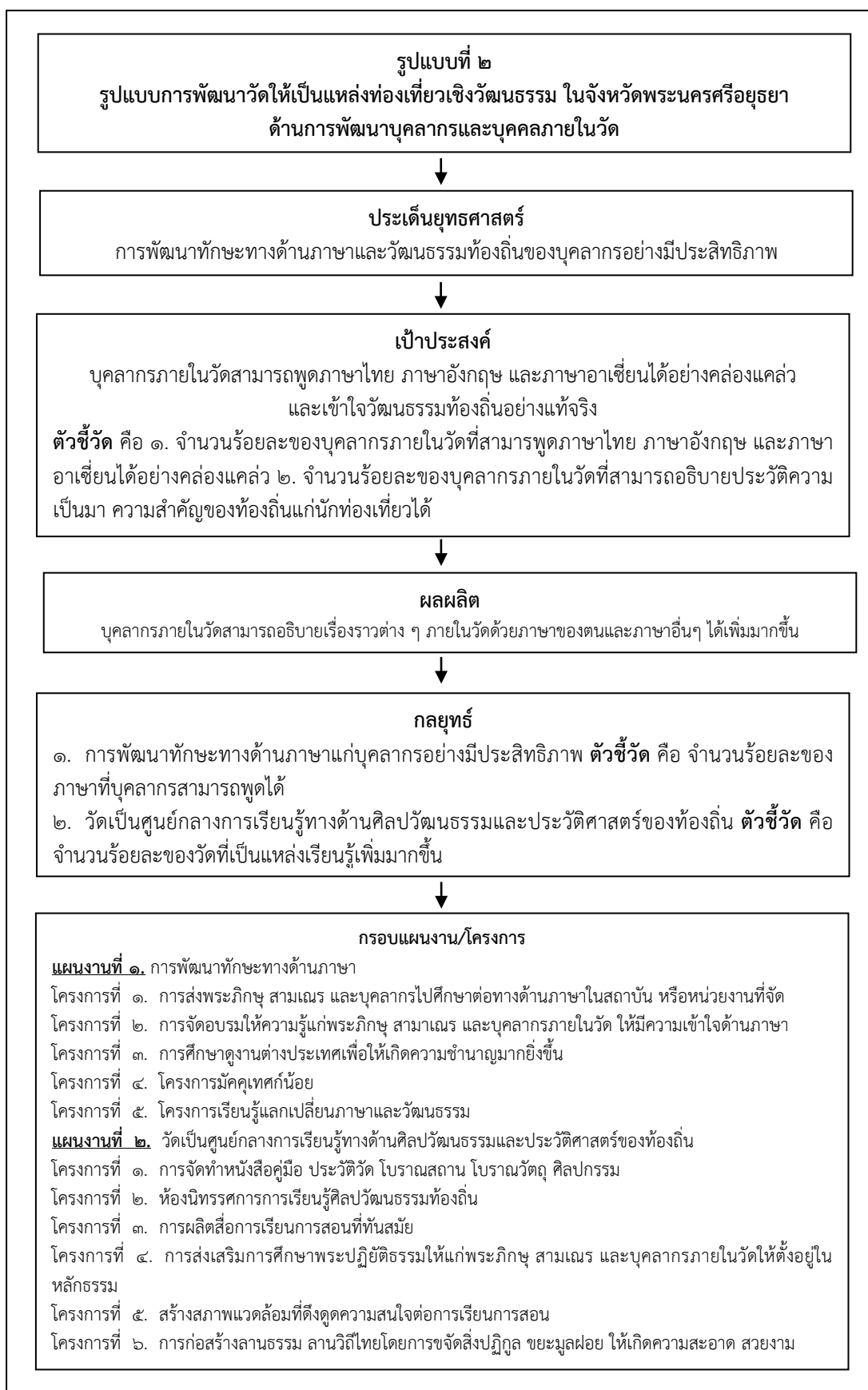
โครงการที่ ๓. การผลิตสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย

โครงการที่ ๔. การส่งเสริมการศึกษาพระปฏิบัติธรรมให้แก่พระภิกษุ สามเณร และบุคลากรภายในวัดให้ตั้งอยู่ในหลักธรรม

โครงการที่ ๕. สร้างสภาพแวดล้อมที่ดึงดูดความสนใจต่อการเรียนการสอน

ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

^{๑๘๓} สันทนา กลุ่มเฉพาะ พระมหาประสาน อนุตโต เจ้าอาวาสวัดไทรพุทธรังสี อำเภอยุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘.

แผนภาพที่ ๔.๒ รูปแบบที่ ๒ รูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการพัฒนาบุคลากรและบุคคลภายในวัด

๓) รูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการพัฒนากิจการภายในวัด

จากการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิในประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการพัฒนากิจการภายในวัดพบว่า

ยุทธศาสตร์ ได้แก่ จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวลักษณะเชิงปฏิบัติธรรม บูรณาการกับการอนุรักษ์โบราณสถาน และศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมา^{๑๘๔}

เป้าหมาย ได้แก่ วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติธรรม บูรณาการกับการอนุรักษ์โบราณสถาน และประวัติศาสตร์ความเป็นมาเพิ่มมากขึ้น^{๑๘๕}

ตัวชี้วัด คือ^{๑๘๖}

- ๑) จำนวนร้อยละของวัดที่เป็นสำนักปฏิบัติธรรมปฏิบัติธรรม
- ๒) จำนวนร้อยละของวัดที่มีการอนุรักษ์โบราณสถาน
- ๓) จำนวนร้อยละของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์

ผลผลิต ได้แก่^{๑๘๗}

- ๑) มีวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านการปฏิบัติธรรมอย่างครบวงจรเพิ่มมากขึ้น
- ๒) มีวัดที่มีการอนุรักษ์โบราณสถานอย่างครบวงจรเพิ่มมากขึ้น
- ๓) มีวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์อย่างครบวงจรเพิ่มมากขึ้น

กลยุทธ์ ได้แก่^{๑๘๘}

๑) ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมด้านการปฏิบัติธรรมเชิงรุก ให้แก่ประชาชน **ตัวชี้วัด** คือ จำนวนร้อยละของประชาชนที่เข้ามาปฏิบัติธรรมภายในวัด

๒) ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมการอนุรักษ์และปลูกจิตสำนึกในการรักษาโบราณสถานอย่างจริงจัง **ตัวชี้วัด** คือ จำนวนร้อยละของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการอนุรักษ์โบราณสถานภายในวัด

๓) ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมการศึกษาประวัติศาสตร์ ความสำคัญ ของศาสนบุคคลและศาสนสถาน **ตัวชี้วัด** คือ จำนวนร้อยละของประชาชนที่เข้าใจประวัติศาสตร์ความเป็นมาของศาสนบุคคลและศาสนสถานภายในวัด

^{๑๘๔}สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรพล สุยะพรหม, ผู้อำนวยการหลักสูตรบรรพตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๑๘๕}สนทนากลุ่มเฉพาะ อาจารย์ ดร. พิเชฐ ทังโต, ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๑๘๖}สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา ดร., ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๑๘๗}สนทนากลุ่มเฉพาะ พระญาณไตรโลก รองเจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๑๘๘}สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูโสมณปริยัตยานุกิจ วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร, ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘.

กรอบแผนงานและโครงการ^{๑๘๙}

แผนงานที่ ๑. การส่งเสริมด้านการปฏิบัติธรรมให้แก่ประชาชนเชิงรุก

โครงการที่ ๑. สร้างสำนักปฏิบัติธรรม

โครงการที่ ๒. โครงการอบรมพระวิปัสสนาจารย์

โครงการที่ ๓. บวชนวมัชฌิมภาวนา

โครงการที่ ๔. โครงการบวชสามเณรภาคฤดูร้อน

แผนงานที่ ๒. การสร้างภาคีเครือข่ายด้านการอนุรักษ์โบราณสถาน และประวัติศาสตร์

๑๙๐

โครงการที่ ๑. โครงการประชุมสัมมนาปฏิบัติการด้านการอนุรักษ์โบราณสถาน และประวัติศาสตร์ ร่วมกับภาคเอกชน

โครงการที่ ๒. โครงการจัดตั้งชมรมด้านการอนุรักษ์โบราณสถานและประวัติศาสตร์

โครงการที่ ๓. โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์โบราณสถานและประวัติศาสตร์

โครงการที่ ๔. โครงการแรลลี่สัญจรตามรอยประวัติศาสตร์ชาติไทย

ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

^{๑๘๙} สทนากลุ่มเฉพาะ พระครูใบฎีกาสอาดปณฺญาทีโป เจ้าอาวาสวัดมณฑลประสิทธิ์ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๑๙๐} สทนากลุ่มเฉพาะ พระครูโสภาสกลญาณธรรม เจ้าอาวาสวัดสหกรณ์ธรรมนิมิต อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘.

๔) รูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

จากการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิในประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม พบว่า

ยุทธศาสตร์ ได้แก่ บูรณาการวิถีชีวิตความเป็นไทย ร่วมกับศาสนอื่นอย่างสันติสุข^{๑๙๑}

เป้าหมาย ได้แก่ พัฒนาวัดร่วมกับศาสนาอื่น และสร้างภาคีเครือข่ายในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมร่วมกันทุกศาสนา^{๑๙๒}

ตัวชี้วัด คือ จำนวนร้อยละของวัดที่พัฒนาร่วมกับศาสนาอื่นและภาคีเครือข่าย^{๑๙๓}

ผลผลิต ได้แก่^{๑๙๔}

๑. มีแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาอย่างครบถ้วน
๒. บ้าน วัด ชุมชน อาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
๓. ได้ภาคีเครือข่ายความร่วมมือกันทุกศาสนา

กลยุทธ์ ได้แก่^{๑๙๕}

๑. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและศาสนาในการพัฒนาวัดวาอาราม **ตัวชี้วัด** คือ จำนวนร้อยละของประชาชนที่พึงพอใจต่อการดำเนินการพัฒนาวัดร่วมกับชุมชนและศาสนา

๒. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงบูรณาการระหว่างวัด บ้าน ชุมชน ศาสนาอื่น และภาคีเครือข่าย **ตัวชี้วัด** คือ จำนวนร้อยละของวัดที่มี โบสถ์พุทธ มัสยิด โบสถ์คริสต์ พัฒนาร่วมกันอย่างสันติสุข

กรอบแผนงานและโครงการ

แผนงานที่ ๑. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและศาสนา^{๑๙๖}

โครงการที่ ๑. โครงการสร้างภาคีเครือข่ายระหว่างศาสนา

โครงการที่ ๒. โครงการจัดตั้งกองทุนพัฒนาร่วมกันระหว่างศาสนา

โครงการที่ ๓. โครงการชุมชนสัมพันธ์พัฒนาวัด โบสถ์ มัสยิด

^{๑๙๑}สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรพล สุธะพรหม, ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๑๙๒}สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา ดร., ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๑๙๓}สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูโสภาสกลญาณธรรม เจ้าอาวาสวัดสหกรณ์ธรรมนิมิต อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๑๙๔}สนทนากลุ่มเฉพาะ อาจารย์ ดร. พิเชฐ ทั้งโต, ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๑๙๕}สนทนากลุ่มเฉพาะ พระญาณไตรโลก รองเจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๑๙๖}สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูโสภณปริยัตยานุกิจ วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร, ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘.

แผนงานที่ ๒. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสามศาสนา^{๑๙๗}

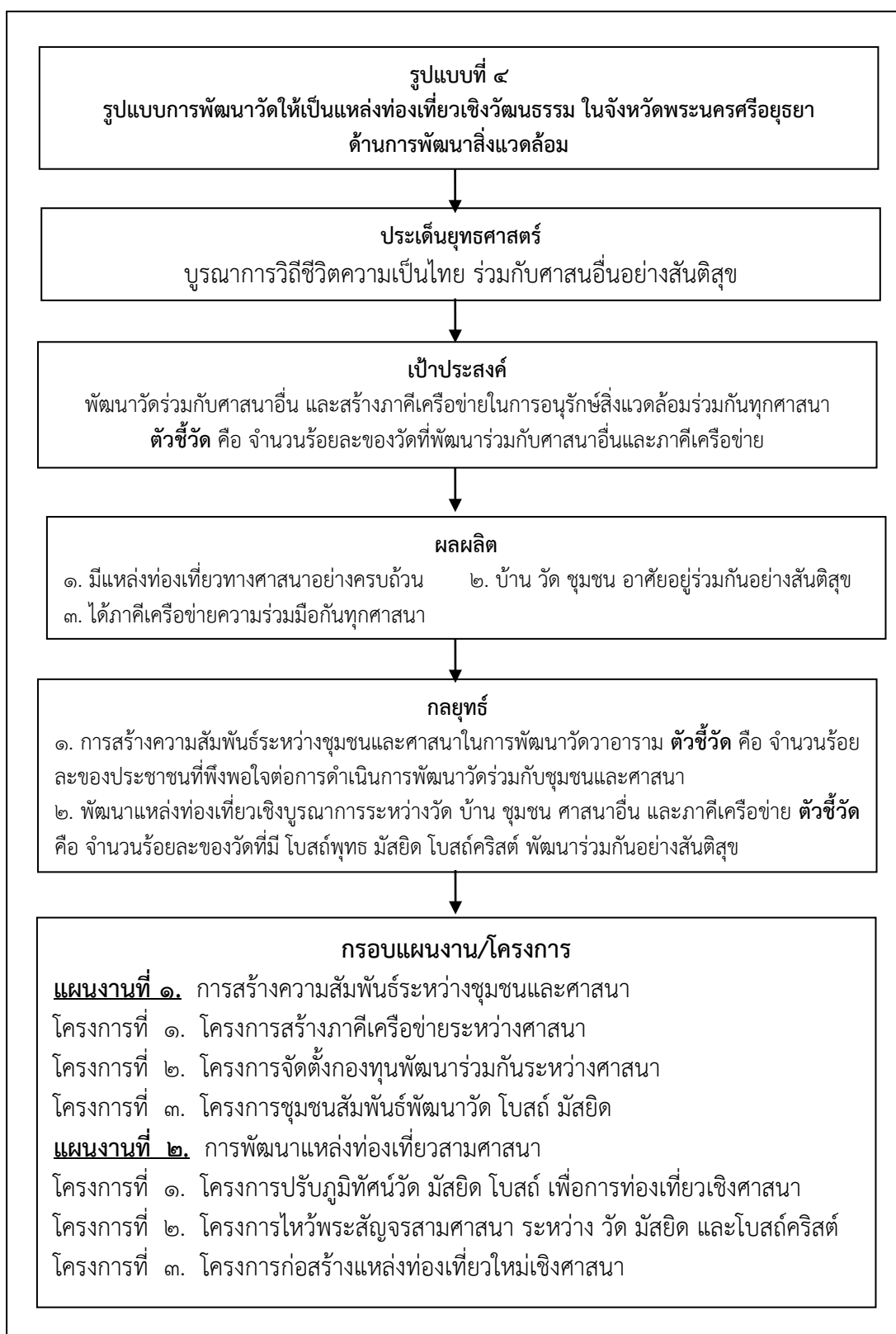
โครงการที่ ๑. โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์วัด มัสยิด โบสถ์ เพื่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา

โครงการที่ ๒. โครงการไหว้พระสัจจธรรมสามศาสนา ระหว่าง วัด มัสยิด และโบสถ์คริสต์

โครงการที่ ๓. โครงการก่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่เชิงศาสนา

ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

^{๑๙๗} สันทนา กลุ่มเฉพาะ พระครูใบฎีกาสอาดปณฺญาทีโป เจ้าอาวาสวัดมณฑลประสิทธิ์ อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘.

แผนภาพที่ ๔.๔ รูปแบบที่ ๔ รูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า มีวัดที่จัดกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

๑. การซ่อมแซมโบราณสถานร่วมกับกรมศิลปากร ประกอบด้วย วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดกษัตราธิราช วัดใหญ่ชัยมงคล วัดท่าพระเมรุ วัดพุทไธสวรรค์ วัดเชิงท่า วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ วัดสระต้อ วัดนครหลวง

๒. ปรับภูมิทัศน์บริเวณโบราณสถานให้มีความงดงาม ประกอบด้วย วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดกษัตราธิราช วัดท่าการ้อง วัดใหญ่ชัยมงคล วัดท่าพระเมรุ วัดพุทไธสวรรค์ วัดเชิงท่า วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ วัดสระต้อ วัดนครหลวง และวัดโตนดเตี้ย

๓. อนุรักษ์ภาพจิตรกรรมฝาผนัง ประกอบด้วย วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดกษัตราธิราช

๔. แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ประกอบด้วย วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดกษัตราธิราช วัดท่าการ้อง วัดใหญ่ชัยมงคล วัดท่าพระเมรุ วัดพุทไธสวรรค์ วัดเชิงท่า วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ วัดสระต้อ วัดนครหลวง และวัดโตนดเตี้ย

๕. การแบ่งเขตพุทธาวาส และสังฆาวาส ประกอบด้วย วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดกษัตราธิราช วัดท่าการ้อง วัดใหญ่ชัยมงคล วัดท่าพระเมรุ วัดพุทไธสวรรค์ วัดเชิงท่า วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ วัดสระต้อ วัดนครหลวง และวัดโตนดเตี้ย

๖. การนำภูมิปัญญาในชุมชนมาสร้างศาสนสถานของวัด ประกอบด้วย วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดกษัตราธิราช วัดท่าการ้อง วัดใหญ่ชัยมงคล วัดท่าพระเมรุ วัดพุทไธสวรรค์ วัดเชิงท่า วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ วัดสระต้อ วัดนครหลวง และวัดโตนดเตี้ย

๗. จิตรกรรมฝาผนังพุดได้ ยังไม่มีวัดใดจัด

๘. การก่อสร้างศาลาปฏิบัติธรรม ประกอบด้วย วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดกษัตราธิราช วัดท่าการ้อง วัดใหญ่ชัยมงคล วัดท่าพระเมรุ วัดพุทไธสวรรค์ วัดเชิงท่า วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ วัดสระต้อ วัดนครหลวง และวัดโตนดเตี้ย

๙. โครงการปรับภูมิทัศน์รอบๆ ศาสนสถาน ประกอบด้วย วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดกษัตราธิราช วัดท่าการ้อง วัดใหญ่ชัยมงคล วัดท่าพระเมรุ วัดพุทไธสวรรค์ วัดเชิงท่า วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ วัดสระต้อ วัดนครหลวง และวัดโตนดเตี้ย

๑๐. ลานธรรม ลานวิถีไทย ประกอบด้วย วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดกษัตราธิราช วัดท่าการ้อง วัดใหญ่ชัยมงคล วัดท่าพระเมรุ วัดพุทไธสวรรค์ วัดเชิงท่า วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ วัดสระต้อ วัดนครหลวง และวัดโตนดเตี้ย

ตารางที่ ๔.๑๒ สรุปลักษณะข้อมูลจากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ด้านการพัฒนาบุคลากรและบุคคลภายในวัด

ที่	กิจกรรม	วัดพญางิ้วหวาร	วัดกษัตราธิราช	วัดท่าการ้อง	วัดใหญ่ชัยมงคล	วัดท่าพระเมรุ	วัดพุทไธสวรรย์	วัดเชิงท่า	วัดนิเวศธรรมประวัติ	วัดสระเตื้อ	วัดนครหลวง	วัดโตนดเตี้ย
รูปแบบที่ ๒ ด้านการพัฒนาบุคลากรและบุคคลภายในวัด												
๑.	การศึกษาต่อทางด้านภาษา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
๒.	การจัดอบรมให้ความรู้แก่พระภิกษุ สามเณร และบุคลากรภายในวัด ให้มีความเข้าใจด้านภาษา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
๓.	การศึกษาดูงาน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
๔.	มัคคุเทศก์น้อย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
๕.	แลกเปลี่ยนภาษาและวัฒนธรรม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
๖.	การจัดทำหนังสือคู่มือ ประวัติวัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปกรรม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
๗.	ห้องนิทรรศการ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
๘.	การผลิตสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย	✓	✓	✓					✓			
๙.	การส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
๑๐.	สร้างสภาพแวดล้อมที่ดึงดูดความสนใจต่อการเรียนการสอน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า มีวัดที่จัดกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

๑. การศึกษาต่อทางด้านภาษา ประกอบด้วย วัดพญางิ้วหวาร วัดกษัตราธิราช วัดท่าการ้อง วัดใหญ่ชัยมงคล วัดท่าพระเมรุ วัดพุทไธสวรรย์ วัดเชิงท่า วัดนิเวศธรรมประวัติ วัดสระเตื้อ วัดนครหลวง และวัดโตนดเตี้ย

๒. การจัดอบรมให้ความรู้แก่พระภิกษุ สามเณร และบุคลากรภายในวัด ให้มีความเข้าใจด้านภาษา ประกอบด้วย วัดพญางิ้วหวาร วัดกษัตราธิราช วัดท่าการ้อง วัดใหญ่ชัยมงคล วัดท่าพระเมรุ วัดพุทไธสวรรย์ วัดเชิงท่า วัดนิเวศธรรมประวัติ วัดสระเตื้อ วัดนครหลวง และวัดโตนดเตี้ย

๓. การศึกษาดูงาน ประกอบด้วย วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดกษัตราธิราช วัดท่าการ้อง วัดใหญ่ชัยมงคล วัดท่าพระเมรุ วัดพุทไธสวรรย์ วัดเชิงท่า วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ วัดสละต้อ วัดนครหลวง และวัดโตนดเตี้ย

๔. มัคคุเทศก์น้อย ประกอบด้วย วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดกษัตราธิราช วัดท่าการ้อง วัดใหญ่ชัยมงคล วัดท่าพระเมรุ วัดพุทไธสวรรย์ วัดเชิงท่า วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ วัดสละต้อ วัดนครหลวง และวัดโตนดเตี้ย

๕. แลกเปลี่ยนภาษาและวัฒนธรรม ประกอบด้วย วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดกษัตราธิราช วัดท่าการ้อง วัดใหญ่ชัยมงคล วัดท่าพระเมรุ วัดพุทไธสวรรย์ วัดเชิงท่า วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ วัดสละต้อ วัดนครหลวง และวัดโตนดเตี้ย

๖. การจัดทำหนังสือคู่มือ ประวัติวัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปกรรม ประกอบด้วย วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดกษัตราธิราช วัดท่าการ้อง วัดใหญ่ชัยมงคล วัดท่าพระเมรุ วัดพุทไธสวรรย์ วัดเชิงท่า วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ วัดสละต้อ วัดนครหลวง และวัดโตนดเตี้ย

๗. ห้องนิทรรศการ ประกอบด้วย วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดกษัตราธิราช วัดท่าการ้อง วัดใหญ่ชัยมงคล วัดท่าพระเมรุ วัดพุทไธสวรรย์ วัดเชิงท่า วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ วัดสละต้อ วัดนครหลวง และวัดโตนดเตี้ย

๘. การผลิตสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย ประกอบด้วย วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดกษัตราธิราช วัดท่าการ้อง วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ

๙. การส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรม ประกอบด้วย วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดกษัตราธิราช วัดท่าการ้อง วัดใหญ่ชัยมงคล วัดท่าพระเมรุ วัดพุทไธสวรรย์ วัดเชิงท่า วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ วัดสละต้อ วัดนครหลวง และวัดโตนดเตี้ย

๑๐. สร้างสภาพแวดล้อมที่ดึงดูดความสนใจต่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดกษัตราธิราช วัดท่าการ้อง วัดใหญ่ชัยมงคล วัดท่าพระเมรุ วัดพุทไธสวรรย์ วัดเชิงท่า วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ วัดสละต้อ วัดนครหลวง และวัดโตนดเตี้ย

ตารางที่ ๔.๑๓ สรุปลักษณะข้อมูลจากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ด้านการพัฒนากิจกรรมภายในวัด

ที่	กิจกรรม	วัดพนัญเชิงวรวิหาร	วัดกษัตราธิราช	วัดท่ากาห้อง	วัดใหญ่ชัยมงคล	วัดท่าพระเมรุ	วัดพุทไธสวรรย์	วัดเชิงท่า	วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ	วัดสะตือ	วัดนครหลวง	วัดโตนดเตี้ย
รูปแบบที่ ๓ ด้านการพัฒนากิจกรรมภายในวัด												
๑.	สร้างสำนักปฏิบัติธรรม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
๒.	โครงการอบรมพระวิปัสสนาจารย์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
๓.	บวชนเฒ่าข่มมาฆา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
๔.	โครงการบวชสามเณรภาคฤดูร้อน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
๕.	ประชุมสัมมนาปฏิบัติการด้านการอนุรักษ์โบราณสถานและประวัติศาสตร์											
๖.	ชมรมอนุรักษ์โบราณสถานและประวัติศาสตร์											
๗.	โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์โบราณสถานและประวัติศาสตร์											
๘.	โครงการแรลลี่สัญจรตามรอยประวัติศาสตร์ชาติไทย											

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า มีวัดที่จัดกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

๑. สร้างสำนักปฏิบัติธรรม ประกอบด้วย วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดกษัตราธิราช วัดท่ากาห้อง วัดใหญ่ชัยมงคล วัดท่าพระเมรุ วัดพุทไธสวรรย์ วัดเชิงท่า วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ วัดสะตือ วัดนครหลวง และวัดโตนดเตี้ย

๒. โครงการอบรมพระวิปัสสนาจารย์ ประกอบด้วย วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดกษัตราธิราช วัดท่ากาห้อง วัดใหญ่ชัยมงคล วัดท่าพระเมรุ วัดพุทไธสวรรย์ วัดเชิงท่า วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ วัดสะตือ วัดนครหลวง และวัดโตนดเตี้ย

๓. บวชนเฒ่าข่มมาฆา ประกอบด้วย วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดกษัตราธิราช วัดท่ากาห้อง วัดใหญ่ชัยมงคล วัดท่าพระเมรุ วัดพุทไธสวรรย์ วัดเชิงท่า วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ วัดสะตือ วัดนครหลวง และวัดโตนดเตี้ย

๔. โครงการบวชสามเณรภาคฤดูร้อน ประกอบด้วย วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดกษัตราธิราช
วัดท่าการ้อง วัดใหญ่ชัยมงคล วัดท่าพระเมรุ วัดพุทไธสวรรย์ วัดเชิงท่า วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ วัด
สะตือ วัดนครหลวง และวัดโตนดเตี้ย

๕. ประชุมสัมมนาปฏิบัติการด้านการอนุรักษ์โบราณสถาน และประวัติศาสตร์
ไม่มีวัดใดจัด

๖. ชมรมอนุรักษ์โบราณสถานและประวัติศาสตร์ ไม่มีวัดใดจัด

๗. โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์โบราณสถานและประวัติศาสตร์
ไม่มีวัดใดจัด

๘. โครงการแรลลี่สัญจรตามรอยประวัติศาสตร์ชาติไทย ไม่มีวัดใดจัด

ตารางที่ ๔.๑๔ สรุปลวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

ที่	กิจกรรม	วัดพนัญเชิงวรวิหาร	วัดกษัตราธิราช	วัดท่าการ้อง	วัดใหญ่ชัยมงคล	วัดท่าพระเมรุ	วัดพุทไธสวรรย์	วัดเชิงท่า	วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ	วัดสะตือ	วัดนครหลวง	วัดโตนดเตี้ย
รูปแบบที่ ๔ ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม												
๑.	โครงการสร้างภาคีเครือข่ายระหว่างศาสนา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
๒.	โครงการจัดตั้งกองทุนพัฒนาร่วมกันระหว่างศาสนา											
๓.	โครงการชุมชนสัมพันธ์พัฒนาวัดโบสถ์ มัสยิด	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
๔.	โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์วัด มัสยิด โบสถ์ เพื่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา			✓								
๕.	โครงการไหว้พระสัจจธรรมสามศาสนา ระหว่าง วัด มัสยิด และโบสถ์คริสต์											
๖.	โครงการก่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่เชิงศาสนา											

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า มีวัดที่จัดกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

๑. โครงการสร้างภาคีเครือข่ายระหว่างศาสนา ประกอบด้วย วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดกษัตราธิราช วัดท่าการ้อง วัดใหญ่ชัยมงคล วัดท่าพระเมรุ วัดพุทไธสวรรย์ วัดเชิงท่า วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ วัดสะตือ วัดนครหลวง และวัดโตนดเตี้ย

๒. โครงการจัดตั้งกองทุนพัฒนาร่วมกันระหว่างศาสนา ไม่มีวัดใดจัด

๓. โครงการชุมชนสัมพันธ์พัฒนาวัด โบสถ์ มัสยิด ประกอบด้วย วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดกษัตราธิราช วัดท่าการ้อง วัดใหญ่ชัยมงคล วัดท่าพระเมรุ วัดพุทไธสวรรย์ วัดเชิงท่า วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ วัดสะตือ วัดนครหลวง และวัดโตนดเตี้ย

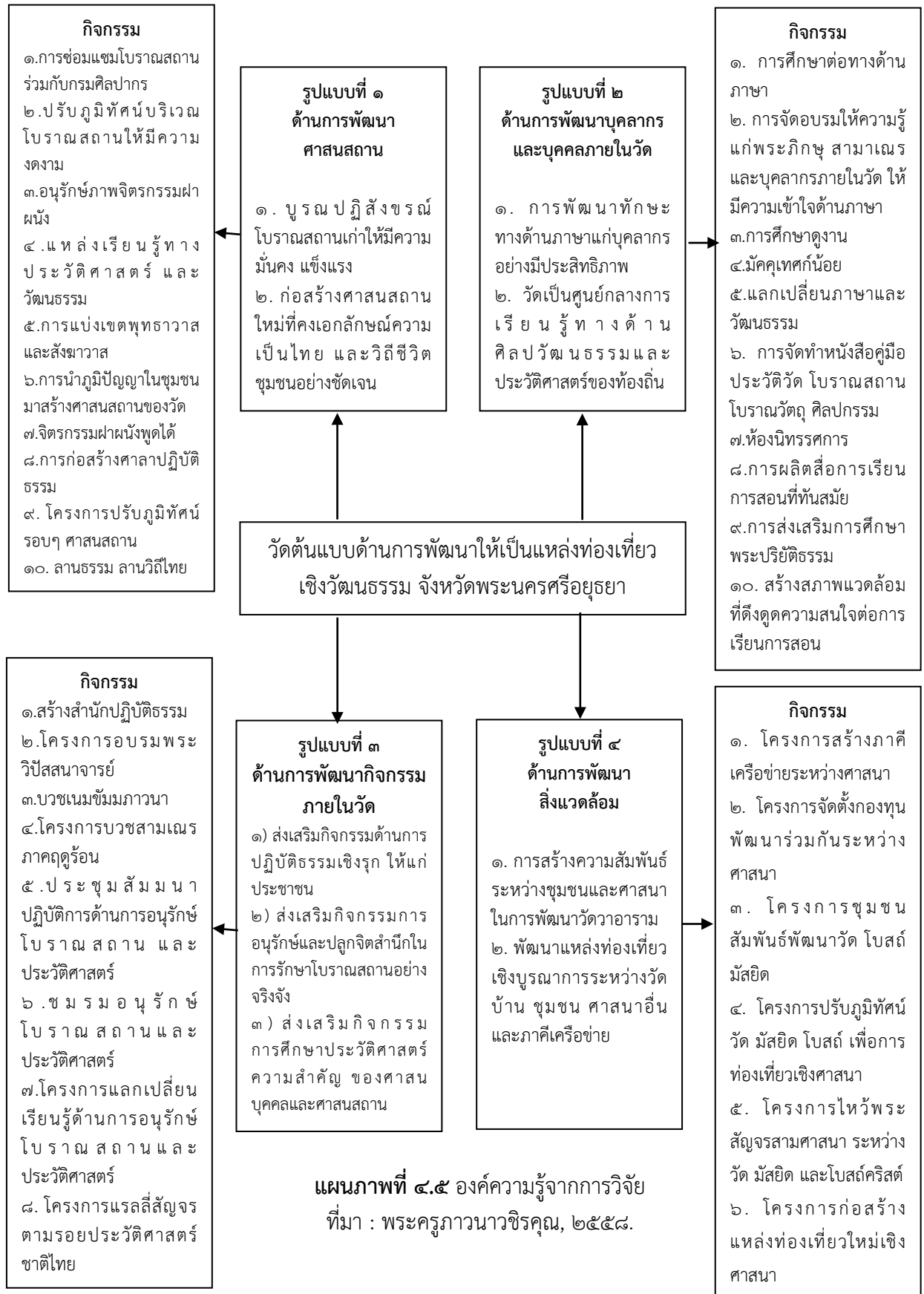
๔. โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์วัด มัสยิด โบสถ์ เพื่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ประกอบด้วย วัดท่าการ้อง

๕. โครงการไหว้พระสัจจธรรมสามศาสนา ระหว่าง วัด มัสยิด และโบสถ์คริสต์ ไม่มีวัดใดจัด

๖. โครงการก่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่เชิงศาสนา ไม่มีวัดใดจัด

๔.๖ องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” สามารถสรุปองค์ความรู้จากการวิจัยได้ดังนี้

จากแผนภาพที่ ๔.๕ พบว่า องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเกิดจากกระบวนการในการพัฒนารูปแบบในเบื้องต้นของผู้วิจัย และทำการยืนยันรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ และสามารถนำเสนอรูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ดังนี้

รูปแบบที่ ๑ การพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการพัฒนาศาสนสถาน พบว่า ยุทธศาสตร์ ได้แก่ การอนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุให้มีความมั่นคง แข็งแรง และคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ความเป็นไทยอย่างแท้จริง เป้าหมาย ได้แก่ โบราณสถานและโบราณวัตถุภายในวัด มีความมั่นคง แข็งแรงและมีเอกลักษณ์ความเป็นไทย ตัวชี้วัด คือ จำนวนร้อยละของวัดที่มีโบราณสถาน โบราณวัตถุ มีความมั่นคง แข็งแรง และมีเอกลักษณ์ความเป็นไทย ผลผลิต ได้แก่ ๑. โบราณสถาน และโบราณวัตถุเก่าได้รับการบูรณะปฏิสังขรณ์ให้มีความมั่นคง แข็งแรง และพร้อมใช้งานจำนวนเพิ่มมากขึ้น ๒. ศาสนสถานที่สร้างใหม่มีเอกลักษณ์ความเป็นไทย และวิถีชีวิตชุมชนเพิ่มมากขึ้น กลยุทธ์ ได้แก่ ๑. บูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานเก่าให้มีความมั่นคง แข็งแรง ตัวชี้วัด คือ จำนวนร้อยละของโบราณสถาน และโบราณวัตถุที่ได้รับการปฏิสังขรณ์มีความมั่นคง แข็งแรง และพร้อมใช้งาน ๒. ก่อสร้างศาสนสถานใหม่ที่คงเอกลักษณ์ความเป็นไทย และวิถีชีวิตชุมชนอย่างชัดเจน ตัวชี้วัด คือ จำนวนร้อยละของศาสนสถานที่สร้างใหม่มีเอกลักษณ์ความเป็นไทย และวิถีชีวิตของชุมชนอย่างชัดเจน กรอบแผนงานและโครงการ ได้แก่ แผนงานที่ ๑. การบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานเก่าให้มีความมั่นคง แข็งแรง ได้แก่ โครงการที่ ๑. โครงการซ่อมแซมโบราณสถานร่วมกับกรมศิลปากร โครงการที่ ๒. โครงการปรับปรุงทัศนียภาพโบราณสถานให้มีความสวยงาม โครงการที่ ๓. โครงการอนุรักษ์ภาพจิตรกรรมฝาผนัง โครงการที่ ๔. โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม แผนงานที่ ๒. การก่อสร้างศาสนสถานใหม่ที่คงเอกลักษณ์ความเป็นไทย และวิถีชีวิตชุมชน โครงการที่ ๑. การสร้างวัดโดยแบ่งเขตพุทธาวาส และสังฆาวาสโดยการแยกออกจากกันอย่างชัดเจนเพื่อให้เกิดความสวยงาม โครงการที่ ๒. การนำภูมิปัญญาในชุมชนมาสร้างศาสนสถานของวัดให้เกิดความสวยงาม โครงการที่ ๓. การก่อสร้างจิตรกรรมฝาผนังโดยใช้วัสดุในท้องถิ่น โครงการที่ ๔. การก่อสร้างสถาปัตยกรรมเพื่อรองรับพุทธศาสนิกชนที่สนใจ โครงการที่ ๕. การปรับปรุงภูมิทัศน์รอบ ๆ ศาสนสถาน โครงการที่ ๖. การก่อสร้างลานธรรม ลานวิถีไทยโดยการขจัดสิ่งปฏิกูล ขยะมูลฝอย ให้เกิดความสะอาด สวยงาม โครงการที่ ๗. การสร้างห้องน้ำที่เป็นเอกลักษณ์ให้สะอาดปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม โครงการที่ ๘. การก่อสร้างศาสนสถานที่เน้นความปลอดภัยและประโยชน์ใช้สอย

รูปแบบที่ ๒ การพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการพัฒนาบุคลากรและบุคคลภายในวัด พบว่า ยุทธศาสตร์ ได้แก่ การพัฒนาทักษะทางด้านภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ เป้าหมาย ได้แก่ บุคลากรภายในวัดสามารถพูดภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาอาเซียนได้อย่างคล่องแคล่ว และเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างแท้จริง ตัวชี้วัด คือ ๑. จำนวนร้อยละของบุคลากรภายในวัดที่สามารถพูดภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาอาเซียนได้อย่างคล่องแคล่ว ๒. จำนวนร้อยละของบุคลากรภายในวัดที่สามารถอธิบายประวัติความเป็นมา ความสำคัญของท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยวได้ ผลผลิต ได้แก่ ๑. บุคลากรภายในวัดสามารถอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ภายในวัดด้วยภาษาของตนเองและภาษา

อื่นๆ ได้เพิ่มมากขึ้น กลยุทธ์ ได้แก่ ๑. การพัฒนาทักษะทางด้านภาษาแก่บุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ จำนวนร้อยละของภาษาที่บุคลากรสามารถพูดได้ ๒. วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น จำนวนร้อยละของวัดที่เป็นแหล่งเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น กรอบแผนงานและโครงการ ได้แก่ แผนงานที่ ๑. การพัฒนาทักษะทางด้านภาษา ได้แก่ โครงการที่ ๑. การส่งพระภิกษุ สามเณร และบุคลากรไปศึกษาต่อทางด้านภาษาในสถาบัน หรือหน่วยงานที่จัด โครงการที่ ๒. การจัดอบรมให้ความรู้แก่พระภิกษุ สามเณร และบุคลากรภายในวัด ให้มีความเข้าใจด้านภาษา โครงการที่ ๓. การศึกษาดูงานต่างประเทศเพื่อให้เกิดความชำนาญมากยิ่งขึ้น โครงการที่ ๔. โครงการมัคคุเทศก์น้อย โครงการที่ ๕. โครงการเรียนรู้แลกเปลี่ยนภาษาและวัฒนธรรม แผนงานที่ ๒. ได้แก่ วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น โครงการที่ ๑. การจัดทำหนังสือคู่มือ ประวัติวัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปกรรม โครงการที่ ๒. ห้องนิทรรศการการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โครงการที่ ๓. การผลิตสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย โครงการที่ ๔. การส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมให้แก่พระภิกษุ สามเณร และบุคลากรภายในวัดให้ตั้งอยู่ในหลักธรรม โครงการที่ ๕. สร้างสภาพแวดล้อมที่ดึงดูดความสนใจต่อการเรียนการสอน

รูปแบบที่ ๓ การพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการพัฒนากิจกรรมภายในวัด พบว่า ยุทธศาสตร์ ได้แก่ จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวลักษณะเชิงปฏิบัติธรรม บูรณาการกับการอนุรักษ์โบราณสถาน และศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมา เป้าหมาย ได้แก่ วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติธรรม บูรณาการกับการอนุรักษ์โบราณสถาน และประวัติศาสตร์ความเป็นมาเพิ่มมากขึ้น ตัวชี้วัด คือ ๑) จำนวนร้อยละของวัดที่เป็นสำนักปฏิบัติธรรมปฏิบัติธรรม ๒) จำนวนร้อยละของวัดที่มีการอนุรักษ์โบราณสถาน ๓) จำนวนร้อยละของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์ ผลผลิต ได้แก่ ๑) มีวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านการปฏิบัติธรรมอย่างครบวงจรเพิ่มมากขึ้น ๒) มีวัดที่มีการอนุรักษ์โบราณสถานอย่างครบวงจรเพิ่มมากขึ้น ๓) มีวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์อย่างครบวงจรเพิ่มมากขึ้น กลยุทธ์ ได้แก่ ๑) ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมด้านการปฏิบัติธรรมเชิงรุก ให้แก่ประชาชน ตัวชี้วัด คือ จำนวนร้อยละของประชาชนที่เข้ามาปฏิบัติธรรมภายในวัด ๒) ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมการอนุรักษ์และปลูกจิตสำนึกในการรักษาโบราณสถานอย่างจริงจัง ตัวชี้วัด คือ จำนวนร้อยละของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการอนุรักษ์โบราณสถานภายในวัด ๓) ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมการศึกษาประวัติศาสตร์ ความสำคัญ ของศาสนบุคคลและศาสนสถาน ตัวชี้วัด คือ จำนวนร้อยละของประชาชนที่เข้าใจประวัติศาสตร์ความเป็นมาของศาสนบุคคลและศาสนสถานภายในวัด กรอบแผนงานและโครงการ ได้แก่ แผนงานที่ ๑. การส่งเสริมด้านการปฏิบัติธรรมให้แก่ประชาชนเชิงรุก ได้แก่ โครงการที่ ๑. สร้างสำนักปฏิบัติธรรม โครงการที่ ๒. โครงการอบรมพระวิปัสสนาจารย์ โครงการที่ ๓. บวชนวมขั้มภาวนา โครงการที่ ๔. โครงการบวชสามเณรภาคฤดูร้อน แผนงานที่ ๒. การสร้างภาคีเครือข่ายด้านการอนุรักษ์โบราณสถาน และประวัติศาสตร์ ได้แก่ โครงการที่ ๑. โครงการประชุมสัมมนาปฏิบัติการด้านการอนุรักษ์โบราณสถาน และประวัติศาสตร์ ร่วมกับภาคเอกชน โครงการที่ ๒. โครงการจัดตั้งชมรมด้านการอนุรักษ์โบราณสถานและประวัติศาสตร์ โครงการที่

๓. โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์โบราณสถานและประวัติศาสตร์ โครงการที่ ๔. โครงการแรลลี่สัญจรตามรอยประวัติศาสตร์ชาติไทย

รูปแบบที่ ๔ การพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม พบว่า ยุทธศาสตร์ ได้แก่ บูรณาการวิถีชีวิตความเป็นไทย ร่วมกับศาสนาน้อยอย่างสันติสุข เป้าหมาย ได้แก่ พัฒนาวัดร่วมกับศาสนาอื่น และสร้างภาคีเครือข่ายในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมร่วมกันทุกศาสนา ตัวชี้วัด คือ จำนวนร้อยละของวัดที่พัฒนาร่วมกับศาสนาอื่นและภาคีเครือข่าย ผลผลิต ได้แก่ ๑. มีแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาอย่างครบถ้วน ๒. บ้าน วัด ชุมชน อาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ๓. ได้ภาคีเครือข่ายความร่วมมือกันทุกศาสนา กลยุทธ์ ได้แก่ ๑. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและศาสนาในการพัฒนาวัดวาอาราม ตัวชี้วัด คือ จำนวนร้อยละของประชาชนที่พึงพอใจต่อการดำเนินการพัฒนาวัดร่วมกับชุมชนและศาสนา ๒. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงบูรณาการระหว่างวัด บ้าน ชุมชน ศาสนาอื่น และภาคีเครือข่าย ตัวชี้วัด คือ จำนวนร้อยละของวัดที่มี โบสถ์พุทธ มัสยิด โบสถ์คริสต์ พัฒนาร่วมกันอย่างสันติสุข กรอบแผนงานและโครงการ ได้แก่ แผนงานที่ ๑. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและศาสนา ได้แก่ โครงการที่ ๑. โครงการสร้างภาคีเครือข่ายระหว่างศาสนา โครงการที่ ๒. โครงการจัดตั้งกองทุนพัฒนาร่วมกันระหว่างศาสนา โครงการที่ ๓. โครงการชุมชนสัมพันธ์พัฒนาวัด โบสถ์ มัสยิด แผนงานที่ ๒. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสามศาสนา ได้แก่ โครงการที่ ๑. โครงการปรับภูมิทัศน์วัด มัสยิด โบสถ์ เพื่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา โครงการที่ ๒. โครงการไหว้พระสัณจรสามศาสนา ระหว่าง วัด มัสยิด และโบสถ์คริสต์ โครงการที่ ๓. โครงการก่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่เชิงศาสนา